

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ
ทุเรียนสดไทยบนแพลตฟอร์มดิจิทัลในตลาดจีน:
การเพิ่มความเชื่อมั่นด้วย Durian Digital Passport

จัดทำโดย นางสาวอรนุช วรรณภิญโญ
รหัส 17034

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ปี 2569
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ
ทุเรียนสดไทยบนแพลตฟอร์มดิจิทัลในตลาดจีน:
การเพิ่มความเชื่อมั่นด้วย Durian Digital Passport

จัดทำโดย นางสาวอรนุช วรรณภิญโญ
รหัส 17034

หลักสูตรนักรับบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ปี 2569
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตสุพรรณ สุริยเมธีพิทักษ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตกิตติพงษ์ ณ ระนอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ศาสตราจารย์ ดร.พลภัทร บุราคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตลาดหลักของทุเรียนสดไทย คิดเป็นประมาณร้อยละ 97.29 ของปริมาณส่งออกทุเรียนสดทั้งหมดของไทย อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของไทยกำลังเผชิญแรงกดดันจากการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เวียดนามมีข้อได้เปรียบด้านราคาและระยะทางขนส่ง ขณะที่มาเลเซียสร้างความแตกต่างด้วยสายพันธุ์พรีเมียมและแหล่งกำเนิดที่ชัดเจน ประกอบกับจีนยกระดับข้อกำหนดด้านมาตรฐาน ความปลอดภัย และการตรวจสอบย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง การแข่งขันในตลาดจีนมิได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการพิสูจน์คุณภาพ แหล่งกำเนิด และความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องด้วยข้อมูลที่ตรวจสอบได้ด้วย

การศึกษานี้จึงมุ่งตอบคำถามว่า ประเทศไทยจะสามารถใช้ข้อมูลและแพลตฟอร์มดิจิทัลของจีนเพื่อยกระดับความเชื่อมั่นและความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยได้อย่างไร การศึกษาใช้การวิจัยเอกสาร การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ การสังเกตข้อมูลบนแพลตฟอร์ม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการศึกษาพบว่า ไทยยังมีจุดแข็งจากฐานตลาดเดิม ปริมาณผลผลิต ความต่อเนื่องของฤดูกาล ระบบมาตรฐาน ความหลากหลายของแหล่งกำเนิด และการเข้าถึงแพลตฟอร์มจีนหลายประเภท แต่จุดแข็งดังกล่าวยังไม่ได้เปลี่ยนเป็นความแตกต่างที่ผู้ซื้อสามารถมองเห็นและตรวจสอบได้อย่างเต็มที่ ขณะที่เวียดนามสามารถแข่งขันด้วยราคา ความรวดเร็ว และการขยายระบบตรวจสอบย้อนกลับ ส่วนมาเลเซียสามารถใช้สายพันธุ์และแหล่งกำเนิดให้เป็นภาพลักษณ์สินค้าพรีเมียมได้ชัดเจนกว่า การวิเคราะห์ SWOT และ TOWS ได้ชี้ว่า ไทยควรแข่งขันด้วย “ความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล” โดยการเชื่อมข้อมูลแหล่งผลิต มาตรฐาน ความปลอดภัย การขนส่ง และการตรวจสอบย้อนกลับเข้ากับข้อมูลที่ใช้จริงบนแพลตฟอร์ม

ผู้ศึกษาจึงเสนอให้พัฒนาการจัดทำระบบการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลที่เรียกว่า Durian Digital Passport โดยนำข้อมูลที่มีอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรหัสสวนและ GAP ไรด์ บรรจุ เลขลีด ผลตรวจวิเคราะห์ ใบรับรองสุขอนามัยพืช และสถานะการส่งออก โดยเชื่อมข้อมูลผ่านรหัสสำคัญ 3 ระดับ ได้แก่ Orchard ID สำหรับระบุสวนต้นทาง Lot ID สำหรับระบุล็อตสินค้า และ Pass-port ID ซึ่งเป็นรหัสเฉพาะของทุเรียนแต่ละผล โดย QR Code ที่ฉีกหรือก้านทุเรียนเชื่อมกับ Passport ID ขณะที่ QR Code บนกล่องเชื่อมกับ Lot ID ทั้งนี้ Passport ID แต่ละรหัสต้องสามารถเชื่อมโยงย้อนกลับไปยัง Lot ID และ Orchard ID ที่เกี่ยวข้องได้

ในด้านการขับเคลื่อน ผู้ศึกษาเสนอให้เริ่มจากการนำร่องโดยใช้กลไกคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดเจ้าภาพด้านการบริหารโครงการและผู้ดำเนินระบบทางเทคนิคให้ชัดเจน และใช้หลัก “ต่อยอดระบบเดิมมากกว่าสร้างใหม่” โดยนำร่องกับทุเรียนหมอนทองและทุเรียน GI ที่มีความพร้อม เชื่อมข้อมูลกับอย่างน้อยหนึ่งแพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าและหนึ่งช่องทาง social commerce ก่อนประเมินผลด้านความครบถ้วนของข้อมูล ระยะเวลาการตรวจสอบย้อนกลับ การจัดการข้อร้องเรียน ความเชื่อมั่น ผลทางการค้า และภาระของผู้ประกอบการ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจขยายผลในระยะต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และการสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ เอกอัครราชทูต สุลัดรา ศรีเมตริพิทักษ์ เอกอัครราชทูต กิตติพงษ์ ณ ระนอง และศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บุราคม เป็นอย่างสูง สำหรับคำชี้แนะ ข้อคิดเห็น และมุมมองอันทรงคุณค่า ซึ่งมีได้เพียงช่วยให้รายงานฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หากยังเปิดมุมมอง และกระตุ้นให้ผู้เขียนได้คิด วิเคราะห์ และมองประเด็นการศึกษาอย่างรอบด้านและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ นายวุฒิไกร ลีวีระพันธุ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ และ ร้อยตรี จักรก ยอดมณี รองปลัดกระทรวงพาณิชย์ ที่กรุณาให้การสนับสนุนและมอบโอกาสอันมีค่าแก่ผู้เขียน ในการเข้ารับการศึกษาหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 17 ประสบการณ์และองค์ความรู้ที่ได้รับจาก หลักสูตรครั้งนี้ นับเป็นอีกก้าวสำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองในเส้นทางราชการ พร้อมกันนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานีทุกท่าน ที่ช่วยดูแลงานในช่วงเวลาที่ผู้เขียนเข้ารับการอบรม ทำให้ผู้เขียนสามารถทุ่มเทให้กับการศึกษาได้อย่างเต็มที่

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ ผู้เป็นรากฐานสำคัญของชีวิต สำหรับความรัก กำลังใจ และการสนับสนุนที่มีให้อย่างไม่มีเงื่อนไข รวมทั้งขอขอบคุณพี่สาวฝาแฝด สำหรับแรงเชียร์ ความห่วงใย และความเชื่อมั่นในตัวผู้เขียนเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ สำหรับการดูแล สนับสนุน และอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาตลอดหลักสูตร จนทำให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและเปี่ยมด้วยคุณค่า และขอขอบคุณผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 17 ทุกท่าน สำหรับมิตรภาพ ความเอื้อเฟื้อ การแบ่งปันประสบการณ์ และความทรงจำที่ดีตลอดระยะเวลาที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ผู้เขียนเชื่อว่าคุณค่าของหลักสูตรครั้งนี้มีได้ยิ่งในองค์ความรู้ที่ได้รับ หากยังอยู่ในความสัมพันธ์และมิตรภาพอันงดงาม ซึ่งจะคงอยู่เป็นความทรงจำและเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศต่อไป

อรนุช วรรณภิญโญ

กันยายน 2569

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา	1
1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	4
บทที่ 2 การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและผลการศึกษา	8
2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา	8
2.2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษา	10
2.3 สรุปผลการศึกษา	60
บทที่ 3 ข้อเสนอ	62
3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย	62
3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	69
บรรณานุกรม	87
ประวัติผู้เขียน	100

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นการศึกษากับยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้อง	6
ตารางที่ 2	ลักษณะและบทบาทของแพลตฟอร์มดิจิทัลจีนที่ใช้ในการศึกษา	12
ตารางที่ 3	การเปรียบเทียบพันธุ์ทุเรียนและบทบาทในตลาดจีน	14
ตารางที่ 4	บทบาทเชิงตลาดของทุเรียนไทยในตลาดจีนตามสายพันธุ์และแหล่งกำเนิด	17
ตารางที่ 5	ข้อมูลสำคัญด้านการตรวจสอบย้อนกลับตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของจีน	20
ตารางที่ 6	บทบาทของทุเรียนสดและทุเรียนแช่แข็งมาเลเซียในตลาดนำเข้าจีน ปี 2568	28
ตารางที่ 7	การเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทย เวียดนาม และมาเลเซียบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน	31
ตารางที่ 8	การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้แหล่งกำเนิดสร้างความแตกต่าง	35
ตารางที่ 9	การเปรียบเทียบสถานะ Digital Passport และระบบตรวจสอบย้อนกลับของประเทศที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุเรียนจีน	38
ตารางที่ 10	กรณีศึกษาการร้องเรียนเกี่ยวกับทุเรียนบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน	48
ตารางที่ 11	ผลผลิตทุเรียนไทยปี 2568 จำแนกตามแหล่งผลิต	51
ตารางที่ 12	ฤดูกาลทุเรียนสดไทยและแนวทางส่งเสริมการขายบนแพลตฟอร์มจีน	52
ตารางที่ 13	ตารางเปรียบเทียบฤดูกาลทุเรียนไทย เวียดนาม และมาเลเซีย	54
ตารางที่ 14	บทบาทของลิงก์ ความเสี่ยง และกลไกที่เสนอ	58
ตารางที่ 15	TOWS Matrix สำหรับทุเรียนสดไทยบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน	60
ตารางที่ 16	ข้อมูลหลักบน Durian Digital Passport	66
ตารางที่ 17	ผู้รับผิดชอบข้อมูลใน Durian Digital Passport	70
ตารางที่ 18	แหล่งงบประมาณที่เสนอ	75
ตารางที่ 19	Timeline การขับเคลื่อน Durian Digital Passport	77
ตารางที่ 20	ความเสี่ยงและมาตรการป้องกันการปลอมข้อมูลใน Durian Digital Pass-port	83
ตารางที่ 21	ตัวชี้วัดผลการดำเนินการจัดทำ Durian Digital Passport	85

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	แนวคิดและกลไกการทำงานของ Durian Digital Passport เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อทุเรียนสดไทยในตลาดจีน	62
ภาพที่ 2	ตัวอย่างข้อมูลที่ผู้บริโภคได้รับภายหลังสแกน QR Code ของ Durian Digital Passport	65
ภาพที่ 3	กระบวนการทำงานของ Durian Digital Passport ตั้งแต่สวนทุเรียนไทยถึงผู้บริโภคจีน	80

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตลาดหลักของการส่งออกทุเรียนสดไทย โดยจากสถิติการส่งออกของประเทศไทย ในปี 2568 ไทยส่งออกทุเรียนสดรวม 979,044 ตัน มูลค่า 125,737.56 ล้านบาท ในจำนวนนี้ส่งออกไปจีน 952,527 ตัน มูลค่า 122,290.49 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 97.29 ของปริมาณการส่งออกทุเรียนสดทั้งหมดของไทย¹

แม้ว่าสถิติการส่งออกดังกล่าวมิได้จำแนกปริมาณตามสายพันธุ์ แต่ข้อมูลตลาดสะท้อนว่า **ทุเรียนสดไทยที่มีบทบาทเด่นที่สุดในตลาดจีนคือพันธุ์หมอนทอง** ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ผู้บริโภคจีนรู้จักมากที่สุด ขณะเดียวกัน ทุเรียนพันธุ์อื่นของไทย ได้แก่ ชะนี ก้านยาว กระดุม และพวงมณี ก็พบได้ในตลาดจีนแล้ว และเริ่มเป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้บริโภคมากขึ้น² นอกจากนี้ ไทยยังมีทุเรียนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) จำนวน 19 รายการ จาก 17 จังหวัด ซึ่งสะท้อนความหลากหลายของแหล่งผลิตและอัตลักษณ์ของทุเรียนไทย³ ดังนั้น ความท้าทายของไทยในตลาดจีนจึงมิได้อยู่เพียงการรักษาปริมาณตลาดของทุเรียนหมอนทอง แต่รวมถึงการนำความหลากหลายของสายพันธุ์และแหล่งกำเนิดมาใช้สร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าควบคู่กันไป

¹ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศ ปี 2568 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2569), ตารางที่ 28, หน้า 59.

² สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ผู้ประกอบการทุเรียนของจีนมุ่งทำตลาด เพื่อต้อนรับฤดูกาลทุเรียนไทยที่เริ่มขึ้นแล้ว, [ออนไลน์], 29 เมษายน 2567, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/x9y246jl8nj7l5p1ltjaugt4> [1 กันยายน 2569].

³ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กรมทรัพย์สินทางปัญญา ปลื้ม ทุเรียน GI ไทยกระแสแรง สร้างมูลค่าการตลาดทะลุ 6.8 หมื่นล้านบาท ชู 5 สุดยอดทุเรียนอัตลักษณ์ แชมป์มูลค่าสูงสุดแห่งปี, [ออนไลน์], 2 มีนาคม 2569, แหล่งที่มา: เว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา [1 กันยายน 2569].

ความได้เปรียบของทุเรียนสดไทยเผชิญแรงกดดันจากคู่แข่ง ภายหลังจากจีนอนุญาตให้นำเข้าทุเรียนสดจากเวียดนามอย่างเป็นทางการในปี 2565 และจากมาเลเซียในปี 2567⁴ ⁵ เมื่อพิจารณาจากสถิติการนำเข้าของจีนพบว่า ในปี 2568 จีนนำเข้าทุเรียนสดจากเวียดนามสูงกว่าปริมาณนำเข้าจากไทย แม้มูลค่าการนำเข้าจากไทยยังสูงกว่าเวียดนามก็ตาม⁶

สำนักงานศุลกากรแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (General Administration of Customs of the People's Republic of China: GACC) กำหนดว่า ประเทศผู้ส่งออกทุเรียนสดเข้าสู่จีนต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสุขอนามัยพืช การขึ้นทะเบียนสวนและโรงคัดบรรจุ การรับรองความปลอดภัย และการสืบย้อนแหล่งที่มา

กรณีการตรวจพบสาร Basic Yellow 2 (BY2) ซึ่งเป็นสีย้อมสังเคราะห์ที่จีนกำหนดให้ตรวจในทุเรียนสดส่งออกในช่วงต้นปี 2568 เป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า การรับรองคุณภาพของทุเรียนสดจำเป็นต้องมีหลักฐานที่ตรวจสอบได้ โดยจีนกำหนดให้ทุเรียนนำเข้าแต่ละล็อตต้องมีผลวิเคราะห์ BY2 ประกอบการนำเข้าและต้องไม่ตรวจพบสารดังกล่าว⁷ ต่อมา กรมวิชาการเกษตรได้ควบคุมการทำลายทุเรียนสดที่จีนปฏิเสธการนำเข้าและส่งกลับจำนวน 64,671 กิโลกรัม มูลค่ากว่า 12 ล้านบาท พร้อมระงับการส่งออกของโรงคัดบรรจุที่เกี่ยวข้อง 26 แห่ง⁸ และยกระดับมาตรการตรวจสอบตลอดห่วงโซ่การผลิตและส่งออก⁹

⁴ General Administration of Customs of the People's Republic of China, Announcement No. 66 of 2022 on Phytosanitary Requirements for Import of Fresh Durian from Viet Nam, [Online], 2565, Available from: https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjmywg/art/2022/art_3b407235b2344d47871aaa1e2ef86400.html [8 สิงหาคม 2569].

⁵ General Administration of Customs of the People's Republic of China, Announcement No. 72 of 2024 on Phytosanitary Requirements for Import of Fresh Durian from Malaysia, [Online], 2567, Available from: https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjmywg/art/2024/art_32633a5a3a08421d9fe75b8c20f11787.html [8 สิงหาคม 2569].

⁶ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีนผ่านทางบกเป็นครั้งแรก, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmncg5h9dmz9cx> [8 สิงหาคม 2569].

⁷ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ศุลกากรจีนยกระดับการตรวจสอบการนำเข้าทุเรียนอย่างเข้มงวด, [ออนไลน์], 15 มกราคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/193286> [8 สิงหาคม 2569].

⁸ กรมวิชาการเกษตร, กรมวิชาการเกษตรสั่งทำลายทุเรียนปนเปื้อนสาร Basic Yellow 2 (BY2) กว่า 60 ตัน พร้อมระงับการส่งออกโรงคัดบรรจุ (สั่ง) จำนวน 26 ลัง, [ออนไลน์], 5 กุมภาพันธ์ 2568, แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/89402/ [8 สิงหาคม 2569].

⁹ กรมวิชาการเกษตร, กรมวิชาการเกษตรเดินหน้าร่ายมาตรการ ตรวจสอบสาร Basic Yellow 2 ในทุเรียนส่งออก ต่อ 'จันทบุรีโมเดล', [ออนไลน์], 16 กุมภาพันธ์ 2568, แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/89690/ [8 สิงหาคม 2569].

กรณีดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การกล่าวอ้างว่าทุเรียนสดไทยมีคุณภาพหรือปลอดภัยเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากไม่สามารถแสดงหลักฐานที่หน่วยงานกำกับดูแลและคู่ค้ายอมรับได้ การสับย้อนกลับไปยังสวน โรงคัดบรรจุ ผลการตรวจวิเคราะห์ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล

ในอีกด้านหนึ่ง การเติบโตของการค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลทำให้ข้อมูลมีบทบาทต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคมากขึ้น องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) ระบุว่า ความเชื่อมั่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของธุรกรรมบนแพลตฟอร์มออนไลน์¹⁰ และกลไก เช่น การให้คะแนนและความคิดเห็นของผู้ซื้อ มีส่วนช่วยลดความไม่แน่นอนระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย¹¹ กฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของจีนยังกำหนดให้แพลตฟอร์มมีระบบประเมินความน่าเชื่อถือและเปิดช่องทางให้ผู้บริโภคประเมินสินค้าและบริการ โดยผลการค้นหาสินค้าสามารถพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เช่น ราคา ยอดขาย และความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ¹²

ผลการศึกษาของ Liu และคณะ ซึ่งศึกษาความต้องการของผู้บริโภคจีนต่อระบบตรวจสอบย้อนกลับของผลไม้สด โดยทดลองกับแอปเปิลฟูจิ และสำรวจผู้บริโภคจำนวน 2,092 คนใน 6 เมือง ได้แก่ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ กว่างโจว ซืออัน จีหนาน และฮาร์บิน พบว่า ผู้บริโภคจีนโดยทั่วไปยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับผลไม้ที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ อย่างไรก็ตาม ระดับมูลค่าที่ผู้บริโภคให้กับระบบตรวจสอบย้อนกลับไม่ได้เท่ากันในทุกกลุ่ม แต่ขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อการกำกับดูแลความปลอดภัยอาหารและต่อข้อมูลที่ปรากฏบนฉลากสินค้า งานศึกษายังพบความแตกต่างของความต้องการระหว่างผู้บริโภคอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้บริโภคแต่ละกลุ่มให้คุณค่ากับระดับของข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับ แหล่งกำเนิดสินค้า และรูปแบบการรับรองแตกต่างกัน และหน่วยงานภาครัฐมิได้เป็นหน่วยงานรับรองด้านความปลอดภัยที่ได้รับความเชื่อถือสูงสุดในทุกกรณี ผลดังกล่าวจึงชี้ว่า การมีข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ หากผู้บริโภคไม่เชื่อถือแหล่งที่มาและผู้รับรองข้อมูลนั้น การออกแบบระบบตรวจสอบย้อนกลับจึงควรให้ความสำคัญทั้งกับความครบถ้วนของข้อมูล

¹⁰ Organisation for Economic Co-operation and Development, Measuring the Digital Transformation: A Roadmap for the Future (Paris: OECD Publishing, 2019), หัวข้อ 8.4 “E-consumer trust.”

¹¹ Organisation for Economic Co-operation and Development, Understanding Online Consumer Ratings and Reviews, OECD Digital Economy Papers, No. 289 (Paris: OECD Publishing, 2019).

¹² Standing Committee of the National People’s Congress of the People’s Republic of China, E-Commerce Law of the People’s Republic of China, มาตรา 39-40, [ออนไลน์], 2561, แหล่งที่มา: https://www.samr.gov.cn/zfjcj/tzgg/art/2023/art_d337c3291e8b40459ca03dea54395856.html [8 สิงหาคม 2569].

ความน่าเชื่อถือของผู้รับรอง และการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่ผู้บริโภคสามารถเข้าใจและใช้ประกอบการตัดสินใจได้จริง¹³

ในบริบทของตลาดดิจิทัล ข้อมูลดังกล่าวยังมีโอกาสเชื่อมต่อไปสู่ข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น รายละเอียดสินค้า แหล่งที่มา ข้อมูลผู้ขาย คะแนน และความคิดเห็นของผู้บริโภค ดังนั้น แพลตฟอร์มดิจิทัลจึงมีได้มีบทบาทเพียงเป็นช่องทางจำหน่ายทุเรียนสด แต่เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีความน่าเชื่อถือของสินค้าและผู้ขายถูกนำมาแสดง เปรียบเทียบ และประเมิน

แม้ว่าจะมีการศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับการส่งออกทุเรียนไทย การค้าระหว่างประเทศ และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล แต่การศึกษาส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นประเด็นด้านการผลิต การตลาด หรือการค้าผ่านช่องทางออนไลน์แยกจากกัน ขณะที่ยังมีงานศึกษาไม่มากนักที่วิเคราะห์การบูรณาการบทบาทของแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน ระบบตรวจสอบย้อนกลับ การเชื่อมโยงข้อมูล และบทบาทของภาครัฐในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกทุเรียนไทยในลักษณะเชิงระบบ ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งให้การสร้าง “ความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล” เป็นแกนกลางของการศึกษาคครอบคลุมประเด็นด้านการตรวจสอบย้อนกลับ การเชื่อมโยงข้อมูล บทบาทของแพลตฟอร์มดิจิทัล และบทบาทของภาครัฐ เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ช่วยรักษาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีนในยุคแพลตฟอร์มดิจิทัล

1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ

ในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 การสร้าง “ความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล” สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งให้ความสำคัญกับ “การเกษตรสร้างมูลค่า” โดยเฉพาะเกษตรปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด และการสร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล¹⁴ การยกระดับทุเรียนสดไทยจากการแข่งขันด้านราคาไปสู่การแข่งขันด้วยมาตรฐาน ความปลอดภัย และข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ จึงเป็นการประยุกต์แนวทางดังกล่าวกับสินค้าเกษตรส่งออกที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยโดยตรง ทั้งยังช่วยเปลี่ยนข้อมูลด้านมาตรฐานและแหล่งที่มาจากสิ่งที่ใช้เพื่อการกำกับดูแล ไปสู่ปัจจัยที่สร้างมูลค่าและความแตกต่างทางการแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้

ความเชื่อมโยงดังกล่าวปรากฏชัดยิ่งขึ้นในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร ซึ่งกำหนดปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเกษตรปลอดภัยให้ครอบคลุมทั้งมาตรฐานเกษตร

¹³ Ruifeng Liu, Zhifeng Gao, Rodolfo M. Nayga Jr., Heather Arielle Snell, and Hengyun Ma, “Consumers’ Valuation for Food Traceability in China: Does Trust Matter?,” Food Policy 88 (2019): 101768.

¹⁴ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, [ออนไลน์], 13 ตุลาคม 2561, หน้า 21-29, แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/nsdc/ns/> [2 กันยายน 2569].

ปลอดภัยและระบบตรวจสอบย้อนกลับ ฐานข้อมูลด้านเกษตรปลอดภัย ตลอดจนการสร้างตราสินค้าและความเชื่อมั่นให้แก่สินค้าเกษตรปลอดภัย¹⁵ กล่าวได้ว่า แนวคิดเรื่อง “ความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล” ในการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับทิศทางของแผนแม่บทอย่างเป็นรูปธรรม เพราะมิได้มองความเชื่อมั่นเป็นเพียงการสร้างภาพลักษณ์ แต่เชื่อมโยงความเชื่อมั่นเข้ากับมาตรฐาน การรับรอง การตรวจสอบย้อนกลับ และข้อมูลที่สามารถใช้ยืนยันคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าได้

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) การศึกษานี้สอดคล้องกับหมวดหมู่ที่ 1 “ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง” ซึ่งมุ่งให้มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพและความมั่นคงของภาคเกษตร¹⁶ การยกระดับระบบตรวจสอบย้อนกลับและการนำข้อมูลที่ได้รับการรับรองมาใช้ประกอบการค้า จึงมิใช่เพียงการปฏิบัติตามกฎระเบียบของประเทศคู่ค้า แต่สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของทุเรียนสดไทย โดยทำให้คุณภาพ ความปลอดภัย และแหล่งที่มาของสินค้าสามารถยืนยันได้และสื่อสารไปยังผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกระทรวงพาณิชย์ มีความเชื่อมโยงกับการศึกษานี้โดยตรง โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าด้วยการตลาด 5.0 ภายในปี 2570” และกำหนดพันธกิจให้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศ รวมทั้งพัฒนาระบบนิเวศทางเศรษฐกิจการค้าให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน และเป็นธรรม¹⁷ นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและผู้ประกอบการ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนมูลค่าการค้า e-commerce และการสร้างขีดความสามารถในการขยายตลาดและดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ

¹⁵ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร, [ออนไลน์], 2566, แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/08/04-NS66-03.pdf> [8 สิงหาคม 2569].

¹⁶ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570, ” หมวดหมู่ที่ 1 “ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง”, [ออนไลน์], 2565, แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/the-national-economic-and-social-development-plan/the-thirteenth-plan-2023-2027/> [8 สิงหาคม 2569].

¹⁷ กระทรวงพาณิชย์, แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกระทรวงพาณิชย์ (นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2565), หน้า 1-2.

ตารางที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นการศึกษากับยุทธศาสตร์และแผนที่เกี่ยวข้อง

กรอบนโยบาย	ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง	ความเชื่อมโยงกับการศึกษา
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การเกษตรสร้างมูลค่า เกษตรปลอดภัย การเข้าถึงตลาด และข้อมูล	ยกระดับความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยโดยใช้มาตรฐานความปลอดภัย และข้อมูลที่ตรวจสอบได้เป็นฐานของความน่าเชื่อถือ
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร	มาตรฐานเกษตรปลอดภัย ระบบตรวจสอบย้อนกลับ ฐานข้อมูล และการสร้างความเชื่อมั่นแก่สินค้าเกษตร	เชื่อมการตรวจสอบย้อนกลับและข้อมูลที่ได้รับการรับรองกับการสร้าง ความเชื่อมั่นต่อทุเรียนสดไทยในตลาดจีน
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13	หมุดหมายที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง	ใช้ระบบข้อมูลและการตรวจสอบย้อนกลับสนับสนุนการยกระดับคุณภาพ มาตรฐาน และมูลค่าของทุเรียนสดไทย
แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกระทรวงพาณิชย์	การตลาด 5.0 เทคโนโลยีและนวัตกรรม ระบบนิเวศทางการค้า e-commerce และการแข่งขันระหว่างประเทศ	ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและข้อมูลตลาดเป็นกลไกเชื่อม “ข้อมูลที่พิสูจน์มาตรฐานได้” ไปสู่ผู้นำเข้า ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคจีน

เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงข้างต้น จะเห็นได้ว่า “ความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล” สามารถทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมระหว่างนโยบายด้านเกษตรปลอดภัยกับนโยบายด้านการค้าและเศรษฐกิจดิจิทัล กล่าวคือ หน่วยงานด้านการเกษตรรับผิดชอบการกำกับมาตรฐาน ความปลอดภัย และข้อมูลต้นทางของสินค้า ขณะที่กระทรวงพาณิชย์สามารถนำข้อมูลที่ได้รับการรับรองดังกล่าวมาต่อยอดในมิติทางการค้า เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการสื่อสารคุณค่าและความน่าเชื่อถือของทุเรียนสดไทยไปยังคู่ค้า แพลตฟอร์ม และผู้บริโภคในตลาดจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในมิติของภารกิจกระทรวงพาณิชย์ ประเด็นสำคัญจึงมิใช่การสร้างระบบรับรองหรือระบบตรวจสอบย้อนกลับขึ้นใหม่เพื่อทดแทนหน่วยงานเจ้าของมาตรฐาน แต่เป็นการทำหน้าที่เชื่อมโยง “ข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว” เข้ากับระบบนิเวศทางการค้า เช่น ข้อมูลตลาด ผู้ประกอบการ ผู้นำเข้า ช่องทางจำหน่าย และแพลตฟอร์มดิจิทัลของจีน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนปฏิบัติ

ราชการของกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดทั้งเรื่องการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาระบบนิเวศทางการค้า การส่งเสริม e-commerce และการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ

ดังนั้น ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของการศึกษานี้จึงอยู่ที่การเสนอแนวทางให้ประเทศไทยสามารถเปลี่ยนมาตรฐาน ความปลอดภัย การตรวจสอบย้อนกลับ และข้อมูลที่มีอยู่ในระบบภาครัฐให้กลายเป็น “หลักฐานของความน่าเชื่อถือ” ที่นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าได้ โดยกระทรวงพาณิชย์มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมหลักฐานดังกล่าวกับตลาดจีนและแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อช่วยให้ทุเรียนสดไทยแข่งขันได้ ด้วยคุณภาพ แหล่งที่มา และความน่าเชื่อถือที่ผู้ซื้อสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าและการรักษาความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

บทที่ 2

การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและผลการศึกษา

2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 1 การศึกษานี้กำหนดประเด็นหลักว่า ประเทศไทยจะสามารถใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลของจีนเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทย โดยทำให้คุณภาพ มาตรฐาน แหล่งที่มา และข้อมูลที่ตรวจสอบได้ เป็นปัจจัยสร้างความเชื่อมั่นและความแตกต่างทางการค้าได้อย่างไร

การศึกษามุ่งเปรียบเทียบ ไทย เวียดนาม และมาเลเซีย ในบริบทการแข่งขันบนแพลตฟอร์มดิจิทัลของจีน ครอบคลุมทั้งแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น Tmall/Taobao, JD.com/JD Fresh, Pinduoduo และ Hema/Freshippo ตลอดจนพาณิชย์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social commerce¹⁸) เช่น Douyin และ Xiaohongshu รวมถึงการถ่ายทอดสดเพื่อการค้า (livestreaming) การใช้ผู้มีอิทธิพลทางความคิด (Key Opinion Leader: KOL) และผู้บริโภคผู้มีอิทธิพลทางความคิดเห็น (Key Opinion Consumer: KOC)

สำหรับช่องทางการค้าแบบดั้งเดิมหรือออฟไลน์ การศึกษานี้มิได้นำมาเป็นขอบเขตหลักในการเปรียบเทียบการแข่งขันระหว่างประเทศ แต่พิจารณาในบทข้อเสนอเชิงนโยบายในฐานะช่องทางที่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลของ Durian Digital Passport ได้เพิ่มเติมจากแพลตฟอร์มดิจิทัล

การเปรียบเทียบกำหนดไว้ 5 มิติ ได้แก่ (1) การวางตำแหน่งสินค้าและราคา (2) การปรากฏและความเหมาะสมของสินค้าในแต่ละแพลตฟอร์ม (3) ข้อมูลและกลไกที่ใช้ยืนยันความน่าเชื่อถือ (4) ประสิทธิภาพด้านการจัดส่งและบริการหลังการขาย และ (5) ศักยภาพด้าน social commerce โดยพิจารณาข้อมูลที่ผู้บริโภคสามารถรับรู้ได้จริง อาทิ แหล่งกำเนิดสินค้า การรับรอง คະแนนและ

¹⁸ พาณิชย์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Commerce) หมายถึง รูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่นำสื่อสังคมออนไลน์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานมาเชื่อมโยงกับกระบวนการซื้อขายสินค้าและบริการ เช่น การสร้างเนื้อหา การรีวิวสินค้า การถ่ายทอดสด และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้บริโภค เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการทำธุรกรรมทางการค้าออนไลน์; ดู Ting-Peng Liang and Efraim Turban, "Introduction to the Special Issue Social Commerce: A Research Framework for Social Commerce," International Journal of Electronic Commerce 16, no. 2 (2011): 5-14.

ความคิดเห็น การรับประกัน การร้องเรียน ตลอดจนรูปแบบการนำเสนอผ่าน livestreaming KOL และ KOC

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเอกสาร (documentary research) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (comparative analysis) การสังเกตข้อมูลที่เปิดเผยบนแพลตฟอร์ม (platform observation) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) เพื่อสอบถามผลการวิเคราะห์และความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยครอบคลุมผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จีน เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรของหน่วยงานไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบและแพลตฟอร์มดิจิทัล และผู้มีประสบการณ์ด้านโรคตับบรรจุและการค้าทุเรียนไปจีน¹⁹ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวส่วนตัว ผู้ศึกษาไม่เปิดเผยชื่อ-นามสกุลและตำแหน่งเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล โดยระบุเฉพาะหน่วยงานหรือฐานประสบการณ์เท่าที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์ตรงใน 4 มิติ ได้แก่ แพลตฟอร์มจีน การกำกับสินค้าเกษตร ระบบดิจิทัล และการดำเนินงานโรคตับบรรจุ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสอบถามข้อค้นพบจากเอกสารและประเมินความเป็นไปได้ของข้อเสนอ ทั้งนี้ ข้อมูลสัมภาษณ์ใช้เพื่อประกอบและตรวจสอบความสมเหตุสมผลของข้อเสนอ มิได้ใช้เพื่อสรุปความคิดเห็นแทนประชากรทั้งหมด

ขอบเขตด้านสินค้าจำกัดที่ทุเรียนสด โดยมุ่งวิเคราะห์ว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบช่องว่าง และความเสี่ยงด้านใดเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง และจะสามารถใช้ข้อมูลที่ตรวจสอบได้ควบคู่กับกลไกของแพลตฟอร์มจีนเพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยได้อย่างไร

ทั้งนี้ แม้ขอบเขตหลักของการศึกษาจะจำกัดที่ทุเรียนสด แต่ในกรณีมาเลเซีย ผู้ศึกษาใช้ข้อมูลทุเรียนแช่แข็งเฉพาะในฐานะข้อมูลประกอบเพื่ออธิบายพัฒนาการด้านการรับรู้สายพันธุ์ การวางตำแหน่งตลาดพรีเมียม และการเข้าสู่ตลาดทุเรียนสดของมาเลเซียในจีน มิได้นำทุเรียนแช่แข็งมาใช้เป็นสินค้าหลักในการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันกับทุเรียนสดไทย

การศึกษานี้มีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากข้อมูลเชิงพาณิชย์ของแพลตฟอร์ม เช่น ยอดจำหน่ายรายสินค้า สัดส่วนตลาด ข้อมูลการเคลม และข้อมูลคำสั่งซื้อ มิได้เปิดเผยต่อสาธารณะอย่างครบถ้วน การวิเคราะห์แพลตฟอร์มจึงอาศัยข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ กรณีศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประกอบกัน นอกจากนี้ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงเพื่อ สอบ

¹⁹ รายงานการประชุมหารือและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบทุเรียนดิจิทัลพาสปอร์ต (Durian Digital Passport),” ครั้งที่ 1/2569, ผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น. ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบและแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้มีประสบการณ์ด้านโรคตับบรรจุและการค้าทุเรียนไปจีน ตลอดจนข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ผู้แทนแพลตฟอร์ม JD.com และเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรของหน่วยงานไทย ก่อนการประชุมดังกล่าว

ทานข้อค้นพบและความเป็นไปได้ของข้อเสนอ มิได้มุ่งใช้เป็นตัวแทนความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ผลการศึกษาจึงควรตีความในฐานะการวิเคราะห์เชิงนโยบายจากหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ ณ ช่วงเวลาที่ศึกษา และควรมีการทดสอบข้อเสนอผ่านการนำร่องก่อนขยายผลในระดับประเทศ

2.2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษา

2.2.1 ภูมิทัศน์แพลตฟอร์มดิจิทัลจีนสำหรับทุเรียนสด

แพลตฟอร์มดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการค้าทุเรียนสดในจีนสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้า และ social commerce ซึ่งแต่ละกลุ่มมีบทบาทต่อการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน

แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าประกอบด้วย Tmall/Taobao, JD.com/JD Fresh, Hema/Freshippo และ Pinduoduo โดย Tmall/Taobao มีจุดเด่นด้านการสร้างร้านค้าและภาพลักษณ์ของแบรนด์ ขณะที่ JD.com/JD Fresh ให้ความสำคัญกับการจัดซื้อ คุณภาพสินค้า และระบบโลจิสติกส์ Hema/Freshippo ใช้รูปแบบค้าปลีกที่เชื่อมช่องทางออนไลน์กับร้านค้าจริง เหมาะกับสินค้าอาหารสด ส่วน Pinduoduo มีจุดเด่นด้านความคุ้มค่าและการเข้าถึงตลาดผู้บริโภควงกว้าง²⁰

สำหรับทุเรียนสดไทย มีหลักฐานการจำหน่ายผ่านหลายแพลตฟอร์ม โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศรายงานว่า ผู้นำเข้าและผู้จัดจำหน่ายผลไม้ไทยในจีนใช้ JD.com และ Tmall เป็นช่องทางหลักในการกระจายสินค้า และมีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดสดจำหน่ายทุเรียนหมอนทองไทยผ่าน Tmall ร่วมกับ KOL ในช่วงฤดูการทุเรียนปี 2568²¹ ขณะเดียวกัน Hema รายงานว่า ทุเรียนหมอนทองไทยเป็นหนึ่งในพันธุ์ที่ได้รับความนิยม และคาดว่าจะปริมาณการจัดซื้อทุเรียนไทยในปี 2568 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 จากปีก่อน²²

JD Fresh เป็นกรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากแพลตฟอร์มใช้การจัดซื้อโดยตรงจากแหล่งผลิตและระบบควบคุมคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของการขายทุเรียนสด ในปี 2569 JD Fresh เปิดฤดูกาลทุเรียนไทยด้วยการถ่ายทอดสดจากสวนในจังหวัดจันทบุรี และใช้แนวทาง

²⁰ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเฉิงตู กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ฐานสถานการณ์ช่องทางการค้าปลีกของจีน ปี 2568, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/body7d31cd1wugdy2ntz62cz> [8 สิงหาคม 2569].

²¹ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ‘นภินทร’ บุกเชียงใหม่ รุกตลาดนำเข้าผลไม้ไทย ดันผลไม้สดผ่าน E-Commerce โฉมใหม่ขายทุเรียนหมอนทองไทยกระหึ่มแพลตฟอร์มจีน, [ออนไลน์], 15 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/204032> [8 สิงหาคม 2569].

²² 中国农业农村信息网, 榴莲批量上市进热销期, [ออนไลน์], 27 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.agri.cn/zx/xxlb/bj/202505/t20250527_8736555.htm [8 สิงหาคม 2569].

“Guaranteed 5-Lobe” เพื่อรับประกันจำนวนพูของทุเรียนหมอนทอง อันเป็นตัวอย่างของการนำคุณลักษณะสินค้าและการรับประกันมาลดความไม่แน่นอนของผู้ซื้อ²³

ในส่วนของ social commerce มีบทบาทเชื่อมการสร้างเนื้อหา การสื่อสารกับผู้บริโภค และการซื้อสินค้าเข้าด้วยกัน โดยแพลตฟอร์มที่สำคัญ ได้แก่ Douyin และ Xiaohongshu

Douyin มีบทบาทเด่นด้านการถ่ายทอดสดและการขายผ่านเนื้อหา โดยในช่วงเดือนสิงหาคม 2567-สิงหาคม 2568 มูลค่าธุรกรรมในช่องทางหน้าร้านของ Douyin E-commerce เพิ่มขึ้นร้อยละ 49 และแพลตฟอร์มมีผู้ประกอบการและผู้สร้างเนื้อหาขายใหม่จำนวนมากเข้าสู่ระบบ²⁴ สำหรับทุเรียนสดไทย มีการใช้ Douyin ในกิจกรรมส่งเสริมการตลาดร่วมกับ KOL อย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมไลฟ์สดเมื่อเดือนพฤษภาคม 2569 ซึ่งสามารถจำหน่ายทุเรียนไทยได้ 3.1 ล้านหวน จำนวน 14,520 คำสั่งซื้อ ภายในเวลา 1.5 ชั่วโมง²⁵ และกิจกรรมส่งเสริมทุเรียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) ระยองผ่าน Douyin ซึ่งมุ่งเจาะตลาดผู้บริโภคระดับบนของจีน²⁶

ส่วน Xiaohongshu มีบทบาทเด่นด้านการค้นหาข้อมูล รีวิว และการสร้างการรับรู้มากกว่าการแข่งขันด้านราคา โดยมีผู้ใช้งานประจำรายเดือนประมาณ 300 ล้านราย และได้รับการใช้เป็นพื้นที่ประกอบการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม²⁷ จึงเหมาะสำหรับการวิเคราะห์บทบาทของ KOC รีวิว และการสื่อสารเรื่องแหล่งกำเนิดหรือคุณลักษณะเฉพาะของทุเรียนสด

การศึกษานี้จะใช้ Tmall/Taobao, JD.com/JD Fresh, Hema/Freshippo และ Pinduoduo เป็นตัวแทนแพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้า และใช้ Douyin กับ Xiaohongshu เป็นตัวแทน social commerce ในการเปรียบเทียบกับไทย เวียดนาม และมาเลเซีย

²³ JD.com, JD.com Redefines Durian Offering in China with Industry-First ‘Guaranteed 5-Lobe’ Quality Benchmark, [ออนไลน์], 27 เมษายน 2569, แหล่งที่มา: <https://jdcorporateblog.com/> [8 สิงหาคม 2569].

²⁴ 新华网, 抖音电商年度报告：超8万新商家直播成交额破百万, [ออนไลน์], 15 มกราคม 2569, แหล่งที่มา: <https://www.news.cn/tech/20260115/4edff26a18614c088844c150025f8c89/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

²⁵ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนไทยพีเวอร์! พาณิชย์หนุนไลฟ์สดขายจีนไทย 3.1 ล้านหวนใน 1.5 ชั่วโมง, [ออนไลน์], 21 พฤษภาคม 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/fg3yckifwqu86l2hnljyjdj6> [8 สิงหาคม 2569].

²⁶ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ไลฟ์สดทุเรียน GI ระยอง ปักธงตลาดพรีเมียมจีน ผ่าน Douyin ยอดทะลุ 295,000 หวาน สะท้อนโอกาสใหม่ของทุเรียนไทย, [ออนไลน์], 4 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/gm4dovmip5lu7g1xvshml23y> [1 กันยายน 2569].

²⁷ 新华网, “用户深耕 · 长效经营 在小红书开启食饮行业高质量生长新路径”, [ออนไลน์], 16 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.news.cn/food/20250516/9fead12989c14425b2bb72ce2be7494a/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

ตารางที่ 2 ลักษณะและบทบาทของแพลตฟอร์มดิจิทัลจีนที่ใช้ในการศึกษา

แพลตฟอร์ม	ประเภทและบทบาท	ความสำคัญต่อการจำหน่ายทุเรียนสด
Tmall/Taobao	แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าที่ผู้บริโภคใช้ค้นหา เปรียบเทียบ และซื้อสินค้าจากร้านค้าและแบรนด์ต่าง ๆ	เหมาะกับการสร้างร้านทางการ การวางตำแหน่งสินค้า และการสื่อสารจุดเด่นด้านคุณภาพ แหล่งกำเนิด และแบรนด์
JD.com/JD Fresh	แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าที่มีระบบจัดซื้อ คลังสินค้า และโลจิสติกส์ของตนเอง	เหมาะกับสินค้าสดที่ต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความสด และความรวดเร็วในการจัดส่ง
Hema/Freshippo	ค้าปลีกอาหารสดที่เชื่อมร้านค้าจริงกับแอปพลิเคชันและบริการจัดส่งระยะใกล้	เหมาะกับผู้บริโภคในเขตเมืองที่ให้ ความสำคัญกับความสด คุณภาพ และการได้รับสินค้าอย่างรวดเร็ว
Pinduoduo	แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าที่เน้นความคุ้มค่าและการแข่งขันด้านราคา และมีฐานสินค้าเกษตรขนาดใหญ่	เหมาะกับการเข้าถึงตลาดผู้บริโภควงกว้าง โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความอ่อนไหวต่อราคา
Douyin	Social commerce ที่เชื่อมวิดีโอสั้น การ livestreaming, KOL และการซื้อสินค้าไว้ในแพลตฟอร์มเดียว	เหมาะกับการสาธิตทุเรียนสด การนำเสนอคุณภาพและแหล่งผลิต ตลอดจนการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อในระยะสั้น
Xiaohongshu	Social commerce ที่เน้นเนื้อหา รีวิว ประสบการณ์ผู้ใช้ และการแนะนำสินค้าผ่าน KOC	เหมาะกับการสร้างการรับรู้ ภาพลักษณ์ และความน่าเชื่อถือผ่านรีวิว ประสบการณ์ผู้บริโภค และการสื่อสารเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้า

2.2.2 เกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

เพื่อให้การเปรียบเทียบทุเรียนสดจากไทย เวียดนาม และมาเลเซียอยู่บนฐานเดียวกัน การศึกษานี้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน 5 มิติ

มิติแรก คือ การวางตำแหน่งสินค้าและราคา พิจารณาว่าทุเรียนสดของแต่ละประเทศแข่งขันในตลาดระดับใด มีการใช้สายพันธุ์ แหล่งกำเนิด คุณภาพ หรือราคาเป็นจุดขายอย่างไร ตลอดจนมีการใช้โปรโมชั่นเพื่อแข่งขันด้านราคามากน้อยเพียงใด

มิติที่สอง คือ การปรากฏและความเหมาะสมของช่องทาง พิจารณาว่าทุเรียนสดของแต่ละประเทศปรากฏบนแพลตฟอร์มใด และใช้แพลตฟอร์มนั้นสอดคล้องกับตำแหน่งทางการตลาดหรือไม่ เช่น การใช้ JD Fresh หรือ Hema สำหรับตลาดอาหารสด การใช้ Tmall เพื่อสร้างแบรนด์ หรือการใช้ Douyin เพื่อกระตุ้นยอดขายผ่าน livestreaming

มิติที่สาม คือ ข้อมูลที่ใช้ยืนยันความน่าเชื่อถือของสินค้า พิจารณาการแสดงผลแหล่งกำเนิด สายพันธุ์ มาตรฐานหรือการรับรอง การตรวจสอบย้อนกลับ ตลอดจนคะแนนและความคิดเห็นของผู้ซื้อ การรับประกัน และเงื่อนไขการเคลม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ผู้บริโภคประเมินคุณภาพและลดความไม่แน่นอนก่อนตัดสินใจซื้อ

มิติที่สี่ คือ การจัดส่งและบริการหลังการขาย พิจารณาความรวดเร็วและความแน่นอนของการจัดส่ง ระบบคลังสินค้าและโลจิสติกส์ การรับประกันความสด การคืนเงิน และการจัดการกรณีสินค้ามีปัญหา เนื่องจากคุณภาพของทุเรียนสดที่ผู้บริโภคได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลาและการจัดการหลังการจำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญ

มิติที่ห้า คือ ศักยภาพด้าน social commerce พิจารณาการใช้ livestreaming, KOL และ KOC ตลอดจนวิดีโอ รีวิว และเนื้อหาที่ผู้บริโภคสร้างขึ้น เพื่อสาธิตสินค้า ถ่ายทอดข้อมูล และกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ โดยให้ความสำคัญกับความสามารถในการเปลี่ยนการสื่อสารทางการตลาดให้เป็นข้อมูลหรือประสบการณ์ที่ช่วยยืนยันคุณภาพของสินค้า

2.2.2.1 พันธุ์ทุเรียนของไทย เวียดนาม และมาเลเซียในตลาดจีน

ทุเรียนที่ปลูกเชิงการค้าในไทย เวียดนาม และมาเลเซียมีความแตกต่างกันทั้งด้านพันธุ์ คุณลักษณะสินค้า และตำแหน่งทางการตลาด โดยไทยมีพันธุ์ทุเรียนสำคัญเชิงพาณิชย์ ได้แก่ หมอนทอง ชะนี ก้านยาว กระดุม และพวงมณี และยังมีพันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์แนะนำอีกจำนวนมาก เวียดนามมี Ri6 และ Monthong หรือ Dona เป็นพันธุ์สำคัญเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ยังมี Chin Hoa และมีการปลูก Musang King ในบางพื้นที่ ส่วนมาเลเซียมีพันธุ์พรีเมียมที่สำคัญ ได้แก่ Musang King (D197), Black Thorn (D200), D24 และพันธุ์เชิงการค้าอื่น เช่น D2, D22 และ D101^{28 29 30} สำหรับตลาดจีน ความแตกต่างด้านพันธุ์มีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากชื่อพันธุ์ถูกใช้เป็นข้อมูลประกอบ

²⁸ กรมวิชาการเกษตร, การผลิตทุเรียน, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://www.doa.go.th/hort/wp-content/uploads/2020/01/การผลิตทุเรียน.pdf> [29 สิงหาคม 2569].

²⁹ Vietnam Agriculture and Nature, Several Durian Varieties Have High Export Value, [ออนไลน์], 3 ตุลาคม 2567, แหล่งที่มา: <https://van.nongnghiepmoitruong.vn/several-durian-varieties-have-high-export-value-d402262.html> [29 สิงหาคม 2569].

³⁰ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, จีนอนุญาตให้นำเข้าทุเรียนสดจาก สปป.ลาวอย่างเป็นทางการ, [ออนไลน์], 18 ธันวาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/xfr37z6nnx4v6qrx0qi4y6zp> [29 สิงหาคม 2569].

การกำหนดราคา การวางตำแหน่งสินค้า และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะในการจำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบพันธุ์ทุเรียนและบทบาทในตลาดจีน

ประเทศ	พันธุ์สำคัญที่ปลูกเชิงการค้า	หลักฐานพันธุ์ที่จำหน่าย/ส่งออกสดในจีน	ทุเรียนแช่แข็ง	ตลาดออฟไลน์ของจีน	ตลาดออนไลน์ของจีน	พันธุ์ที่เสนอให้ใช้ในการศึกษา
ไทย	หมอนทอง ชะนี ก้านยาว กระดุม พวงมณี และพันธุ์ท้องถิ่นอื่น	หมอนทอง มีหลักฐานชัดที่สุด และมีพันธุ์อื่นเข้าสู่ตลาดตามฤดูกาล	พบการจำหน่ายหมอนทองและก้านยาวในตลาดจีน	หมอนทอง เป็นพันธุ์หลักและได้รับความนิยมสูง โดยตลาดค้าส่งเจียงหนานระบุว่า หมอนทองไทยคุณภาพสูงได้รับความนิยมดี	เด่นที่สุดคือหมอนทอง โดยข้อมูล Tmall ระบุว่า ทุเรียนสดที่ขายออนไลน์ในจีนประมาณร้อยละ 90 มาจากไทย และส่วนใหญ่เป็นหมอนทอง	หมอนทอง
เวียดนาม	Ri6, Monthong/ Dona, Chin Hoa และ Musang King บางพื้นที่	Ri6 และ Monthong/ Dona เป็นสองพันธุ์สำคัญของการส่งออก	เวียดนามเริ่มส่งออก ทุเรียนแช่แข็งไปจีน อย่างเป็นทางการในปี 2568 แต่แหล่งข้อมูลทางการของลือตแรกไม่ได้ระบุพันธุ์	Ri6 มีจุดขายด้านรสชาติและราคาคุ้มค่า ส่วน Monthong สามารถแข่งขันโดยตรงกับหมอนทองไทยในตลาดค้าส่งจีน พบ Monthong เวียดนามอย่างชัดเจน	มีหลักฐานการใช้ Monthong เวียดนาม จำหน่ายผ่าน Douyin ในรูปแบบนำเข้า-เข้าคลัง-ถ่ายทอดสด-จัดส่งวันถัดไป	Ri6 และ Monthong /Dona
มาเลเซีย	Musang King, Black Thorn, D24, D2, D22, D101 เป็นต้น	มีหลักฐานชัดเจนของ Musang King และ	ตลาดเดิมพึ่งพา Musang King แช่แข็ง	Musang King และ Black Thorn วางตำแหน่งใน	Musang King เป็นพันธุ์สำคัญที่สุด โดยก่อนเปิดส่งตรง	Musang King และ Black Thorn

ประเทศ	พันธมิตรสำคัญที่ ปลูกเชิงการค้า	หลักฐานพันธุ์ ที่จำหน่าย/ ส่งออกสดใน จีน	ทุเรียน แช่แข็ง	ตลาดออฟไลน์ ของจีน	ตลาดออนไลน์ ของจีน	พันธุ์ที่เสนอ ให้ใช้ในการ ศึกษา
		Black Thorn	สูง โดยเฉพาะ การแช่แข็ง ด้วยไนโตรเจน เหลว	ตลาดพรีเมียม มี ราคาสูงกว่า ทุเรียนตลาด ทั่วไป	ทุเรียนสด สินค้า มาเลเซียบน แพลตฟอร์ม ส่วนใหญ่เป็น Musang King แช่แข็ง ต่อมา Tmall Malaysia Official Flagship Store ³¹ เริ่มขาย สดส่งตรงจาก ปะหัง	

ปริมาณ มูลค่า และส่วนแบ่งตลาดปี 2568

ในปี 2568 จีนมีการนำเข้าทุเรียนสดและทุเรียนแช่แข็งรวมประมาณ 2.051 ล้านตัน มูลค่า 61.602 พันล้านบาท โดยทุเรียนสดคิดเป็นประมาณร้อยละ 91.09 ของปริมาณ และร้อยละ 87.02 ของมูลค่า ขณะที่ทุเรียนแช่แข็งคิดเป็นประมาณร้อยละ 8.91 ของปริมาณ แต่สูงถึงร้อยละ 12.98 ของมูลค่า สะท้อนว่าทุเรียนแช่แข็งมีมูลค่าต่อหน่วยสูงกว่าและสามารถทำหน้าที่เป็นตลาดเสริมที่มีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงนอกฤดูกาล³²

เหตุผลในการเลือกพันธุ์สำหรับการศึกษา

ไทยควรเลือก “หมอนทอง” เป็นพันธุ์หลัก เพราะเป็นพันธุ์ที่มีฐานตลาดจีนชัดเจนที่สุด สามารถแข่งขันทั้งตลาดทั่วไปและตลาดพรีเมียม และมีหลักฐานจากทั้งตลาดค้าส่ง แพลตฟอร์มออนไลน์ และกิจกรรมการตลาดในจีน ทุเรียนสดไทยจำหน่ายผ่าน JD.com, Tmall และ Hema และมีการถ่ายทอดสดจำหน่ายหมอนทองผ่าน Tmall การเลือกหมอนทองยังเอื้อต่อการ

³¹ Official Flagship Store หมายถึง ร้านค้าอย่างเป็นทางการของแบรนด์หรือเจ้าของสินค้าในแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งดำเนินการโดยเจ้าของแบรนด์หรือผู้ได้รับอนุญาต และใช้เป็นช่องทางหลักในการจำหน่ายสินค้าแท้และสื่อสารภาพลักษณ์ของแบรนด์โดยตรงต่อผู้บริโภค

³² สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีนผ่านทางบกเป็นครั้งแรก, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmncg5h9dmz9cx> [29 สิงหาคม 2569].

เปรียบเทียบโดยตรงกับ Monthong/Dona ของเวียดนาม ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีต้นกำเนิดเดียวกัน แต่แข่งขันด้วยต้นทุน ระยะเวลา และราคาที่แตกต่างกัน

การเลือกหอมทองเป็นพันธุ์หลักในการศึกษามีได้หมายความว่าทุเรียนพันธุ์อื่นของไทยไม่มีศักยภาพในตลาดจีน หากแต่สะท้อนว่าหอมทองมีฐานตลาดและหลักฐานการจำหน่ายที่ชัดเจนเพียงพอสำหรับใช้เป็นตัวแทนในการเปรียบเทียบกับคู่แข่ง ทั้งนี้ มีหลักฐานว่าขณะนี้ ก้านยาว กระดุม และพวงมณีของไทยมีการวางจำหน่ายหรือเป็นที่รู้จักในตลาดจีนแล้ว โดยแต่ละพันธุ์มีคุณลักษณะและระดับราคาที่แตกต่างกัน^{33 34} จึงมีโอกาสนำความแตกต่างด้านสายพันธุ์ รสชาติ แหล่งผลิต และระดับราคามาใช้แบ่งส่วนตลาดเพิ่มเติมจากตลาดหลักของหอมทอง การพัฒนาตลาดทุเรียนไทยในจีนจึงควรพิจารณาทั้งการรักษาฐานตลาดของหอมทองและการสร้างมูลค่าจากความหลากหลายของสายพันธุ์ควบคู่กันไป

สำหรับทุเรียนไทย ความหลากหลายของสายพันธุ์และแหล่งกำเนิดทำให้ไทยไม่จำเป็นต้องใช้แนวทางการตลาดแบบเดียวกับทุเรียนทุกกลุ่ม หอมทองซึ่งมีฐานตลาดจีนชัดเจนที่สุดควรยังคงทำหน้าที่เป็นสินค้าหลักสำหรับตลาดวงกว้าง ขณะที่ทุเรียนพันธุ์อื่นสามารถใช้ความแตกต่างด้านสายพันธุ์ รสชาติ คุณลักษณะสินค้า และแหล่งผลิตในการเจาะตลาดเฉพาะกลุ่ม ส่วนทุเรียนที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) มีศักยภาพในการใช้แหล่งกำเนิดและข้อมูลที่ตรวจสอบได้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ สามารถสรุปบทบาทเชิงตลาดของทุเรียนไทยได้ดังตารางต่อไปนี้

³³ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ผู้ประกอบการทุเรียนของจีนมุ่งทำตลาด เพื่อต้อนรับฤดูกาลทุเรียนไทยที่เริ่มขึ้นแล้ว, [ออนไลน์], 29 เมษายน 2567, แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/x9y246jl8nj7l5p1ltjaugt4> [1 กันยายน 2569].

³⁴ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเฉิงตู กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทำความรู้จักทุเรียน 10 สายพันธุ์ยอดนิยมในจีน, [ออนไลน์], 22 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/e55dfeallgvq8gmpq7scbkgm> [1 กันยายน 2569].

ตารางที่ 4 บทบาทเชิงตลาดของทุเรียนไทยในตลาดจีนตามสายพันธุ์และแหล่งกำเนิด

บทบาทเชิงตลาด	กลุ่มสินค้า	แนวทางในตลาดจีน
ตลาดหลักเชิงปริมาณ (Volume Market)	หมอนทอง	รักษาคุณภาพ ความสม่ำเสมอ ระดับราคาที่แข่งขันได้ และความต่อเนื่องของอุปทาน
ตลาดเฉพาะกลุ่มและ พรีเมียมตามสายพันธุ์ (Variety Differentiation)	ก้านยาว ชะนี พวงมณี และพันธุ์อื่นตาม ศักยภาพ	ใช้ความแตกต่างด้านสายพันธุ์ รสชาติ คุณลักษณะเฉพาะ แหล่งผลิต และการแบ่ง ส่วนตลาด
ตลาดพรีเมียมจาก แหล่งกำเนิด (Origin Premium)	ทุเรียน GI	ใช้แหล่งกำเนิด อัตลักษณ์พื้นที่ เรื่องราว สินค้า การตรวจสอบย้อนกลับ และข้อมูลที่ สร้างความเชื่อมั่นเพื่อเพิ่มมูลค่า

ตารางข้างต้นมิได้หมายความว่าทุเรียนแต่ละกลุ่มจะต้องจำหน่ายเฉพาะในตลาดระดับใดระดับหนึ่ง หากเป็นกรอบสำหรับกำหนดบทบาททางการตลาดที่แตกต่างกัน โดยหมอนทองยังคงเป็นฐานสำคัญของตลาดทุเรียนไทยในจีน ขณะที่พันธุ์อื่นและทุเรียน GI สามารถช่วยลดการพึ่งพา การแข่งขันด้านปริมาณและราคาเพียงอย่างเดียว ผ่านการสร้างความแตกต่างด้านคุณลักษณะสินค้าและแหล่งกำเนิด โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลดังกล่าวสามารถนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ตรวจสอบได้

สำหรับเวียดนามควรศึกษา Ri6 ควบคู่กับ Monthong/Dona เนื่องจาก Ri6 เป็นพันธุ์ท้องถิ่นที่สร้างความแตกต่างของเวียดนาม มีเนื้อสีเหลืองเข้ม กลิ่นและรสชาติเฉพาะ และสามารถจัดการให้ออกนอกฤดูกาลได้ ขณะที่ Monthong/Dona มีผลผลิตสูง สัดส่วนเนื้อสูง และสามารถเปรียบเทียบกับหมอนทองไทยบนฐานพันธุ์ใกล้เคียงกันโดยตรง

ส่วนมาเลเซียควรเลือก Musang King และ Black Thorn เพราะเป็นแกนของยุทธศาสตร์ พรีเมียม Musang King มีฐานการรับรู้ในจีนจากตลาดแช่แข็งมาก่อนและกำลังขยายเข้าสู่ตลาดสด ขณะที่ Black Thorn เป็นพันธุ์พรีเมียมที่ใช้สร้างความแตกต่างด้านสายพันธุ์และแหล่งกำเนิด การใช้พันธุ์เหล่านี้ทำให้การศึกษาครอบคลุมคู่แข่งสองรูปแบบ คือ เวียดนามที่แข่งขันกับไทยด้านปริมาณ ราคา และความรวดเร็ว กับมาเลเซียที่แข่งขันด้านมูลค่า สายพันธุ์ และความพรีเมียม

2.2.2.2 ข้อกำหนดของ GACC ด้านการตรวจสอบย้อนกลับสำหรับทุเรียนสดไทย

ข้อกำหนดของสำนักงานศุลกากรแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (General Administration of Customs of the People's Republic of China: GACC) ยังมิได้กำหนดให้ทุเรียนสดต้องมี “digital passport” หรือหนังสือเดินทางดิจิทัลของสินค้า ซึ่งหมายถึงระบบข้อมูล

ดิจิทัลประจำสินค้า หรือล็อตสินค้า ที่เชื่อมโยงข้อมูลแหล่งกำเนิด มาตรฐาน การตรวจสอบ และ ประวัติของสินค้าผ่านรหัสประจำตัวเฉพาะ หรือกำหนดให้ต้องใช้ QR Code เป็นการเฉพาะ แต่ กำหนดข้อมูลและเอกสารหลายรายการที่ทำให้สินค้าสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งผลิตและ โรงคัดบรรจุได้ โดยมีฐานสำคัญจาก *Measures for the Supervision and Administration of Inspection and Quarantine of Imported Fruits* (进境水果检验检疫监督管理办法) คำสั่งที่ 68 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม 2548 และพิธีสารว่าด้วยเงื่อนไข การตรวจสอบและกักกันโรคสำหรับผลไม้เมืองร้อนที่ส่งออกจากไทยไปจีน ซึ่งครอบคลุมทุเรียนและ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2548³⁵ ³⁶ ต่อมา ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2562 จีนยกระดับ การตรวจสอบย้อนกลับโดยกำหนดให้ทุเรียนและผลไม้เมืองร้อนสำคัญของไทยต้องมาจากสวนและ โรงคัดบรรจุที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและรับรองโดยฝ่ายจีน เพื่อให้สามารถสืบย้อนกลับได้เมื่อเกิด ปัญหา³⁷

สำหรับการขนส่งผลไม้ไทยเข้าจีนผ่านประเทศที่สาม GACC ได้ออก ประกาศสำนักงานศุลกากรแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ฉบับที่ 89 ปี 2021 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน 2564 กำหนดให้ไทยและจีนแลกเปลี่ยนรายชื่อสวนและโรงคัดบรรจุที่ขึ้นทะเบียน รวมถึงตัวอย่างฉลากและตราผนึกตู้สินค้า โดยบนกล่องต้องสามารถระบุชื่อผลไม้ แหล่งกำเนิด ชื่อ หรือเลขทะเบียนสวน และชื่อหรือเลขทะเบียนโรงคัดบรรจุ ตลอดจนข้อความ “Export to the People’s Republic of China” ส่วนใบรับรองสุขอนามัยพืชต้องมีข้อความรับรองตามพิธีสาร พร้อมหมายเลขตู้สินค้าและหมายเลขตราผนึก และมีอายุ 10 วัน นอกจากนี้ข้อมูลใบรับรองต้องถูกส่ง จากหน่วยงาน ณ ด่านส่งออกไปยังหน่วยงาน ณ ด่านนำเข้าก่อนสินค้าถึงด่าน³⁸

³⁵ General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People’s Republic of China, 进境水果检验检疫监督管理办法 [Measures for the Supervision and Administration of Inspection and Quarantine of Imported Fruits], คำสั่งที่ 68, [ออนไลน์], 5 มกราคม 2548, มีผลใช้บังคับ 5 กรกฎาคม 2548, แหล่งที่มา: https://www.moj.gov.cn/pub/sfbgw/flfggz/flfggzbmzg/200506/t20050620_143950.html [29 สิงหาคม 2569].

³⁶ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ผลไม้สด - จีน, [ออนไลน์], 2567, แหล่งที่มา: <https://marketintelligence.sme.go.th/wp-content/uploads/2024/01/1.-ผลไม้สด-จีน.pdf> [29 สิงหาคม 2569]. เอกสารระบุ ว่า *Protocol on Inspection and Quarantine Conditions of Tropical Fruits to be Exported from Thailand to China* ลงนามเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2547 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2548.

³⁷ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, เกษตรฯ บุกจีน เร่งเครื่องขึ้นทะเบียนสวน โรงคัดบรรจุไทย, [ออนไลน์], 4 กันยายน 2562, แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-411691791930> [29 สิงหาคม 2569].

³⁸ General Administration of Customs of the People’s Republic of China, 中华人民共和国海关总署公告2021年第89号 [ประกาศสำนักงานศุลกากรแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ฉบับที่ 89 ปี 2021 ว่าด้วยข้อกำหนดการตรวจสอบ และกักกันโรคสำหรับการนำเข้าและส่งออกผลไม้จีน-ไทยผ่านประเทศที่สาม], [ออนไลน์], 3 พฤศจิกายน 2564, มีผลใช้บังคับ 3

ข้อกำหนดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า จีนมีโครงสร้างข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตรวจสอบย้อนกลับทุเรียนสดอยู่แล้ว เพียงแต่ข้อมูลกระจายอยู่ในหลายแหล่ง ได้แก่ ทะเบียนสวน ทะเบียนโรงคัดบรรจุ ฉลากสินค้า ใบรับรองสุขอนามัยพืช และข้อมูลการขนส่ง ดังนั้น “Durian Digital Passport ของไทย” ในการศึกษาี้ หมายถึง กลไกดิจิทัลที่ผู้ศึกษาเสนอให้ใช้เชื่อมโยงข้อมูลสำคัญของทุเรียนสดไทยจากระบบต้นทางที่มีอยู่แล้วเข้าสู่รหัสอ้างอิงเดียวกัน เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับจากสินค้าไปยังล็อต โรงคัดบรรจุ สวนต้นทาง มาตรฐานและการรับรอง ผลการตรวจสอบ ตลอดจนข้อมูลการขนส่งได้อย่างต่อเนื่อง โดยระบบมิได้ทำหน้าที่ออกใบรับรองใหม่หรือทดแทนฐานข้อมูลของหน่วยงานเจ้าของข้อมูล หากทำหน้าที่เป็นระบบเชื่อมโยงข้อมูล ที่นำข้อมูลซึ่งได้รับการตรวจสอบหรือรับรองแล้วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมเข้าด้วยกัน และแสดงข้อมูลตามระดับสิทธิ์ของผู้ใช้งาน

ในการศึกษาี้ กำหนดโครงสร้างรหัสสำหรับ Durian Digital Passport เป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) Orchard ID สำหรับระบุสวนต้นทาง (2) Lot ID สำหรับระบุล็อตสินค้าที่โรงคัดบรรจุจัดทำขึ้น และ (3) Passport ID ซึ่งเป็นรหัสเฉพาะของทุเรียนแต่ละผล โดย Passport ID แต่ละรหัสต้องเชื่อมโยงกับ Lot ID ที่เกี่ยวข้อง และ Lot ID ต้องสามารถเชื่อมโยงกลับไปยัง Orchard ID ของสวนต้นทางได้ QR Code ระดับรายผลที่ติดบริเวณขั้วหรือก้านทุเรียนจะเชื่อมกับ Passport ID ส่วน QR Code ระดับรายล็อตบนกล่องจะเชื่อมกับ Lot ID และสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่าน QR Code หรือการเชื่อมต่อระหว่างระบบ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ผู้บริโภคเห็นควรเป็นข้อมูลที่จำเป็นและเข้าใจง่าย เช่น ประเทศและจังหวัดแหล่งผลิต สายพันธุ์ สถานะ GAP วันเก็บเกี่ยว วันคัดบรรจุ และสถานะการตรวจสอบ ขณะที่ข้อมูลเชิงกำกับดูแลหรือข้อมูลทางธุรกิจที่มีความละเอียดอ่อนควรจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงเฉพาะหน่วยงานหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง แนวทางดังกล่าวจะทำให้ Durian Digital Passport ต่อยอดข้อกำหนดด้านการตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) ที่มีอยู่เดิมไปสู่ระบบข้อมูลที่ตรวจสอบได้จากจุดเดียว โดยไม่เพิ่มการกรอกข้อมูลซ้ำแก่ผู้ประกอบการโดยไม่จำเป็น

ตารางที่ 5 ข้อมูลสำคัญด้านการตรวจสอบย้อนกลับตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของจีน

ข้อมูล/หลักฐาน	ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง	ความสำคัญต่อการตรวจสอบย้อนกลับ
ชื่อหรือเลขทะเบียนสวน	สวนต้นทางต้องเป็นสวนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามระบบที่ไทยและจีนรับรอง	ระบุแหล่งผลิตต้นทางและย้อนกลับไปยังสวนได้
ชื่อหรือเลขทะเบียนโรงคัดบรรจุ	โรงคัดบรรจุต้องอยู่ในรายชื่อที่ได้รับการรับรอง	ระบุสถานที่คัด บรรจุ และผู้รับผิดชอบสินค้าก่อนส่งออก
ชื่อผลไม้	ต้องระบุบนบรรจุภัณฑ์	ยืนยันชนิดสินค้าที่เชื่อมกับทะเบียนและเอกสาร
แหล่งกำเนิดสินค้า	ต้องระบุบนบรรจุภัณฑ์	เชื่อมสินค้ากับประเทศ/พื้นที่ต้นทาง
ใบรับรองสุขอนามัยพืช	ต้องออกโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจและเป็นไปตามข้อกำหนดในพิธีสาร	ยืนยันการผ่านกระบวนการตรวจสอบก่อนส่งออก
หมายเลขตู้สินค้า	ต้องระบุในใบรับรองเมื่อขนส่งด้วยตู้คอนเทนเนอร์	เชื่อมล๊อตสินค้ากับการขนส่งจริง
หมายเลขตราประทับตู้สินค้า	กำหนดโดยเฉพาะกรณีขนส่งผ่านประเทศที่สาม	ป้องกันการเปิดหรือเปลี่ยนสินค้าในระหว่างทาง
ข้อความปลายทาง “Export to the People’s Republic of China”	ต้องแสดงบนกล่องสำหรับผลไม้ไทยที่ส่งเข้าจีนผ่านประเทศที่สาม	ยืนยันว่าล๊อตสินค้าถูกจัดทำสำหรับตลาดจีน

ที่มา: ผู้ศึกษาสังเคราะห์จากกฎระเบียบและข้อกำหนดของจีนที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าผลไม้สดจากไทย

ข้อมูลตามข้อกำหนดของ GACC ควรเป็นข้อมูลแกนหลักของระบบ ขณะที่ข้อมูลเชิงพาณิชย์ เช่น สายพันธุ์ สถานะ GI เรื่องราวแหล่งผลิต การรับประกัน และรีวิว เป็นข้อมูลเสริมที่สามารถเชื่อมเข้าสู่ Durian Digital Passport ตามความพร้อมและวัตถุประสงค์ของการใช้งาน โดยในระยะนำร่องอาจเลือกทดสอบข้อมูลบางรายการที่มีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางการค้า เช่น สายพันธุ์และ GI ควบคู่กับข้อมูลแกนหลัก

2.2.3 การวิเคราะห์ SWOT ของทุเรียนสดไทยบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

2.2.3.1 จุดแข็ง (Strengths)

ทุเรียนสดไทยมีฐานตลาดและช่องทางจำหน่ายบนแพลตฟอร์มหลักของจีนอยู่แล้ว โดยเฉพาะ JD Fresh และ Hema ซึ่งมีระบบจัดซื้อและโลจิสติกส์สำหรับอาหารสด ในปี 2568 Hema คาดว่าจะเพิ่มปริมาณจัดซื้อทุเรียนไทยร้อยละ 30 จากปีก่อน³⁹ ขณะที่ JD Fresh ใช้รูปแบบการจัดซื้อโดยตรงจากแหล่งผลิตและการซื้อเหมาสวน พร้อมพัฒนาสินค้าทุเรียนหมอนทองแบบ “Guaranteed 5-Lobe” ที่กำหนดจำนวนพูขั้นต่ำและมีการชดเชยหากสินค้าไม่เป็นไปตามเงื่อนไข⁴⁰ รูปแบบดังกล่าวช่วยให้คุณภาพของทุเรียนสดถูกถ่ายทอดจากคุณลักษณะของสินค้าไปเป็นเงื่อนไขที่ผู้ซื้อสามารถตรวจสอบและเรียกร้องสิทธิได้

ไทยยังมีศักยภาพในการใช้ social commerce ได้ทั้งตลาดวงกว้างและตลาดพรีเมียม ดังเห็นจากกิจกรรมเดือนพฤษภาคม 2569 ที่สามารถจำหน่ายทุเรียนไทยผ่านการไลฟ์สดได้ 3.1 ล้านหยวน ภายใน 1.5 ชั่วโมง และกรณีทุเรียน GI ระยองบน Douyin ซึ่งใช้แหล่งกำเนิดสินค้า KOL เฉพาะทาง การตรวจสอบย้อนกลับ และบริการจัดส่งเป็นองค์ประกอบของ การวางตำแหน่งสินค้าระดับบน⁴¹ ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นฐานที่ไทยสามารถนำมาต่อยอดจาก การส่งเสริมการขายระยะสั้นไปสู่การสร้างคุณค่าของสินค้าในระยะยาว

อีกปัจจัยหนึ่งคือฤดูกาลผลิตที่ต่อเนื่องระหว่างภาคตะวันออกและภาคใต้ ซึ่งสนับสนุนการรักษาปริมาณทุเรียนสดบนแพลตฟอร์มได้ยาวนานขึ้น เช่น ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ผลผลิตภาคตะวันออกเก็บเกี่ยวแล้วร้อยละ 98.84 ขณะที่ภาคใต้เก็บเกี่ยวเพียงร้อยละ 20.62 และทยอยเข้าสู่ตลาดในช่วงถัดมา⁴² ความแตกต่างของช่วงเก็บเกี่ยวจึงเอื้อต่อการบริหารแหล่งจัดซื้อและสินค้าในคลังตามฤดูกาล หากเชื่อมโยงกับการวางแผนความต้องการของแพลตฟอร์มอย่างมีประสิทธิภาพ

³⁹ 中国农业农村信息网, 榴莲批量上市进热销期, [ออนไลน์], 27 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.agri.cn/zx/xxlb/bj/202505/t20250527_8736555.htm [8 สิงหาคม 2569].

⁴⁰ JD.com, JD.com Redefines Durian Offering in China with Industry-First ‘Guaranteed 5-Lobe’ Quality Benchmark, [ออนไลน์], 27 เมษายน 2569, แหล่งที่มา: <https://jdcorporateblog.com/in-depth-report-jd-new-markets-aiming-at-lower-tier-regions/copycat/> [8 สิงหาคม 2569]. JD Fresh ระบุการใช้รูปแบบ Direct Sourcing และ Whole-Orchard Purchasing สำหรับทุเรียนไทย พร้อมระบบ “Guaranteed 5-Lobe” การชดเชยกรณีจำนวนพูไม่ครบ และการคืนเงินกรณีผลอ่อนหรือเน่าเสีย.

⁴¹ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ไลฟ์สดทุเรียน GI ระยอง ปักธงตลาดพรีเมียมจีน ผ่าน Douyin ยอดทะลุ 295,000 หยวน สะท้อนโอกาสใหม่ของทุเรียนไทย, [ออนไลน์], 4 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/gm4dovmip5lu7g1xvshml23y> [1 กันยายน 2569].

⁴² กรมส่งเสริมการเกษตร, ระบบรายงานสถานการณ์ผลไม้รายวัน จำแนกตามชนิดสินค้า: ทุเรียนภาคตะวันออกและภาคใต้ ข้อมูล ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2568, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://simplefruit.doae.go.th/> [8 สิงหาคม 2569].

นอกจากนี้ อีกจุดแข็งหนึ่งของไทยคือความหลากหลายของแหล่งกำเนิดที่สามารถนำมาใช้สร้างความแตกต่างทางการค้า ปัจจุบันทุเรียนไทยได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) แล้ว 19 รายการจาก 17 จังหวัด และมีมูลค่าการตลาดรวมประมาณ 68,000 ล้านบาทในปี 2568⁴³ อย่างไรก็ตาม ความได้เปรียบดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติกับทุเรียนทุกผล เนื่องจากการใช้ GI จำกัดเฉพาะผู้ได้รับอนุญาต ดังนั้น จุดแข็งที่แท้จริงของไทยจึงอยู่ที่ความหลากหลายของอัตลักษณ์แหล่งผลิตและความสามารถในการนำข้อมูลที่ได้รับ การรับรองเหล่านั้นมาเชื่อมกับแพลตฟอร์มและ Durian Digital Passport เพื่อสร้างความแตกต่างที่ผู้ซื้อสามารถตรวจสอบได้

2.2.3.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

ข้อจำกัดสำคัญของไทยคือความสามารถในการแข่งขันด้านราคา เมื่อพิจารณาข้อมูลการนำเข้าทุเรียนสดของจีนตลอดปี 2568 พบว่า ราคาเฉลี่ยนำเข้าทุเรียนสดจากไทยอยู่ที่ประมาณ 31.18 หยวนต่อกิโลกรัม สูงกว่าเวียดนามซึ่งอยู่ที่ประมาณ 26.11 หยวนต่อกิโลกรัม หรือสูงกว่าประมาณร้อยละ 19⁴⁴ ส่วนต่างดังกล่าวสะท้อนว่าไทยเผชิญแรงกดดันด้านราคาในตลาดที่ผู้ซื้อให้ความสำคัญกับความคุ้มค่า อย่างไรก็ตาม ราคาเฉลี่ยที่สูงกว่ายังสามารถสะท้อนมูลค่าต่อหน่วยที่ตลาดยอมรับได้ ส่วนต่างดังกล่าวมีความสำคัญต่อแพลตฟอร์มที่ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบราคาและโปรโมชั่นได้ทันที โดยเฉพาะ Pinduoduo และช่องทางที่เน้นความคุ้มค่า จึงสนับสนุนแนวทางที่ไทยควรแข่งขันด้วยคุณภาพ แหล่งกำเนิด มาตรฐาน และความน่าเชื่อถือ มากกว่าการลดราคาเพื่อแข่งขันกับเวียดนามโดยตรง

นอกจากนี้ ความสดของสินค้าที่ผู้บริโภคได้รับขึ้นอยู่กับกระบวนการขนส่งหลายช่วง ตั้งแต่แหล่งผลิตในไทย ด่านนำเข้า คลังสินค้าในจีน จนถึงการจัดส่งปลายทาง ในช่วงผลผลิตสูงปี 2568 ปริมาณทุเรียนที่ผ่านด่านหลักเพิ่มขึ้นจนเกิดความหนาแน่นและต้องกระจายการขนส่งไปยังด่านอื่น⁴⁵ ดังนั้น แม้แพลตฟอร์มในจีนสามารถให้บริการจัดส่งภายในวันเดียวหรือ

⁴³ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กรมทรัพย์สินทางปัญญา ปลื้ม! ทุเรียน GI ไทยกระแสแรง สร้างมูลค่าการตลาดทะลุ 6.8 หมื่นล้านบาท ชู 5 สุดยอดทุเรียนอัตลักษณ์ แชมป์มูลค่าสูงสุดแห่งปี, [ออนไลน์], 2 มีนาคม 2569, แหล่งที่มา: เว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา [1 กันยายน 2569].

⁴⁴ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีน ผ่านทางบกเป็นครั้งแรก, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmncg5h9dmz9cx> [29 สิงหาคม 2569].

⁴⁵ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ท่าเรือชินโจว อีกหนึ่งช่องทางเลือกในการส่งออกทุเรียนไทยเข้าสู่ตลาดจีน, [ออนไลน์], 29 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/en/post/205171> [8 สิงหาคม 2569].

วันถัดไปหลังสินค้าเข้าสู่คลังแล้ว แต่คุณภาพโดยรวมยังขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของห่วงโซ่ก่อนเข้าสู่ระบบจัดส่งของแพลตฟอร์มด้วย

2.2.3.3 โอกาส (Opportunities)

การพัฒนารูปแบบรับประกันสินค้าของแพลตฟอร์มเปิดโอกาสให้ไทยแข่งขันด้วยคุณภาพมากกว่าการลดราคา ตัวอย่างของ JD Fresh ที่รับประกันจำนวนพู ชดเชยเมื่อไม่เป็นไปตามเงื่อนไข และคืนเงินกรณีทุเรียนอ่อนหรือเสีย แสดงให้เห็นว่าแพลตฟอร์มสามารถเปลี่ยนคุณลักษณะของทุเรียนสดให้เป็นข้อเสนอที่มีเงื่อนไขตรวจสอบได้ หากนำข้อมูลด้านแหล่งผลิตมาตรวจสอบ และการตรวจสอบย้อนกลับมาเชื่อมกับการรับประกันดังกล่าว จะช่วยเพิ่มความแตกต่างของทุเรียนสดไทยจากสินค้าที่แข่งขันด้วยราคาเพียงอย่างเดียว

Social commerce เป็นอีกโอกาสหนึ่ง โดยกรณีทุเรียน GI ระยองแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคบางกลุ่มยอมรับราคาที่สูงขึ้นเมื่อสินค้ามีแหล่งกำเนิดชัดเจน มีการอธิบายคุณภาพโดย KOL และมีบริการจัดส่งที่รวดเร็ว จึงมีศักยภาพในการใช้ GI แหล่งผลิต และข้อมูลที่ตรวจสอบได้เพื่อพัฒนาตลาดพรีเมียมผ่าน Douyin และ Xiaohongshu ควบคู่กับการจำหน่ายผ่าน Tmall, JD Fresh และ Hema

2.2.3.4 อุปสรรค (Threats)

เวียดนามเป็นแรงกดดันสำคัญต่อไทยในตลาดที่ให้ความสำคัญกับราคาและความรวดเร็ว เนื่องจากมีระยะทางขนส่งเข้าสู่จีนสั้นกว่า ส่งผลให้ต้นทุนและระยะเวลาการขนส่งต่ำกว่าไทย ขณะที่ข้อมูลราคาขายส่งในตลาดจีนสะท้อนว่าทุเรียนเวียดนามสามารถเสนอราคาต่ำกว่าทุเรียนไทยในสินค้าระดับเดียวกันได้⁴⁶ ความได้เปรียบดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อแพลตฟอร์มที่แข่งขันด้วยราคาและการเติมสินค้าอย่างรวดเร็ว

ขณะเดียวกัน การรับประกันและบริการหลังการขายที่เข้มข้นขึ้นของแพลตฟอร์มทำให้มาตรฐานการแข่งขันสูงขึ้น ผู้ขายไม่เพียงต้องส่งสินค้าให้รวดเร็ว แต่ต้องรักษาคุณภาพให้ตรงกับสิ่งที่นำเสนอ เนื่องจากกรณีสินค้าอ่อน เสีย หรือไม่เป็นไปตามเงื่อนไขสามารถนำไปสู่การคืนเงิน การชดเชย และความคิดเห็นเชิงลบได้โดยตรง ดังนั้น ความรวดเร็วในการจัดส่งจึงมิใช่ข้อได้เปรียบโดยลำพัง หากต้องควบคู่กับความสม่ำเสมอของคุณภาพและการจัดการข้อร้องเรียน

โดยสรุป ทุเรียนสดไทยมีจุดแข็งจากฐานตลาด ช่องทางจำหน่าย ระบบจัดซื้อของแพลตฟอร์ม และความสามารถในการใช้ social commerce แต่เผชิญข้อจำกัดด้านราคา

⁴⁶ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ระหว่างวันที่ 20-24 มกราคม 2568: สถานการณ์ทุเรียนเวียดนามในตลาดจีน, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/wp-content/uploads/2025/01/News-20-24-January-VN-durian-Edit.pdf> [8 สิงหาคม 2569].

และความซับซ้อนของการขนส่งข้ามพรมแดน โอกาสสำคัญจึงอยู่ที่การนำคุณภาพ แหล่งกำเนิด การรับประกัน และข้อมูลที่ตรวจสอบได้มาใช้สร้างความแตกต่าง ขณะที่แรงกดดันสำคัญมาจาก ข้อได้เปรียบด้านราคาและความรวดเร็วของคู่แข่ง รวมถึงมาตรฐานบริการบนแพลตฟอร์มที่สูงขึ้น

2.2.4 การวิเคราะห์ SWOT ของทุเรียนสดเวียดนามบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

2.2.4.1 จุดแข็ง (Strengths)

จุดแข็งสำคัญของทุเรียนสดเวียดนามคือ ความได้เปรียบด้านระยะทางและการขนส่งทางบกเข้าสู่จีน ซึ่งช่วยลดระยะเวลาและต้นทุนการเติมสินค้าเมื่อเทียบกับแหล่งผลิตที่อยู่ไกลกว่า⁴⁷ ความได้เปรียบดังกล่าวสอดคล้องกับการแข่งขันบนแพลตฟอร์มสินค้าสดที่ต้องรักษาความต่อเนื่องของสินค้าในคลังและลดระยะเวลาระหว่างต้นทางกับผู้บริโภค

กรณีศึกษาที่สะท้อนการเชื่อมโยงโลจิสติกส์กับ social commerce อย่างชัดเจนเกิดขึ้นที่เมืองฮ่อโจว มณฑลหูเป่ย์ ในเดือนตุลาคม 2568 เมื่อมีการนำเข้าทุเรียนหมอนทองจากเวียดนามจำนวน 900 ตัน มูลค่าประมาณ 50 ล้านบาท ผ่านระบบคลังสินค้าหน้าเมือง (front warehouse) เมื่อสินค้าเข้าสู่คลังแล้วมีการคัดคุณภาพและถ่ายทอดสดผ่าน Douyin ทันที ภายใต้รูปแบบ “นำเข้า-เข้าคลัง-ไลฟ์สด-จัดส่ง” โดยใช้บริการขนส่งทางอากาศของ SF Express เพื่อให้สินค้าถึงผู้บริโภคในหลายพื้นที่ของจีนในวันถัดไป⁴⁸ กรณีนี้แสดงศักยภาพของทุเรียนเวียดนามในการใช้ความเร็วของห่วงโซ่อุปทานควบคู่กับ livestreaming เป็นจุดขายบนแพลตฟอร์มจีน

2.2.4.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

ความสามารถด้านราคาและความรวดเร็วจำเป็นต้องควบคู่กับการรักษามาตรฐานสินค้า โดยในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2568 เวียดนามส่งออกทุเรียนไปจีนประมาณ 35,000 ตัน ลดลงร้อยละ 50 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ภายหลังจีนเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบสารแคดเมียมและ Basic Yellow 2 รวมถึงข้อกำหนดด้านห้องปฏิบัติการและเอกสารประกอบการส่งออก⁴⁹ ปัญหาดังกล่าวมีผลต่อความต่อเนื่องของอุปทาน ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญสำหรับการขายสินค้าสดผ่านแพลตฟอร์มที่ต้องอาศัยปริมาณสินค้าและคุณภาพที่สม่ำเสมอ

⁴⁷ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, สถานการณ์ทุเรียนเวียดนามในตลาดจีน, [ออนไลน์], มกราคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/wp-content/uploads/2025/01/News-20-24-January-VN-durian-Edit.pdf> [8 สิงหาคม 2569].

⁴⁸ รัฐบาลประชาชนเมืองฮ่อโจว, “前置仓秒变直播间 900吨越南榴莲‘次日达’” [คลังสินค้าหน้าเมืองเปลี่ยนเป็นสตูดิโอไลฟ์สด ทุเรียนเวียดนาม 900 ตันจัดส่งวันถัดไป], [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.ezhou.gov.cn/smpd/smgz/202510/t20251018_730045.html [8 สิงหาคม 2569].

⁴⁹ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, จีนคุมเข้ม ทุเรียนเวียดนามส่งออกถูกราคาตั้ง 50%, [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2568, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/205392> [8 สิงหาคม 2569].

2.2.4.3 โอกาส (Opportunities)

โอกาสสำคัญของเวียดนามอยู่ที่การต่อยอดโลจิสติกส์ข้ามพรมแดนกับระบบคลังสินค้าและ social commerce ภายในจีน รูปแบบ front warehouse ที่เอื้อโจ้วแสดงให้เห็นว่า สินค้าสามารถถูกนำเข้ามามีคุณภาพ ถ่ายทอดสด และจัดส่งต่อโดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนกระจายสินค้าหลายทอด โดยทุเรียนล็อตดังกล่าวมีการตรวจวัดอุณหภูมิและความหวานก่อนจำหน่ายและใช้ข้อความ “จัดส่งวันถัดไป” เป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอทางการค้า รูปแบบดังกล่าวเหมาะกับทุเรียนสดซึ่งมูลค่าสินค้าขึ้นอยู่กับเวลาและสภาพเมื่อถึงมือผู้บริโภค

ขณะเดียวกัน ความได้เปรียบด้านราคายังเปิดโอกาสให้เวียดนามแข่งขันในตลาดที่ผู้บริโภคมีความอ่อนไหวต่อราคา โดยตลอดปี 2568 ราคาเฉลี่ยนำเข้าทุเรียนสดเวียดนามของจีนอยู่ที่ประมาณ 26.11 หยวนต่อกิโลกรัม ต่ำกว่าทุเรียนสดไทยซึ่งมีราคาเฉลี่ยประมาณ 31.18 หยวนต่อกิโลกรัม⁵⁰ ความแตกต่างดังกล่าวประกอบกับระยะทางขนส่งที่สั้นกว่าเอื้อต่อการทำโปรโมชั่นและการเติมสินค้าในช่องทางที่ให้ความสำคัญกับความคุ้มค่า จึงเอื้อต่อการทำโปรโมชั่นและการแข่งขันบนแพลตฟอร์มที่ให้ความสำคัญกับความคุ้มค่า

2.2.4.4 อุปสรรค (Threats)

อุปสรรคสำคัญ คือ การยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัยของจีน ซึ่งสามารถกระทบต่ออุปทานเข้าสู่แพลตฟอร์มได้โดยตรง ดังที่เกิดขึ้นในปี 2568 เมื่อการตรวจสอบที่เข้มงวดขึ้นทำให้ปริมาณการส่งออกของเวียดนามลดลงอย่างมากในช่วงต้นปี สำหรับการค้าออนไลน์ปัญหาดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่ที่การผ่านด่าน แต่เชื่อมโยงต่อไปถึงความสามารถในการรักษาสต็อกโปรโมชั่น และกำหนดเวลาส่งมอบที่ผู้ขายประกาศไว้บนแพลตฟอร์ม

อีกด้านหนึ่ง การแข่งขันของตลาดทุเรียนบน social commerce กำลังเปลี่ยนจากการลดราคาไปสู่การรับประกันคุณภาพมากขึ้น ตัวอย่างเช่น กิจกรรม “ฤดูกาลทุเรียนฤดูร้อน” ของ Douyin ในปี 2568 ใช้มาตรฐานรับประกันจำนวนพูและการชดเชยกรณีสินค้าไม่เป็นไปตามเงื่อนไข โดยช่วงกิจกรรมมูลค่าการจำหน่ายหมวดทุเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 124⁵¹

⁵⁰ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีนผ่านทางบกเป็นครั้งแรก, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmcg5h9dmz9cx> [29 สิงหาคม 2569].

⁵¹ 中国日报网, “从‘报恩榴莲’到‘榴莲保交房’: 618榴莲品类日解锁营销新玩法” [จากทุเรียนราคาคุ้มค่าสู่การรับประกันจำนวนพู: รูปแบบการตลาดทุเรียนในเทศกาล 618], [ออนไลน์], 7 มิถุนายน 2568, แหล่งที่มา:

<https://ex.chinadaily.com.cn/exchange/partners/82/rss/channel/cn/columns/sz8srm/stories/WS684417a1a310205377036faa.html> [8 สิงหาคม 2569].

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้ขายทุเรียนเวียดนามต้องแข่งขันทั้งด้านราคา ความเร็ว และเงื่อนไขด้านคุณภาพที่สามารถตรวจสอบได้ มิใช่อาศัยข้อได้เปรียบด้านต้นทุนเพียงประการเดียว

โดยสรุป ทุเรียนสดเวียดนามมีความได้เปรียบเด่นด้านราคา ระยะทาง และความสามารถในการเชื่อมการนำเข้ากับคลังสินค้าและ livestreaming เพื่อจัดส่งอย่างรวดเร็ว ขณะที่ข้อจำกัดสำคัญอยู่ที่ความต่อเนื่องของการปฏิบัติตามมาตรฐานและคุณภาพสินค้า

2.2.5 การวิเคราะห์ SWOT ของทุเรียนสดมาเลเซียบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

ทุเรียนสดมาเลเซียมีตำแหน่งทางการแข่งขันแตกต่างจากไทยและเวียดนามอย่างชัดเจน โดยมุ่งตลาดระดับบนผ่านพันธุ์ Musang King และ Black Thorn คุณลักษณะของผลที่สูงตามธรรมชาติ และการสื่อสารเรื่องคุณภาพและแหล่งกำเนิด มากกว่าการแข่งขันด้านปริมาณหรือราคา

2.2.5.1 จุดแข็ง (Strengths)

จุดแข็งสำคัญคือ การวางตำแหน่งสินค้าพรีเมียมที่ชัดเจน โดยทางมาเลเซียระบุว่า กลยุทธ์ในตลาดจีนมุ่งเน้นคุณภาพของ Musang King และ Black Thorn ซึ่งได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้บริโภคระดับบน⁵² ความแตกต่างดังกล่าวสามารถถ่ายทอดผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ง่าย เนื่องจากมีทั้งชื่อเสียงพันธุ์ คุณลักษณะของแหล่งผลิต และเรื่องราวของการปล่อยให้ผลสุกและร่วงจากต้นตามธรรมชาติเป็นองค์ประกอบในการสร้างมูลค่า

การเข้าสู่ตลาดทุเรียนสดจีนในปี 2567 ยังแสดงให้เห็นศักยภาพของการจำหน่ายออนไลน์ ในการนำเข้าล็อตแรกที่นครเซี่ยงไฮ้ ทุเรียนสด Musang King ขนาด 10 กิโลกรัมจำหน่ายผ่าน mini program ในราคา 1,888 หยวนต่อกล่อง และสินค้าล็อตแรกจำนวน 600 จินจำหน่ายหมดภายในกิจกรรม⁵³ ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2568 มีการเปิด Tmall Malaysia Official Flagship Store โดยใช้ทุเรียนสด Musang King จากรัฐปะหังเป็นสินค้าหลัก และเริ่มการจำหน่ายแบบส่งตรงจากแหล่งผลิต⁵⁴ กรณีดังกล่าวสะท้อนความสามารถในการใช้สถานะประเทศและแหล่งกำเนิดเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความแตกต่างบนแพลตฟอร์ม

⁵² Consulate General of Malaysia in Nanning, Ministry of Foreign Affairs Malaysia, The Consul General Promotes Malaysian Palm Oil in DOFCOM's Cross-Border Trade Efforts, [ออนไลน์], 26 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: https://www.kln.gov.my/web/chn_nanning/news-from-mission/ [8 สิงหาคม 2569].

⁵³ Shanghai Municipal People's Government, “首批马来西亚鲜食榴莲来沪” [ทุเรียนสดมาเลเซียล็อตแรกเดินทางถึงเซี่ยงไฮ้], [ออนไลน์], 27 สิงหาคม 2567, แหล่งที่มา: <https://www.shanghai.gov.cn/nw4411/20240827/ee75889ccbea4d319fca3055bec3dc1f.html> [8 สิงหาคม 2569].

⁵⁴ 新华网, “天猫马来西亚官方旗舰店进博会上线 · 猫山王榴莲鲜果首次实现产地直发” [Tmall Malaysia Official Flagship Store เปิดตัวในงาน CIIE และเริ่มจำหน่ายทุเรียนสด Musang King ส่งตรงจากแหล่ง

2.2.5.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

ข้อจำกัดสำคัญเกิดจากลักษณะของทุเรียนสดมาเลเซียที่สุกตามธรรมชาติ โดยหลังผลร่วงจากต้น กระบวนการสุกยังดำเนินต่อเนื่องและเปลือกอาจแตกภายในประมาณ 72 ชั่วโมง จึงต้องอาศัยการขนส่งและกระจายสินค้าที่รวดเร็วมาก เมื่อเริ่มส่งออกสดในปี 2567 มาเลเซีย ใช้การขนส่งทางอากาศ โดยสินค้าสามารถเดินทางจากสวนถึงนครเจ้จางโจวได้เร็วที่สุดประมาณ 36 ชั่วโมง ก่อนกระจายต่อไปยังเมืองอื่น ความอ่อนไหวต่อเวลาจึงทำให้ต้นทุนและประสิทธิภาพด้าน logistics มีผลโดยตรงต่อความสามารถในการจำหน่ายบนแพลตฟอร์ม

นอกจากนี้ การเข้าสู่ช่องทางดิจิทัลสำหรับทุเรียนสด ยังอยู่ในช่วงขยายตัว เมื่อเทียบกับสินค้าทุเรียนแช่เยือกแข็งที่มาเลเซียจำหน่ายในจีนมาก่อน โดยข้อมูลการเปิด Tmall Malaysia Official Flagship Store ระบุว่า ก่อนการเปิดช่องทางส่งตรงดังกล่าว ทุเรียนมาเลเซียที่จำหน่ายออนไลน์ส่วนใหญ่ยังเป็นผลิตภัณฑ์แช่เยือกแข็ง เนื่องจากข้อจำกัดด้านอายุสินค้า จากการตรวจสอบแหล่งข้อมูลสาธารณะที่ใช้ในการศึกษานี้ ยังไม่พบข้อมูลที่เพียงพอสำหรับสรุปว่ามาเลเซีย มีการใช้ livestreaming KOL หรือ KOC เพื่อจำหน่ายทุเรียนสด ในระดับใกล้เคียงกับกรณีที่ตรวจสอบได้ของไทยและเวียดนาม

2.2.5.3 โอกาส (Opportunities)

ในปี 2568 โครงสร้างการส่งออกทุเรียนมาเลเซียไปจีนส่วนใหญ่ คือ ทุเรียนแช่แข็ง แม้ว่าจีนจะอนุญาตให้นำเข้าทุเรียนสดจากมาเลเซียตั้งแต่ปี 2567 แล้วก็ตาม โดยจีนนำเข้าทุเรียนสดจากมาเลเซียเพียง 3,041 ตัน มูลค่า 264.34 ล้านบาท ขณะที่ทุเรียนแช่แข็งจากมาเลเซีย มีปริมาณถึง 14,861.31 ตัน มูลค่า 1,177.68 ล้านบาท⁵⁵ กล่าวได้ว่า ในปี 2568 ทุเรียนแช่แข็งของมาเลเซียมีปริมาณมากกว่าทุเรียนสดที่ส่งเข้าจีนเกือบ 5 เท่า และมีมูลค่ามากกว่าประมาณ 4.5 เท่า สะท้อนว่าตลาดจีนยังรับรู้และบริโภคทุเรียนมาเลเซียผ่านรูปแบบแช่แข็งในระดับที่มีนัยสำคัญกว่าทุเรียนสด

ผลิต], [ออนไลน์], 7 พฤศจิกายน 2568, แหล่งที่มา:

<https://www.news.cn/tech/20251107/94dab1b05c5c4502b243486e1dc0628f/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

⁵⁵ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีนผ่านทางบกเป็นครั้งแรก, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmncg5h9dmz9cx> [29 สิงหาคม 2569].

ตารางที่ 6 บทบาทของทุเรียนสดและทุเรียนแช่แข็งมาเลเซียในตลาดนำเข้าจีน ปี 2568

ประเภท	ปริมาณนำเข้า จากมาเลเซีย (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วนต่อปริมาณทุเรียนสด+ แช่แข็งทั้งหมดของจีน	สัดส่วนต่อมูลค่าทุเรียนสด+ แช่แข็งทั้งหมดของจีน
ทุเรียนสด	3,041.00	264.34	0.15%	0.43%
ทุเรียนแช่แข็ง	14,861.31	1,177.68	0.72%	1.91%
รวมมาเลเซีย	17,902.31	1,442.01	0.87%	2.34%

ทุเรียนแช่แข็งสามารถทำหน้าที่เป็น “ตัวเชื่อมตลาดระหว่างฤดูกาล” ของมาเลเซียได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ การแช่แข็งช่วยลดข้อจำกัดจากฤดูกาลและอายุหลังการเก็บเกี่ยว ทำให้สามารถเก็บรักษา กระจายสินค้า และจำหน่าย Musang King หรือพันธุ์พรีเมียมอื่นได้ตลอดปี โดยไม่จำเป็นต้องจำหน่ายเฉพาะช่วงที่ผลผลิตสดออกสู่ตลาด มาเลเซียมีโครงสร้างรองรับรูปแบบนี้มานาน โดยจีนอนุญาตให้นำเข้าเนื้อทุเรียนแช่แข็งจากมาเลเซียก่อนการเปิดตลาดทุเรียนสด และมาเลเซียใช้เทคโนโลยีแช่แข็งสำหรับ Musang King เพื่อรองรับตลาดส่งออก^{56 57} ขณะเดียวกัน ตลาดจีนมีความต้องการทุเรียนแช่แข็งจากข้อได้เปรียบด้านอายุการเก็บรักษา ความสะดวก และความสม่ำเสมอของปริมาณเนื้อ โดย Musang King แช่แข็งมีจำหน่ายทั้งบน Pinduoduo, JD.com และ Taobao⁵⁸

อย่างไรก็ดี ทุเรียนแช่แข็งไม่สามารถทดแทนทุเรียนสดนอกฤดูกาลได้ทั้งหมด เพราะเป็นประสบการณ์การบริโภคคนละรูปแบบ โดยเฉพาะผู้ซื้อที่ต้องการผลสดทั้งลูก ความสดตามธรรมชาติ หรือซื้อเป็นของขวัญ ทุเรียนมาเลเซียที่เข้าสู่จีนเมื่อเปรียบเทียบกับเฉพาะทุเรียนสดและแช่แข็งสองประเภทในปี 2568 จะเห็นได้ว่าทุเรียนแช่แข็งมิใช่สินค้านำเข้า แต่เป็นฐานตลาดที่มาเลเซีย

⁵⁶ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, จีนอนุญาตให้นำเข้าทุเรียนสดจากมาเลเซียอย่างเป็นทางการ, [ออนไลน์], 4 กรกฎาคม 2567, แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/a4xoj686r9s9hqau03v9mqjs> [29 สิงหาคม 2569].

⁵⁷ Federal Agricultural Marketing Authority (FAMA), Pengeksportan Isi Durian Sejuk Beku ke China, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.fama.gov.my/> [29 สิงหาคม 2569]. แหล่งข้อมูลระบุว่า จีนเปิดตลาดเนื้อทุเรียนแช่แข็งจากมาเลเซียตั้งแต่ปี 2554 และพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับส่งออก ได้แก่ D24 และ D197 (Musang King).

⁵⁸ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองชิงเต่า กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, รายงานตลาดเชิงลึก - ตลาดผลไม้แช่แข็งของจีน, [ออนไลน์], 11 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/fr188qkwhcx17wcsbbylakq6> [29 สิงหาคม 2569].

สามารถใช้รักษาความต้องการ Musang King และพันธุ์พรีเมียระหว่างช่วงที่ทุเรียนสดมีจำกัด แล้วเชื่อมความต้องการดังกล่าวกลับเข้าสู่ตลาดสดเมื่อฤดูกาลใหม่เริ่มขึ้น⁵⁹

ในเชิงการแข่งขัน ประเด็นนี้มีนัยต่อไทย เพราะมาเลเซียสามารถใช้ “พันธุ์พรีเมีย + การแช่แข็ง + การจำหน่ายตลอดปี” ลดข้อเสียจากฤดูกาลผลิตได้บางส่วน ขณะที่เมื่อถึงฤดูกาลก็สามารถเปลี่ยนไปจำหน่ายทุเรียนสดในตลาดระดับบน ดังนั้น การวิเคราะห์การแข่งขันของไทยไม่ควรพิจารณาเฉพาะปริมาณทุเรียนสดของมาเลเซียซึ่งยังมีสัดส่วนต่ำ แต่ควรพิจารณาความสามารถของมาเลเซียในการรักษาการรับรู้และความต้องการของผู้บริโภคจีนผ่านทุเรียนแช่แข็งตลอดปีด้วย

โอกาสสำคัญของมาเลเซียอยู่ที่การขยายตลาดพรีเมียผ่าน official store และการสื่อสารแหล่งกำเนิด การเปิด Tmall Malaysia Official Flagship Store ทำให้สามารถนำเสนอสินค้าภายใต้ภาพลักษณ์ประเทศโดยตรง ขณะที่แบรนด์ DMasKing ได้เปิดร้าน flagship ในหนานหนิงในปี 2568 ภายใต้โครงการที่เชื่อมโยงกับ e-commerce และการสร้างการรับรู้ต่อทุเรียนมาเลเซีย⁶⁰ รูปแบบดังกล่าวเอื้อต่อการสร้างความน่าเชื่อถือด้านความแท้จริงของแบรนด์ (brand authenticity) และลดการพึ่งพาการแข่งขันด้านราคา

การใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และเรื่องราวของสายพันธุ์ยังมีศักยภาพต่อการต่อยอดผ่าน social commerce โดยในเดือนมิถุนายน 2569 มีการจัด China-Malaysia Durian Day ที่หนานหนิง พร้อมพิธีอนุญาติใช้ GI สำหรับ Black Thorn และย้ายกลยุทธ์ตลาดระดับบนสำหรับ Musang King และ Black Thorn⁶¹ แนวทางนี้เหมาะกับแพลตฟอร์มที่เน้นเนื้อหา รีวิว และประสบการณ์ เช่น Xiaohongshu รวมถึง livestreaming ที่สามารถสาธิตลักษณะเนื้อ รสชาติ และแหล่งผลิตได้

⁵⁹ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีนผ่านทางบกเป็นครั้งแรก, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmncg5h9dmz9cx> [29 สิงหาคม 2569].

⁶⁰ Consulate General of Malaysia in Nanning, Ministry of Foreign Affairs Malaysia, Malaysia's DMasKing® Brand Lands in Nanning, [ออนไลน์], 20 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.kln.gov.my/web/chn_nanning/news-from-mission/-/blogs/10122245 [8 สิงหาคม 2569].

⁶¹ Consulate General of Malaysia in Nanning, Ministry of Foreign Affairs Malaysia, China-Malaysia Durian Day Kicks Off with Inaugural Festival in Nanning, [ออนไลน์], 29 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา:

https://www.kln.gov.my/web/chn_nanning/news-from-mission/-/blogs/china-malaysia-durian-day-kicks-off-with-inaugural-festival-in-nanni-2 [8 สิงหาคม 2569].

2.2.5.4 อุปสรรค (Threats)

การวางตำแหน่งสินค้าพรีเมียมทำให้มาเลเซียเผชิญข้อจำกัดด้านขนาดตลาดและความอ่อนไหวต่อราคา โดยข้อมูลการนำเข้าทุเรียนสดของจีนตลอดปี 2568 แสดงว่า ราคาเฉลี่ยนำเข้าทุเรียนสดจากมาเลเซียอยู่ที่ประมาณ 86.92 หยวนต่อกิโลกรัม สูงกว่าไทยซึ่งอยู่ที่ประมาณ 31.18 หยวนต่อกิโลกรัม และเวียดนามประมาณ 26.11 หยวนต่อกิโลกรัม⁶² ระดับราคาดังกล่าวสอดคล้องกับการวางตำแหน่ง Musang King และ Black Thorn ในตลาดระดับบน ราคาดังกล่าวสูงกว่าทุเรียนหมอนทองที่จำหน่ายทั่วไปอย่างชัดเจน จึงจำกัดตลาดหลักไว้ในกลุ่มผู้บริโภคที่ยอมจ่ายเพื่อคุณภาพและสายพันธุ์เฉพาะ ในอีกด้านหนึ่งก็ทำให้ฐานผู้ซื้อจำกัดอยู่ในกลุ่มที่ยอมจ่ายเพิ่มเพื่อสายพันธุ์ คุณภาพ และประสบการณ์เฉพาะ จึงทำให้มาเลเซียแข่งขันกับไทยและเวียดนามในมิติของมูลค่าและความพรีเมียมมากกว่าปริมาณ

อีกประเด็นหนึ่งคือการขนส่ง ทุเรียนสดมาเลเซียเริ่มทดลองเข้าสู่จีนทางถนนผ่านด่านโหย่วอี้กวนในเดือนมกราคม 2569 โดยทุเรียน Musang King และ Black Thorn ล็อตดังกล่าวใช้เวลาขนส่งรวมประมาณ 10 วัน ก่อนเข้าสู่ตลาดปลายทางที่กวางโจว⁶³ แม้เส้นทางบกเพิ่มทางเลือกด้าน logistics แต่ระยะเวลาดังกล่าวสะท้อนข้อจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับคุณลักษณะของผลที่สุกตามธรรมชาติ จึงทำให้การบริหาร cold chain ระยะเวลาดังกล่าว และการกระจายสินค้าหลังผ่านด่านเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพที่ผู้บริโภคได้รับ

โดยสรุป ความได้เปรียบของมาเลเซียบนแพลตฟอร์มจีนอยู่ที่การสร้าง ความแตกต่างมากกว่าการแข่งขันด้านปริมาณ โดยใช้ Musang King และ Black Thorn เป็นสินค้าพรีเมียม เชื่อมโยงกับแหล่งกำเนิด คุณภาพ และช่องทาง official store ขณะที่ข้อจำกัดอยู่ที่ราคาอายุสินค้า และต้นทุนด้าน logistics รูปแบบดังกล่าวทำให้มาเลเซียเป็นคู่แข่งของไทยในมิติการวางตำแหน่งแบรนด์ในตลาดระดับพรีเมียม (premium positioning) มากกว่าการแข่งขันด้านราคากับตลาดวงกว้าง

2.2.6 การวิเคราะห์ SWOT เปรียบเทียบไทย-เวียดนาม-มาเลเซียบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

ผลการวิเคราะห์ SWOT รายประเทศสะท้อนว่า ไทย เวียดนาม และมาเลเซียมีฐานการแข่งขันบนแพลตฟอร์มจีนแตกต่างกัน โดยไทยมีความได้เปรียบจากฐานตลาดเดิมและการเข้าถึงแพลตฟอร์มหลายประเภท เวียดนามเด่นด้านราคาและความรวดเร็วของห่วงโซ่อุปทาน ขณะที่มาเลเซียมีตำแหน่งทางการตลาดที่ชัดเจนในกลุ่มพรีเมียม

⁶² สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีนผ่านทางบกเป็นครั้งแรก, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmcg5h9dmz9cx> [29 สิงหาคม 2569].

⁶³ เรื่องเดียวกัน.

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทย เวียดนาม และมาเลเซีย บนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

มิติ	ไทย	เวียดนาม	มาเลเซีย
การวางตำแหน่งสินค้า	ครอบคลุมตลาดตั้งแต่ระดับทั่วไปถึงพรีเมียม โดยมีหมอนทองเป็นสินค้าหลัก และเริ่มใช้ GI สร้างความแตกต่าง	เน้นความคุ้มค่า ความสด และการเข้าถึงตลาดวงกว้าง	เน้นตลาดพรีเมียมอย่างชัดเจน โดยใช้ Musang King และ Black Thorn เป็นสินค้าหลัก
ความสามารถด้านราคา	มีข้อจำกัดเมื่อแข่งขันกับเวียดนามในสินค้านี้ระดับเดียวกัน	ได้เปรียบด้านราคาและต้นทุน การขนส่ง	ราคาสูง เหมาะกับผู้บริโภคที่ยอมจ่ายเพื่อสายพันธุ์และคุณภาพเฉพาะ
การใช้แพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้า	มีหลักฐานการจำหน่ายผ่าน JD/JD Fresh, Hema และ Tmall และสามารถทำตลาดได้หลายระดับ	มีการเชื่อมการนำเข้ากับคลังสินค้าและการจำหน่ายออนไลน์อย่างรวดเร็ว	เริ่มสร้างช่องทางทางการ เช่น Tmall Malaysia Official Flagship Store โดยมุ่งตลาดพรีเมียม
Social commerce	มีกรณีการใช้ livestreaming และ KOL ทั้งเพื่อเร่งยอดขายและสร้างตลาดพรีเมียม	มีการเชื่อมคลังสินค้า Douyin และการจัดส่งวันถัดไปเป็นกระบวนการเดียวกัน	มีศักยภาพด้าน storytelling และแหล่งกำเนิด แต่หลักฐานการใช้ social commerce สำหรับทุเรียนสดยังมีจำกัด
ข้อมูลและการสร้างความน่าเชื่อถือ	มีกรณีใช้ GI, ระบบตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) และการรับประกันคุณภาพบนแพลตฟอร์ม	จุดขายหลักยังเน้นความสด ราคา และความเร็ว ขณะที่มาตรฐานความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ต้องรักษาความสม่ำเสมอ	ใช้สายพันธุ์ แหล่งกำเนิด และ official store สนับสนุนภาพลักษณ์สินค้าพรีเมียม
การจัดส่ง	มีโครงข่ายโลจิสติกส์และช่องทางเข้าสู่จีนหลายรูปแบบ แต่ระยะทางข้ามพรมแดนยาวกว่าเวียดนาม	ได้เปรียบด้านระยะทาง และมีกรณีใช้ front warehouse ร่วมกับการจัดส่งวันถัดไป	ทุเรียนสุกตามธรรมชาติมีข้อจำกัดด้านอายุสินค้า จึงต้องพึ่งพาการขนส่งที่รวดเร็วและมีต้นทุนสูง
ความท้าทายหลัก	ต้องหลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคาเพียงอย่างเดียว และทำให้คุณภาพกับข้อมูลมาตรฐานสร้างมูลค่าบนแพลตฟอร์มได้จริง	ต้องยกระดับความสม่ำเสมอ ด้านมาตรฐานและคุณภาพ ควบคู่กับข้อได้เปรียบด้านราคาและความเร็ว	ต้องขยายตลาดโดยไม่ลดทอนตำแหน่งพรีเมียม และบริหารต้นทุนกับข้อจำกัดด้านอายุสินค้า

ที่มา: ผู้ศึกษาสังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ในข้อ 2.2.3-2.2.5

ในด้านราคา ข้อมูลทั้งปี 2568 แสดงตำแหน่งการแข่งขันที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยราคาเฉลี่ยนำเข้าทุเรียนสดของจีนจากเวียดนามอยู่ที่ประมาณ 26.11 หยวนต่อกิโลกรัม ไทย 31.18 หยวนต่อกิโลกรัม และมาเลเซีย 86.92 หยวนต่อกิโลกรัม⁶⁴ เวียดนามจึงมีความได้เปรียบด้านราคาเมื่อเทียบกับไทย ขณะที่ไทยอยู่ในระดับกลางและมีมูลค่าต่อหน่วยสูงกว่าเวียดนาม ส่วนมาเลเซียมีระดับราคาสูงกว่าทั้งสองประเทศมาก สอดคล้องกับการวางตำแหน่งในตลาดพรีเมียม ดังนั้น ไทยไม่ควรแข่งขันกับเวียดนามด้วยการลดราคา หรือแข่งขันกับมาเลเซียด้วยความหายากของสายพันธุ์เพียงอย่างเดียว แต่ควรสร้างความแตกต่างด้วยคุณภาพ แหล่งกำเนิด มาตรฐาน ความสม่ำเสมอ และข้อมูลที่ตรวจสอบได้

ในด้าน social commerce ไทยมีข้อได้เปรียบจากการมีกรณีใช้งานหลายรูปแบบ ตั้งแต่การจำหน่ายในปริมาณสูงผ่าน KOL ที่มีฐานผู้ติดตามขนาดใหญ่ ไปจนถึงการจำหน่ายทุเรียน GI ระยองในตลาดพรีเมียม ซึ่งเชื่อมแหล่งกำเนิด การตรวจสอบย้อนกลับ การจัดส่ง และ livestreaming เข้าด้วยกัน^{65 66} ส่วนเวียดนามมีกรณีที่โดดเด่นด้านความเร็ว โดยทุเรียนที่เข้าสู่คลังหน้าเมืองฮ่อโจว ถูกคัดสินค้า ถ่ายทอดสดผ่าน Douyin และจัดส่งโดย SF Express เพื่อให้ถึงผู้บริโภคในหลายพื้นที่ในวันถัดไป⁶⁷ รูปแบบดังกล่าวทำให้ความได้เปรียบด้านโลจิสติกส์สามารถถูกแปลงเป็นจุดขายบนแพลตฟอร์มได้โดยตรง

มาเลเซียใช้แนวทางแตกต่างจากทั้งสองประเทศ โดยเน้นความเฉพาะของสายพันธุ์ และแหล่งกำเนิด มากกว่าปริมาณ การเปิด Tmall Malaysia Official Flagship Store ในปี 2568 ทำให้ Musang King สตจากรัฐปะหังสามารถจำหน่ายในรูปแบบส่งตรงจากแหล่งผลิต โดยผู้ประกอบการระบุว่าสามารถส่งจากต้นทางถึงผู้บริโภคได้เร็วที่สุดประมาณ 36 ชั่วโมง⁶⁸ แนวทาง

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁵ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ทุเรียนไทยพีเวอร์! พาณิชย์หนุนไลฟ์สดขายจีนไทย 3.1 ล้านหยวนใน 1.5 ชั่วโมง, [ออนไลน์], 21 พฤษภาคม 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/fg3yckifwqu86l2hnljyjdj6> [8 สิงหาคม 2569].

⁶⁶ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ไลฟ์สดทุเรียน GI ระยอง ปักธงตลาดพรีเมียมจีน ผ่าน Douyin ยอดทะลุ 295,000 หยวน สะท้อนโอกาสใหม่ของทุเรียนไทย, [ออนไลน์], 4 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/gm4dovmip5lu7g1xvshml23y> [1 กันยายน 2569].

⁶⁷ รัฐบาลประชาชนเมืองฮ่อโจว, “前置仓秒变直播间 900吨越南榴莲‘次日达’” [คลังสินค้าหน้าเมืองเปลี่ยนเป็นสตูดิโอไลฟ์สด ทุเรียนเวียดนาม 900 ตันจัดส่งวันถัดไป], [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.ezhou.gov.cn/smpd/smgz/202510/t20251018_730045.html [8 สิงหาคม 2569].

⁶⁸ 新华网, “天猫马来西亚官方旗舰店进博会上线·猫山王榴莲鲜果首次实现产地直发” [Tmall Malaysia Official Flagship Store เปิดตัวในงาน CIIE และเริ่มจำหน่ายทุเรียนสด Musang King ส่งตรงจากแหล่ง

ดังกล่าวสะท้อนการใช้ official store และการวางตำแหน่งสินค้าโดยใช้แหล่งกำเนิดเป็นจุดสร้างความแตกต่าง (origin-based positioning) เพื่อรองรับตลาดสินค้าพรีเมียม มากกว่าการเข้าสู่การแข่งขันด้านราคากับไทยและเวียดนาม

จากการเปรียบเทียบจึงเห็นได้ว่า ไทยอยู่ระหว่างคู่แข่งสองรูปแบบ กล่าวคือ เวียดนามสร้างแรงกดดันจากราคาและความรวดเร็ว ขณะที่มาเลเซียสร้างแรงกดดันจากความพรีเมียมและความชัดเจนของแหล่งกำเนิด หากไทยแข่งขันด้วยราคาเพียงด้านเดียวจะเสียเปรียบเวียดนาม ขณะที่การวางตำแหน่งพรีเมียมโดยอาศัยชื่อเสียงของทุเรียนไทยเพียงอย่างเดียวก็อาจไม่สร้างความแตกต่างจากมาเลเซียได้เพียงพอ

ดังนั้น ประเด็นเชิงกลยุทธ์ของไทยจึงอยู่ที่การนำข้อได้เปรียบที่มีอยู่ ได้แก่ ฐานตลาด ปริมาณสินค้า คุณภาพ ความหลากหลายของแหล่งผลิต ระบบมาตรฐาน และความพร้อมของช่องทางจำหน่าย มาผสานกับข้อมูลที่ตรวจสอบได้ บริการจัดส่ง การรับประกัน และ social commerce เพื่อสร้างตำแหน่งการแข่งขันที่คู่แข่งเลียนแบบได้ยาก

2.2.7 ความได้เปรียบด้านแหล่งกำเนิดและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

การวิเคราะห์ “ความชัดเจนของแหล่งกำเนิด” ควรแยกออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การตรวจสอบย้อนกลับถึงสวนต้นทางเพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดการส่งออก และการใช้แหล่งกำเนิดเป็นจุดสร้างมูลค่าทางการค้า เช่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ในระดับแรก ไทยมิได้มีข้อได้เปรียบเฉพาะเหนือคู่แข่ง เนื่องจากจีนกำหนดให้ทุเรียนที่ส่งออกอย่างถูกต้องจากไทย เวียดนาม และมาเลเซียต้องเชื่อมโยงกับสวนและโรงคัดบรรจุที่ขึ้นทะเบียน โดยบรรจุภัณฑ์และเอกสารต้องสามารถระบุแหล่งผลิตและรหัสที่เกี่ยวข้องได้^{69 70 71} ดังนั้น หากพิจารณาเฉพาะความสามารถในการ “รู้ว่า

ผลิต, [ออนไลน์], 7 พฤศจิกายน 2568, แหล่งที่มา:

<https://www.news.cn/tech/20251107/94dab1b05c5c4502b243486e1dc0628f/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

⁶⁹ General Administration of Customs of the People's Republic of China, 中华人民共和国海关总署公告2021年第89号 [ประกาศสำนักงานศุลกากรแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ฉบับที่ 89 ปี 2021], [ออนไลน์], 3 พฤศจิกายน 2564, แหล่งที่มา: กระทรวงพาณิชย์จีน [29 สิงหาคม 2569].

⁷⁰ General Administration of Customs of the People's Republic of China, 中华人民共和国海关总署公告2022年第66号 [ข้อกำหนดการตรวจสอบและกักกันโรคสำหรับทุเรียนสดเวียดนามส่งออกไปจีน], [ออนไลน์], 27 กรกฎาคม 2565, แหล่งที่มา: กระทรวงพาณิชย์จีน [29 สิงหาคม 2569].

⁷¹ General Administration of Customs of the People's Republic of China, 中华人民共和国海关总署公告2024年第72号 [ข้อกำหนดการตรวจสอบและกักกันโรคสำหรับทุเรียนสดมาเลเซียส่งออกไปจีน], [ออนไลน์], 24 มิถุนายน 2567, แหล่งที่มา: กระทรวงพาณิชย์จีน [29 สิงหาคม 2569].

ทุเรียนมาจากสวนใด” ทั้งสามประเทศสามารถดำเนินการได้และเป็นเงื่อนไขพื้นฐานในการเข้าสู่ตลาดจีน มิใช่ความได้เปรียบเฉพาะของไทย

อย่างไรก็ดี ไทยมีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในระดับการนำแหล่งกำเนิดมาสร้างความแตกต่างทางการค้า เนื่องจากมีฐาน GI ทุเรียนหลากหลายกว่าคู่แข่งอย่างชัดเจน กรมทรัพย์สินทางปัญญา ระบุว่า ปัจจุบันไทยมีทุเรียนขึ้นทะเบียน GI 19 รายการจาก 17 จังหวัด และทุเรียน GI สร้างมูลค่าการตลาดรวมประมาณ 68,000 ล้านบาทในปี 2568⁷² ขณะที่ฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของเวียดนามพบ GI ทุเรียน “Cái Mon” จำนวน 1 รายการ ซึ่งได้รับการคุ้มครองตั้งแต่ปี 2563⁷³ ส่วนฐานข้อมูล MyIPO ของมาเลเซียมีทุเรียน GI 4 รายการ ได้แก่ Malaysia Durian Musang King, Malaysia Black Thorn, Durian Balik Pulau และ Durian Nyekak Sarawak⁷⁴ อย่างไรก็ดี จำนวน GI มิได้หมายความว่า ไทยมีความสามารถสร้างราคาพรีเมียมสูงกว่าคู่แข่งโดยอัตโนมัติ แต่หมายถึง ไทยมี “วัตถุดิบด้านแหล่งกำเนิด” สำหรับแบ่งตลาดและสร้างเรื่องราวสินค้าได้หลากหลายกว่า

⁷² กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กรมทรัพย์สินทางปัญญา ปลื้ม! ทุเรียน GI ไทยกระแสแรง สร้างมูลค่าการตลาดทะลุ 6.8 หมื่นล้านบาท ชู 5 สุดยอดทุเรียนอัตลักษณ์ แชมป์มูลค่าสูงสุดแห่งปี, [ออนไลน์], 2 มีนาคม 2569, แหล่งที่มา: <https://ipthailand.go.th/th/dip-news/item/กรมทรัพย์สินทางปัญญา-ปลื้ม-ทุเรียน-gi-ไทยกระแสแรง-สร้างมูลค่าการตลาดทะลุ-6-8-หมื่นล้านบาท-ชู-5-สุดยอดทุเรียนอัตลักษณ์-แชมป์มูลค่าสูงสุดแห่งปี.html> [29 สิงหาคม 2569].

⁷³ Intellectual Property Office of Vietnam, Geographical Indication Protection of ‘Cái Mon’ for Durian, [ออนไลน์], 27 ธันวาคม 2563, แหล่งที่มา: https://www.ipvietnam.gov.vn/en_US/web/english/news-events/-/asset_publisher/ZMuTgR44COLR/content/geographical-indication-protection-of-cai-mon-for-durian [29 สิงหาคม 2569].

⁷⁴ Intellectual Property Corporation of Malaysia (MyIPO), List of Registered Geographical Indication, [ออนไลน์], ข้อมูลถึงเดือนธันวาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.myipo.gov.my/statistic-application-registration/> [29 สิงหาคม 2569].

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้แหล่งกำเนิดสร้างความแตกต่าง

ประเด็น	ไทย	เวียดนาม	มาเลเซีย
การตรวจสอบย้อนกลับถึง สวนสำหรับสินค้าส่งออกจีน	ทำได้และเป็น ข้อกำหนด	ทำได้และเป็น ข้อกำหนด	ทำได้และเป็น ข้อกำหนด
GI ที่เรียนที่ตรวจพบจาก ฐานข้อมูลทางการ	19 รายการ / 17 จังหวัด	1 รายการ: Cái Mon	4 รายการ
ความได้เปรียบหลัก	ความหลากหลายของ พื้นที่และอัตลักษณ์ สามารถแบ่งตลาดตาม แหล่งผลิตได้หลาย ระดับ	ระบบรหัสพื้นที่ผลิต และ traceability กำลังขยายตัวรวดเร็ว	สายพันธุ์พรีเมียมและ แหล่งกำเนิดมีภาพจำ ทางการตลาดชัดเจน
หลักฐานเชิงพาณิชย์	GI ระยองขยายผ่าน Douyin 952 ผล มูลค่า 295,881 หยวน	GACC อนุมัติเพิ่มใน เดือน ส.ค. 2569 อีก 401 พื้นที่ผลิต และ 166 โรงคัดบรรจุ	ทุเรียนสดปี 2568 มี มูลค่านำเข้าเฉลี่ย 86.92 หยวน/กก. สูงกว่าไทย 31.18 และเวียดนาม 26.11 หยวน/กก.
ข้อสรุป	ไทยได้เปรียบด้าน ความหลากหลายของ แหล่งกำเนิด ซึ่ง สามารถต่อยอดเป็น การสร้าง ความแตกต่างตามพื้นที่ สายพันธุ์ และ GI ได้	ได้เปรียบด้านความ รวดเร็วในการขยาย การขึ้นทะเบียนแหล่ง ผลิต โรงคัดบรรจุ และระบบตรวจสอบ ย้อนกลับ	ได้เปรียบด้านการนำ สายพันธุ์และ แหล่งกำเนิดมาสร้าง ภาพลักษณ์และ มูลค่าเพิ่มในตลาด พรีเมียม

ที่มา: ผู้ศึกษาสังเคราะห์จากข้อมูลหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญา หน่วยงานเกษตร และข้อกำหนด GACC ของทั้งสามประเทศ

จากข้อมูลข้างต้น ศักยภาพของทุเรียน GI ไทยจึงมีได้อยู่ที่จำนวน GI เพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ความสามารถในการนำแหล่งกำเนิด อัตลักษณ์ของพื้นที่ และคุณลักษณะของสินค้าไปใช้สร้างความแตกต่างในตลาดจีน โดยไทยมีทุเรียนขึ้นทะเบียน GI 19 รายการจาก 17 จังหวัด และ

มีมูลค่าการตลาดรวมประมาณ 68,000 ล้านบาท⁷⁵ กรณีการจำหน่ายทุเรียน GI ระยองผ่าน Douyin ในปี 2569 แสดงให้เห็นศักยภาพในการนำแหล่งกำเนิด การตรวจสอบย้อนกลับ การสื่อสารผ่าน KOL และการจัดส่งมาใช้ร่วมกันเพื่อวางตำแหน่งสินค้าในตลาดระดับบน โดยกิจกรรมดังกล่าวจำหน่ายทุเรียนได้ 952 ผล มูลค่า 295,881 หยวน และมีมูลค่าซื้อเฉลี่ยต่อผลสูงกว่าทุเรียนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ⁷⁶ ดังนั้น ไทยควรใช้ GI เป็นเครื่องมือเพิ่มมูลค่าควบคู่กับการรักษาตลาดหลักของทุเรียนหมอนทอง โดยมิได้มุ่งให้ทุเรียน GI แข่งขันด้านปริมาณกับทุเรียนทั่วไป แต่ใช้สร้างความแตกต่างด้านแหล่งกำเนิด ความน่าเชื่อถือ และตำแหน่งสินค้าในตลาดพรีเมียม

2.2.8 ระบบ Digital Passport และการตรวจสอบย้อนกลับของประเทศคู่แข่ง

เมื่อเปรียบเทียบระบบตรวจสอบย้อนกลับของประเทศผู้ส่งออกทุเรียนไปจีน พบว่าเวียดนามมีพัฒนาการใกล้เคียงแนวคิด Digital Passport มากที่สุด แต่ควรแยกให้ชัดเจนระหว่าง “ข้อกำหนดของจีน” กับ “ระบบที่เวียดนามพัฒนาขึ้นเอง” โดยตั้งแต่การเปิดตลาดทุเรียนสดเวียดนามเข้าสู่จีนอย่างเป็นทางการในปี 2565 พืชสารจีน-เวียดนามกำหนดให้โรงคัดบรรจุต้องมีระบบตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งสามารถเชื่อมสินค้ากลับไปยังสวนที่ขึ้นทะเบียน และต้องบันทึกข้อมูล เช่น วันที่คัดและบรรจุ ชื่อหรือเลขทะเบียนสวน วันที่และปริมาณส่งออก ประเทศปลายทาง และหมายเลขตู้สินค้า⁷⁷ ต่อมาในวันที่ 13 ธันวาคม 2568 กระทรวงเกษตรและสิ่งแวดล้อมเวียดนามออก Decision No. 5272/QĐ-BNNMT on the Pilot Plan for Durian Fruit Traceability เพื่อทดลองระบบตรวจสอบย้อนกลับทุเรียนแบบดิจิทัลในช่วงวันที่ 1 มกราคม-30 มิถุนายน 2569 โดยกำหนดให้ระบบบันทึกข้อมูลตลอดห่วงโซ่แบบใกล้เคียงเวลาจริง ตั้งแต่สวน การรับซื้อ การคัดบรรจุ การขนส่ง ไปจนถึงการกระจายสินค้า และสามารถตรวจสอบผ่าน QR Code รวมถึง NFC หรือ RFID ในบางกรณี ระบบยังรองรับการเชื่อมฐานข้อมูลภาครัฐ ลายมือชื่อดิจิทัล และเทคโนโลยี Blockchain⁷⁸ ใน

⁷⁵ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กรมทรัพย์สินทางปัญญา ปลื้ม ทุเรียน GI ไทยกระแสแรง สร้างมูลค่าการตลาดทะลุ 6.8 หมื่นล้านบาท ชู 5 สุดยอดทุเรียนอัตลักษณ์ แซงมูลค่าสูงสุดแห่งปี, [ออนไลน์], 2 มีนาคม 2569, แหล่งที่มา: เว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา [1 กันยายน 2569].

⁷⁶ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, โลฟสดทุเรียน GI ระยอง ปีกองตลาดพรีเมียมจีน ผ่าน Douyin ยอดทะลุ 295,000 หยวน สะท้อนโอกาสใหม่ของทุเรียนไทย, [ออนไลน์], 4 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/gm4dovmip5lu7g1xvshml23y> [1 กันยายน 2569].

⁷⁷ Plant Protection Department, Ministry of Agriculture and Rural Development of Vietnam, “Sầu riêng được xuất khẩu chính ngạch sang Trung Quốc” [ทุเรียนเวียดนามได้รับอนุญาตให้ส่งออกอย่างเป็นทางการไปจีน], [ออนไลน์], 2565, แหล่งที่มา: <https://sansangxuatkhuu.ppd.gov.vn/tin-tuc-su-kien/sau-rieng-duoc-xuat-khuu-chinh-ngach-sang-trung-quoc.html> [29 สิงหาคม 2569].

⁷⁸ Ministry of Agriculture and Environment of Vietnam, “Quyết định 5272/QĐ-BNNMT về Kế hoạch thí điểm truy xuất nguồn gốc quả sầu riêng” [Decision No. 5272/QĐ-BNNMT on the Pilot Plan for Durian Fruit Traceability], [ออนไลน์], 13 ธันวาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://hethongphapluat.com/quyet-dinh-5272-qd-bnnmt-nam-2025-ve-ke>

เดือนเมษายน 2569 เวียดนามได้ทดลองส่งออกทุเรียนที่ใช้ระบบดังกล่าวจริง โดยทุเรียนแต่ละผล มีรหัสตรวจสอบย้อนกลับ และกล่องกับตู้สินค้ามีรหัสประจำตัวเชื่อมโยงกัน⁷⁹ ดังนั้น ระบบของ เวียดนามมีลักษณะใกล้เคียง Digital Passport ระดับรายผล แม้จีนจะยังมีได้กำหนดให้ “Digital Passport” เป็นเงื่อนไขบังคับสำหรับทุเรียนเวียดนามโดยตรงก็ตาม

ยิ่งไปกว่านั้น เวียดนามได้วางกรอบกฎหมายระดับประเทศสำหรับ Digital Product Passport ผ่าน Decree No. 37/2026/ND-CP ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม 2569 โดยกำหนดให้ Digital Product Passport สามารถเชื่อมข้อมูลชื่อสินค้า รหัสสินค้า ผู้ผลิต แหล่งกำเนิด ข้อมูล ตรวจสอบย้อนกลับ ใบรับรอง และข้อมูลคุณภาพเข้ากับรหัสระบุตัวสินค้าที่ไม่ซ้ำ และเชื่อมต่อกับ ฐานข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับแห่งชาติ กล่าวได้ว่า เวียดนามได้พัฒนาจากระบบตรวจสอบย้อนกลับ ตามข้อกำหนดการส่งออก ไปสู่ระบบต้นแบบระดับรายผลและมีกรอบกฎหมาย Digital Product Passport ระดับประเทศรองรับแล้ว⁸⁰

สำหรับมาเลเซีย สถานะต่างออกไป จากการตรวจสอบแหล่งข้อมูลทางการ ยังไม่พบ หลักฐานว่า รัฐบาลมาเลเซียใช้ระบบที่เรียกว่า Digital Passport เป็นระบบบังคับระดับประเทศ สำหรับทุเรียนสดที่ส่งออกไปจีน ระบบทางการยังอยู่บนฐานการตรวจสอบย้อนกลับตาม GACC Announcement No. 72 of 2024 ซึ่งมีผลวันที่ 24 มิถุนายน 2567 โดยกำหนดให้สวนและโรงคัด บรรจุต้องได้รับ การขึ้นทะเบียนเพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ กล่องแต่ละกล่องต้องระบุชนิด และพันธุ์ทุเรียน ประเทศและแหล่งผลิต ชื่อหรือเลขทะเบียนสวน และชื่อหรือเลขทะเบียนโรงคัด บรรจุ ขณะที่ใบรับรองสุขอนามัยพืชต้องระบุสวนและโรงคัดบรรจุที่เกี่ยวข้อง⁸¹ ระบบดังกล่าวจึงเป็น

hoach-thi-diem-truy-xuat-nguon-goc-qua-sau-rieng-do-bo-truong-bo-nong-nghiep-va-moi-truong-ban-hanh.html [29 สิงหาคม 2569].

⁷⁹ Vietnam Television, “Cơ chế ‘luồng xanh’ mở ra cơ hội lớn cho sầu riêng Việt Nam” [กลไกช่องทางสีเขียวเปิดโอกาสใหม่ให้ทุเรียนเวียดนาม], [ออนไลน์], 11 เมษายน 2569, แหล่งที่มา: <https://vtv.vn/co-che-luong-xanh-mo-ra-co-hoi-lon-cho-sau-rieng-viet-nam-100260410221244628.htm> [29 สิงหาคม 2569].

⁸⁰ Government of Vietnam, “Nghị định số 37/2026/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều và biện pháp để tổ chức, hướng dẫn thi hành Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa” [Decree No. 37/2026/ND-CP], [ออนไลน์], 23 มกราคม 2569, แหล่งที่มา: <https://baochinphu.vn/ung-dung-cong-nghe-trong-quan-ly-chat-luong-san-pham-hang-hoa-102260126112432497.htm> [29 สิงหาคม 2569].

⁸¹ General Administration of Customs of the People’s Republic of China, “中华人民共和国海关总署公告2024年第72号” [GACC Announcement No. 72 of 2024: Phytosanitary Requirements for Importation of Fresh Durian from Malaysia], [ออนไลน์], 24 มิถุนายน 2567, แหล่งที่มา: https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjmywg/art/2024/art_32633a5a3a08421d9fe75b8c20f11787.html [29 สิงหาคม 2569].

ระบบตรวจสอบย้อนกลับเชิงกฎระเบียบ แต่ยังไม่ใช่ Passport ที่รวมข้อมูลทั้งห่วงโซ่ไว้ในรหัสดิจิทัล
 เดียวสำหรับผู้บริโภคจีน

อย่างไรก็ดี ภาคเอกชนมาเลเซียเริ่มพัฒนาระบบที่มีลักษณะใกล้เคียง Digital Passport แล้ว ตัวอย่าง AGONG Durian ซึ่งเปิดตัวในสิงคโปร์เมื่อเดือนกรกฎาคม 2569 ใช้ QR Code เฉพาะรายผลเชื่อมกับข้อมูล Blockchain เพื่อให้ผู้บริโภคตรวจสอบแหล่งกำเนิดและเส้นทางของ Musang King ตั้งแต่สวนถึงผู้ซื้อ โดยผู้ดำเนินการประกาศแผนที่จะขยายเข้าสู่ตลาดจีนผ่านช่องทางพาณิชย์ดิจิทัลในระยะต่อไป อย่างไรก็ตาม ณ ช่วงเวลาการศึกษานี้ ยังไม่ควรระบุว่า AGONG Durian เป็นระบบ Digital Passport ที่ใช้อยู่กับการส่งออกทุเรียนสดมาเลเซียไปจีนแล้ว เพราะหลักฐานที่ตรวจสอบได้ระบุเพียงการเปิดใช้งานในสิงคโปร์และแผนขยายตลาดไปจีน⁸²

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบสถานะ Digital Passport และระบบตรวจสอบย้อนกลับของประเทศที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุเรียนจีน

ประเทศ/ พื้นที่	สถานะ ณ สิงหาคม 2569	วิธีการ/เทคโนโลยี	ระดับการเชื่อมโยงข้อมูล	ข้อสังเกตสำหรับไทย
เวียดนาม	มีระบบนำร่องตรวจสอบย้อนกลับทุเรียนระดับรายผล และมีกฎหมาย Digital Product Passport ระดับประเทศ	QR Code, NFC/RFID, ฐานข้อมูลออนไลน์, ลายมือชื่อดิจิทัล; ระบบรองรับ Blockchain	สวน → ผลผลิต → รับซื้อ → คัดบรรจุ → ขนส่ง → กระจายสินค้า	คู่แข่งที่ควรติดตามมากที่สุด เพราะกำลังเปลี่ยนจาก traceability เพื่อการกำกับไปสู่ข้อมูลระดับรายผล
มาเลเซีย	ยังไม่พบ Digital Passport ภาครัฐสำหรับทุเรียนสดส่งจีน แต่มีระบบ traceability ตามข้อกำหนด GACC	รหัสสวน/โรงคัดบรรจุ ฉลากกล่อง ใบรับรองสุขอนามัยพืช	สวน → โรงคัดบรรจุ → เอกสารส่งออก	ระบบภาครัฐยังเน้นการกำกับ แต่ภาคเอกชนเริ่มใช้เทคโนโลยีขั้นสูง
มาเลเซีย-สิงคโปร์ (AGONG Durian)	ระบบเชิงพาณิชย์ใช้งานแล้วในสิงคโปร์ และมีแผนขยายไปจีน	QR Code รายผล + Blockchain	สวน → ห่วงโซ่อุปทาน → ผู้บริโภค	เป็นกรณีศึกษาที่ดีด้านการพิสูจน์ความแท้ของสินค้าพรีเมียม แต่ยังไม่ใช่ระบบของรัฐ

⁸² Synagie, AGONG Durian Uses Blockchain to Authenticate Every Musang King, [ออนไลน์], 13 กรกฎาคม 2569, แหล่งที่มา: <https://www.thailand-business-news.com/pr-news/official-launch-agong-durian-uses-blockchain-to-authenticate-every-musang-king> [29 สิงหาคม 2569].

ประเทศ/ พื้นที่	สถานะ ณ สิงหาคม 2569	วิธีการ/เทคโนโลยี	ระดับการเชื่อมโยงข้อมูล	ข้อสังเกตสำหรับไทย
ฟิลิปปินส์	ยังไม่พบ Digital Passport ระดับประเทศสำหรับทุเรียนส่งออก แต่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับตามข้อกำหนด GACC ตั้งแต่ปี 2566	รหัสสวน/โรงคัดบรรจุ บันทึกการผลิตและคัดบรรจุ ฉลากกล่อง และใบรับรองสุขอนามัยพืช	สวน → โรงคัดบรรจุ → ลีตส่งออก	ระบบตรวจสอบย้อนกลับกำลังเป็นมาตรฐานพื้นฐานในการเข้าสู่ตลาดทุเรียนจีน
สปป.ลาว	ยังไม่พบ Digital Passport ภาครัฐ แต่ข้อกำหนดที่เริ่มใช้ปลายปี 2568 บังคับให้สวนและโรงคัดบรรจุมีระบบตรวจสอบย้อนกลับ	รหัสสวน/โรงคัดบรรจุ บันทึกวันคัดบรรจุ ปริมาณส่งออก หมายเลขตู้สินค้า และฉลาก	สวน → โรงคัดบรรจุ → ลีตส่งออก	คู่แข่งรายใหม่ก็เริ่มต้นด้วยระบบ traceability ตั้งแต่วันเปิดตลาด
สหภาพยุโรป	มีกรอบ Digital Product Passport ระดับกฎหมาย แต่ อาหารและอาหารสัตว์อยู่นอกขอบเขต ESPR	รหัสเฉพาะ + ตัวนำข้อมูลดิจิทัล + ฐานข้อมูลเชื่อมโยง	ตลอดวงจรผลิตภัณฑ์สำหรับสินค้าที่อยู่ในขอบเขต	ใช้เป็นต้นแบบด้านสถาปัตยกรรมข้อมูลได้ แต่ไม่ควรอ้างว่า EU บังคับ Digital Passport กับทุเรียนหรืออาหาร

ฟิลิปปินส์เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจในกลุ่มผู้ส่งออกทุเรียน โดย GACC Announcement No. 1 of 2023 กำหนดให้สวนส่งออกมีระบบบริหารคุณภาพและตรวจสอบย้อนกลับ และโรงคัดบรรจุต้องสามารถเชื่อมโยงทุเรียนกลับไปยังสวนที่ขึ้นทะเบียน พร้อมเก็บข้อมูลวันที่คัดบรรจุ สวนต้นทาง วันที่ส่งออก ปริมาณ ประเทศปลายทาง และหมายเลขตู้สินค้า⁸³ ขณะที่ สปป.ลาว ซึ่งได้รับอนุญาตให้ส่งทุเรียนสดเข้าจีนตั้งแต่เดือนธันวาคม 2568 ก็ถูกกำหนดให้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับในลักษณะเดียวกัน⁸⁴ ตัวอย่างเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การตรวจสอบย้อนกลับกำลังกลายเป็น

⁸³ General Administration of Customs of the People's Republic of China, “[中华人民共和国海关总署公告2023年第1号](https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjjmywg/art/2023/art_7be510fb46c242ad8e34ce5684a0a0da.html)” [GACC Announcement No. 1 of 2023: Phytosanitary Requirements for Importation of Fresh Durian from the Philippines], [ออนไลน์], 7 มกราคม 2566, แหล่งที่มา: https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjjmywg/art/2023/art_7be510fb46c242ad8e34ce5684a0a0da.html [29 สิงหาคม 2569].

⁸⁴ General Administration of Customs of the People's Republic of China, [Inspection and Quarantine Requirements for Export of Fresh Durian from Lao PDR to China](https://www.foodgacc.com/china-customs-ciqcode-gacc-registration-cifer-approved-list-export-of-durian-from-laos), [ออนไลน์], 12 ธันวาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.foodgacc.com/china-customs-ciqcode-gacc-registration-cifer-approved-list-export-of-durian-from-laos> [29 สิงหาคม 2569].

“มาตรฐานขั้นต่ำ” ของการเข้าตลาดจีน ขณะที่ Digital Passport เป็นขั้นตอนยอดเยี่ยมที่ทำให้ข้อมูลเดิมเชื่อมถึงระดับสินค้าและผู้บริโภคได้มากขึ้น

ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างประเทศ ยังควรกล่าวถึงสหภาพยุโรปในฐานะต้นแบบด้านโครงสร้าง Digital Product Passport ภายใต้ Regulation (EU) 2024/1781 หรือ Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR) ซึ่งกำหนดแนวคิดการใช้รหัสประจำผลิตภัณฑ์และข้อมูลดิจิทัลเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลตลอดวงจรสินค้า อย่างไรก็ตาม กฎดังกล่าว ยกเว้นอาหาร อาหารสัตว์ พืชมีชีวิต และสัตว์ จากขอบเขตการใช้บังคับ จึงเป็นเพียงต้นแบบด้านสถาปัตยกรรมข้อมูล ไม่ใช่ตัวอย่างประเทศที่บังคับ Digital Passport กับผลไม้สด⁸⁵

จากการเปรียบเทียบดังกล่าว ข้อเสนอ Durian Digital Passport ของไทยไม่ควรมุ่งเพียง “ทำให้มี QR Code เช่นเดียวกับประเทศอื่น” เพราะประเทศผู้ส่งออกทุเรียนเข้าสู่จีนแทบทั้งหมดมีข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับระดับสวนและโรงคัดบรรจุเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว จุดที่ไทยควรสร้างความแตกต่างคือ การเชื่อมข้อมูลภาครัฐที่ได้รับการรับรองกับข้อมูลรายล็อตผ่าน Lot ID และข้อมูลรายผลผ่าน Passport ID โดย Passport ID เชื่อมโยงกลับไปยัง Lot ID ก่อนเชื่อมต่อไปยังข้อมูลการนำเข้า การจำหน่าย และการเคลมในจีน โดยใช้ QR Code ระดับรายผลที่ชั่วหรือก้าน และระดับรายล็อตที่ กล่องเป็นช่องทางเข้าถึงข้อมูล แนวทางดังกล่าวจะทำให้ระบบของไทยก้าวจาก “traceability เพื่อผ่านกฎระเบียบ” ไปสู่ “traceability เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและมูลค่าทางการค้า”

จุดที่ควรเน้นเป็นพิเศษ คือ ไม่จำเป็นต้องกำหนด Blockchain เป็นเทคโนโลยีหลักเพียงเพราะมีตัวอย่างจากภาคเอกชนมาเลเซีย ระบบของเวียดนามเองใช้เครื่องมือหลายชนิด ได้แก่ QR, NFC, RFID การเชื่อมฐานข้อมูล และลายมือชื่อดิจิทัล โดย Blockchain เป็นเพียงหนึ่งในทางเลือก ดังนั้น สำหรับไทย ควรให้ความสำคัญก่อนกับรหัสประจำตัวที่ไม่ซ้ำ การเชื่อมฐานข้อมูลต้นทาง การตรวจสอบสิทธิ์ผู้บันทึกข้อมูล ประวัติการแก้ไขข้อมูล และการเชื่อมระบบไทย-จีน ซึ่งตอบโจทย์ความถูกต้องและการใช้งานจริงมากกว่าการเลือกเทคโนโลยีใดเทคโนโลยีหนึ่งเป็นจุดขาย

2.2.7 การวิเคราะห์การแข่งขันรายแพลตฟอร์ม

2.2.7.1 Tmall/Taobao: ช่องทางสร้างแบรนด์และร้านทางการ

Tmall/Taobao เหมาะกับการสร้างร้านทางการ การวางตำแหน่งสินค้า และการทำกิจกรรมส่งเสริมการขายที่เชื่อมกับแบรนด์หรือประเทศต้นทาง สำหรับไทย กระทรวงพาณิชย์ได้ใช้ Taobao ร่วมกับ Top Thai Flagship Store และ KOL จีนในการทำ Live Commerce

⁸⁵ European Parliament and Council of the European Union, Regulation (EU) 2024/1781 Establishing a Framework for the Setting of Ecodesign Requirements for Sustainable Products, [ออนไลน์], 13 มิถุนายน 2567, แหล่งที่มา: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1781/oj> [29 สิงหาคม 2569].

ภายใต้แนวคิด “From Farm to Table” โดยกำหนดเป้าหมายจำหน่ายทุเรียนไทยไม่น้อยกว่า 200 ตัน ในช่วงปลายเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2569⁸⁶ ขณะที่มาเลเซียเปิด Tmall Malaysia Official Flagship Store ในเดือนพฤศจิกายน 2568 และใช้ทุเรียนสด Musang King จากรัฐปะหัง เป็นสินค้าหลักของร้าน

เมื่อเปรียบเทียบกัน ไทยมีข้อได้เปรียบด้านความพร้อมของสินค้าและกิจกรรมส่งเสริมตลาด ขณะที่มาเลเซียใช้ official store สร้างภาพลักษณ์ประเทศและความเป็นพรีเมียมได้ชัดเจนกว่า ส่วนข้อมูลสาธารณะเกี่ยวกับการใช้ Tmall ของทุเรียนสดเวียดนามยังไม่เพียงพอที่จะประเมินในระดับเดียวกัน ดังนั้น Tmall/Taobao จึงเหมาะกับไทยในมิติการสร้างแบรนด์ แหล่งกำเนิด และร้านทางการ มากกว่าการแข่งขันด้วยราคาเพียงอย่างเดียว

2.2.7.2 JD.com/JD Fresh: ช่องทางที่คุณภาพ การรับประกัน และการจัดส่งมีน้ำหนักสูง

JD Fresh มีความเหมาะสมกับทุเรียนสดไทยมากที่สุดแพลตฟอร์มหนึ่ง เนื่องจากการจัดซื้อโดยตรงจากแหล่งผลิต ระบบโลจิสติกส์ และเงื่อนไขรับประกันสินค้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อเสนอทางการค้า ในปี 2569 JD Fresh เปิดฤดูกาลทุเรียนไทยด้วยการถ่ายทอดสดจากสวนในจังหวัดจันทบุรี และใช้รูปแบบ “Guaranteed 5-Lobe” พร้อมชดเชยกรณีจำนวนพูไม่ครบ และคืนเงินกรณีผลอ่อนหรือเน่าเสีย

ข้อมูลหน้าสินค้าของ JD ยังพบว่า ทุเรียนหมอนทองสดจากไทยภายใต้แบรนด์ JD Fresh หลายขนาดมีจำนวนความคิดเห็นระดับหลายล้านรายการ และความคิดเห็นของผู้ซื้อกล่าวถึงทั้งคุณภาพเนื้อ ความสุก บรรจุน้ำหนัก และความเร็วในการจัดส่ง⁸⁷ แม้จำนวนความคิดเห็นไม่สามารถใช้แทนยอดขายโดยตรง แต่สะท้อนฐานผู้ซื้อและข้อมูลหลังการซื้อที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อรายใหม่

สำหรับไทย จุดได้เปรียบบน JD จึงมิใช่เพียงการมีสินค้าอยู่บนแพลตฟอร์ม แต่คือ ความสามารถในการเชื่อมแหล่งผลิต การคัดคุณภาพ การรับประกัน และการจัดส่ง ให้เป็นข้อเสนอเดียวกัน ส่วนเวียดนามมีข้อได้เปรียบด้านความเร็วในการเติมสินค้า แต่ยังไม่พบหลักฐานสาธารณะเกี่ยวกับรูปแบบรับประกันสินค้าที่ชัดเจนเทียบเท่า JD Fresh สำหรับทุเรียนไทย ขณะที่มาเลเซียมีสินค้าพรีเมียม แต่ข้อจำกัดด้านอายุสินค้าและราคาทำให้เหมาะกับตลาดเฉพาะมากกว่า

⁸⁶ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ศุภจี ปิดตู้ปล่อยคาราวานส่งออก ‘ทุเรียนไทยคุณภาพ’ สู่ตลาดโลก ร่วมไลฟ์สดอินฟลูเอนเซอร์ ตลาด Live Commerce, [ออนไลน์], 26 เมษายน 2569, แหล่งที่มา: <https://test-web.ditp.go.th/post/ditpnew/ltjdt0zrb9smpftqyr8fqf> [8 สิงหาคม 2569].

⁸⁷ JD.com, “[京鲜生泰国进口金枕头鲜榴莲](https://www.jd.com/phb/key_12473645724d598f44153.html)” [ทุเรียนสดหมอนทองนำเข้าจากไทยภายใต้ JD Fresh], [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: https://www.jd.com/phb/key_12473645724d598f44153.html [8 สิงหาคม 2569].

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้แทนแพลตฟอร์ม JD.com ช่วยสะท้อนมุมมองของแพลตฟอร์มต่อระบบตรวจสอบย้อนกลับ โดยผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ในตลาดจีนมีผู้พัฒนาระบบ QR Code และระบบตรวจสอบย้อนกลับในลักษณะต่าง ๆ อยู่แล้วหลายราย ดังนั้น ประเด็นสำคัญสำหรับแพลตฟอร์มมีได้อยู่ที่ว่า “ใครเป็นผู้จัดทำ QR Code” แต่อยู่ที่ว่า เมื่อสินค้าเกิดปัญหา ระบบสามารถระบุผู้เกี่ยวข้องและผู้รับผิดชอบ รวมทั้งสืบย้อนข้อเท็จจริงได้หรือไม่⁸⁸ ข้อค้นพบดังกล่าวมีนัยว่า Durian Digital Passport ไม่ควรใช้ QR Code เป็นเป้าหมายในตัวเอง แต่ควรใช้รหัสดังกล่าวเป็นช่องทางเชื่อมโยงสินค้าเข้ากับสวน โรงคัดบรรจุ ล็อต ผลตรวจ การขนส่ง และข้อมูลที่ใช้ประกอบการจัดการข้อร้องเรียน

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะการแข่งขันของ JD Fresh ซึ่งให้ความสำคัญกับคุณภาพ การรับประกัน และบริการหลังการขาย ดังนั้น หากไทยสามารถเชื่อม Passport ID กับข้อมูลล็อตและหลักฐานต้นทางได้ การตรวจสอบข้อร้องเรียนจะมีข้อมูลประกอบมากกว่าการอาศัยคำกล่าวอ้างของผู้ซื้อและผู้ขายเพียงอย่างเดียว

2.2.7.3 Hema/Freshippo: ความสดและการจัดซื้อโดยตรง

Hema มีจุดเด่นจากการเชื่อมร้านค้าจริงกับแอปพลิเคชันและการจัดส่งระยะใกล้ จึงเหมาะกับทุเรียนสดที่คุณภาพหลังการจัดส่งมีความสำคัญสูง ในเดือนพฤษภาคม 2568 Hema ระบุว่าทุเรียนหมอนทองไทยเป็นหนึ่งในพันธุ์ที่ได้รับความนิยม และคาดว่าจะปริมาณการจัดซื้อทุเรียนไทยตลอดปี 2568 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 จากปีก่อน⁸⁹

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่า ไทยมีฐานการจัดซื้อที่ค่อนข้างชัดเจนบน Hema และเหมาะกับกลยุทธ์ที่เน้นความสด คุณภาพสม่ำเสมอ และการจัดส่งในเมือง มากกว่าการลดราคา ส่วนมาเลเซียสามารถใช้ Hema กับสินค้าพรีเมียมได้ แต่ราคาจำหน่าย Musang King สูงกว่าหมอนทองอย่างมาก ขณะที่ยังไม่พบข้อมูลที่เพียงพอสำหรับเปรียบเทียบปริมาณทุเรียนสดเวียดนามบน Hema โดยตรง

⁸⁸ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-1 ผู้แทนแพลตฟอร์ม JD.com, ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว; สรุปผลการสัมภาษณ์ก่อนหน้าไว้ในการประชุมหารือเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบ Durian Digital Passport,” 28 สิงหาคม 2569. ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าผู้จัดทำระบบ QR Code หลายราย แต่ประเด็นสำคัญคือระบบต้องสามารถระบุผู้รับผิดชอบได้เมื่อเกิดปัญหา

⁸⁹ 中国农业农村信息网, 榴莲批量上市进热销期, [ออนไลน์], 27 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.agri.cn/zx/xxlb/bj/202505/t20250527_8736555.htm [29 สิงหาคม 2569].

2.2.7.4 Pinduoduo: ตลาดที่การแข่งขันด้านความคุ้มค่ามีน้ำหนักสูง

Pinduoduo มีฐานสินค้าเกษตรขนาดใหญ่และให้ความสำคัญกับราคาโปรโมชัน และการเข้าถึงผู้บริโภควงกว้าง โดยในช่วงครึ่งแรกของปี 2568 ยอดจำหน่ายสินค้าเกษตรบนแพลตฟอร์มเพิ่มขึ้นร้อยละ 47 และจำนวนสินค้าเกษตรคุณภาพสูงหรือสินค้าใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 54⁹⁰

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่ตรวจสอบได้ ยังไม่พบข้อมูลที่สามารถเปรียบเทียบยอดขายทุเรียนสดไทย เวียดนาม และมาเลเซียบน Pinduoduo ได้โดยตรง สำหรับไทย Pinduoduo มีโอกาสในการเข้าถึงตลาดวงกว้าง แต่ความได้เปรียบด้านราคาของเวียดนามอาจทำให้ไทยเสียเปรียบหากใช้กลยุทธ์ลดราคาเป็นหลัก

2.2.7.5 Douyin: ช่องทางที่เชื่อมเนื้อหา การสาธิต และการขาย

Douyin เป็นแพลตฟอร์มที่เห็นการแข่งขันด้าน social commerce ชัดที่สุด โดยไทยมีกรณีใช้ทั้งการขายปริมาณสูงและการทำตลาดพรีเมียม เช่น กิจกรรมเดือนพฤษภาคม 2569 ที่จำหน่ายทุเรียนไทยได้ 3.1 ล้านหยวนภายใน 1.5 ชั่วโมง และกรณีทุเรียน GI ระยองที่เชื่อม KOL แหล่งกำเนิด การตรวจสอบย้อนกลับ และการจัดส่งเข้าด้วยกัน

เวียดนามมีจุดเด่นต่างออกไป โดยกรณีเอื้อใจใช้รูปแบบ นำเข้า-เข้าคลัง-ไลฟ์สด-จัดส่งวันถัดไป ผ่าน Douyin และ SF Express ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนข้อได้เปรียบด้านโลจิสติกส์ให้เป็นจุดขายบนแพลตฟอร์ม ขณะที่ยังไม่พบหลักฐานสาธารณะที่เพียงพอว่ามาเลเซียใช้ Douyin สำหรับทุเรียนสดในระดับเดียวกับสองประเทศดังกล่าว

จากการเปรียบเทียบ ไทยจึงได้เปรียบด้านความหลากหลายของรูปแบบคอนเทนต์ และการสร้างเรื่องราวสินค้า ส่วนเวียดนามเด่นด้านความเร็วและการเชื่อมคลังสินค้ากับการขายทันที

2.2.7.6 Xiaohongshu: ช่องทางสร้างภาพลักษณ์และอิทธิพลก่อนการซื้อ

Xiaohongshu มีบทบาทเด่นด้านการค้นหาข้อมูล รีวิว และประสบการณ์ผู้บริโภค โดยมีผู้ใช้งานประจำรายเดือนประมาณ 300 ล้านราย และได้รับการใช้เป็นพื้นที่

⁹⁰ 新华网, 拼多多发布《2025农产品上行半年报》: ‘多多好特产’加码扶持农货商家·农产品销量同比增长47%, [ออนไลน์], 25 สิงหาคม 2568, แหล่งที่มา:

<https://www.news.cn/tech/20250825/1fcfe0ee7f8e4345ad90bd78fe3f753b/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

ประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม⁹¹ ลักษณะดังกล่าวเหมาะกับการสื่อสารเรื่องแหล่งกำเนิด สายพันธุ์ GI ประสบการณ์การบริโภค และรีวิวจาก KOC

สำหรับไทย Xiaohongshu มีศักยภาพในการสนับสนุนการวางตำแหน่งทุเรียนพรีเมียม ขณะที่มาเลเซียมีความเหมาะสมโดยธรรมชาติกับการเล่าเรื่อง Musang King และ Black Thorn อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบข้อมูลสาธารณะที่เพียงพอสำหรับเปรียบเทียบยอดขายหรือประสิทธิภาพของไทย เวียดนาม และมาเลเซียบน Xiaohongshu อย่างเป็นระบบ จึงควรใช้แพลตฟอร์มนี้เป็นตัวชี้วัดด้านการรับรู้ รีวิว และ KOC มากกว่ายอดขายโดยตรง

จากการวิเคราะห์รายแพลตฟอร์ม พบว่า Tmall/Taobao เหมาะกับการสร้างแบรนด์และร้านทางการ JD Fresh เหมาะกับการรับประกันคุณภาพและการจัดส่ง Hema เหมาะกับความสดและตลาดเมือง Pinduoduo เหมาะกับตลาดที่เน้นความคุ้มค่า Douyin เหมาะกับการสาธิตและปิดการขายผ่าน social commerce และ Xiaohongshu เหมาะกับการสร้างภาพลักษณ์ ดังนั้นความสามารถในการแข่งขันของไทยจึงขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้จุดแข็งให้สอดคล้องกับบทบาทของแต่ละแพลตฟอร์ม

2.2.7.7 ความเหมาะสมของตลาดเป้าหมายต่อ Durian Digital Passport

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ด้านการค้าทุเรียนไปจีนสะท้อนว่าตลาดปลายทางแต่ละประเภทให้คุณค่ากับแหล่งกำเนิดและข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับแตกต่างกัน โดยสามารถจำแนกได้อย่างน้อย 3 รูปแบบ ได้แก่ ผู้ซื้อจีนที่นำสินค้าไปจำหน่ายภายใต้ตราสินค้าของตนเอง ตลาดค้าส่ง และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามแดน ผู้ซื้อที่ใช้ตราสินค้าของตนเองมีแรงจูงใจจำกัดในการสื่อสารแหล่งผลิตเดิม ขณะที่ตลาดค้าส่งมีการแข่งขันด้านราคาสูงและมีความอ่อนไหวต่อต้นทุนเพิ่มเติม ส่วนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามแดนเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคเลือกสินค้าตามแหล่งผลิตและคุณลักษณะเฉพาะได้มากกว่า⁹²

ดังนั้น Durian Digital Passport ไม่ควรเริ่มจากการบังคับใช้กับทุกช่องทางพร้อมกัน แต่ควรนำร่องในช่องทางที่ข้อมูลสามารถสร้างมูลค่าทางการค้าได้ชัดเจน โดยเฉพาะตลาดพรีเมียมและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามแดน ซึ่งแหล่งกำเนิด GI มาตรฐาน และการตรวจสอบ

⁹¹ 新华网, 用户深耕·长效经营 在小红书开启食品饮料行业高质量生长新路径, [ออนไลน์], 16 พฤษภาคม 2568, แหล่งที่มา: <https://www.news.cn/food/20250516/9fead12989c14425b2bb72ce2be7494a/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

⁹² สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-4 ผู้มีประสบการณ์ด้านโรคคั่งบรรจและการค้าทุเรียนไปสาธารณรัฐประชาชนจีน, ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว, การประชุมหารือผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08- 16.16 น. ผู้ให้ข้อมูลแบ่งตลาดปลายทางเป็นผู้ซื้อจีนที่ใช้แบรนด์ของตน ตลาดค้าส่ง และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามแดน และเห็นว่าช่องทางหลังมีความเหมาะสมกับการสร้างมูลค่าจากข้อมูลแหล่งกำเนิดมากกว่า

ย้อนกลับสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจซื้อได้มากกว่าตลาดค้าส่งที่แข่งขันด้านราคาเป็นหลัก แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้การนำร่องสามารถพิสูจน์ประโยชน์ทางการค้าได้ก่อนขยายไปสู่ช่องทางอื่น

2.2.8 Livestreaming-KOL-KOC และการสร้างความเชื่อมั่น

Social commerce ช่วยลดข้อจำกัดของการซื้อทุเรียนสดออนไลน์ที่ผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบคุณภาพภายในผลได้ก่อนซื้อ โดยเชื่อมการสาธิตสินค้า การให้ข้อมูล การตอบคำถาม และการซื้อขายไว้ในกระบวนการเดียวกัน งานวิจัยในตลาดจีนพบว่า ความไว้วางใจและปฏิสัมพันธ์ในการ livestreaming มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค^{93 94} ประสิทธิภาพของ social commerce สำหรับทุเรียนสดจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการลดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับสินค้า มากกว่าจำนวนผู้ชมเพียงอย่างเดียว

2.2.8.1 Livestreaming: การแสดงคุณภาพและข้อมูลก่อนซื้อ

Livestreaming เปิดโอกาสให้ผู้ขายแสดงขนาดผล สีและลักษณะเนื้อ ความสุก จำนวนพู บรรจุภัณฑ์ และแหล่งผลิต รวมทั้งตอบข้อสงสัยของผู้บริโภคได้ทันที รูปแบบการใช้เครื่องมือของไทยและเวียดนามมีจุดเน้นต่างกัน

กรณีของไทย เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2569 สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง ร่วมกับ KOL จีน “Pi Qian” จัดไลฟ์สดผ่าน WeChat, Douyin และ Kuaishou เป็นเวลา 1.5 ชั่วโมง มีผู้เข้าชมกว่า 140,000 คน และจำหน่ายทุเรียนไทยได้ 3.1 ล้านหยวน จำนวน 14,520 คำสั่งซื้อ โดยมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสายพันธุ์ มาตรฐาน การผลิต การส่งออก และวิธีเลือกซื้อควบคู่กับการเสนอขายสินค้า กรณีนี้แสดงการใช้ livestreaming เพื่อเชื่อมการขายกับข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพสินค้า

เวียดนามใช้แนวทางที่เน้นความรวดเร็วของห่วงโซ่อุปทานมากกว่า กรณีทุเรียนหมอนทองเวียดนามจำนวน 900 ตันที่เมืองเอ๋อโจวในปี 2568 ใช้คลังสินค้าเป็นพื้นที่คัดคุณภาพ และ livestreaming ผ่าน Douyin ก่อนจัดส่งด้วย SF Express โดยเสนอการจัดส่งถึงผู้บริโภคในหลายพื้นที่ในวันถัดไป รูปแบบดังกล่าวทำให้ความสดและความรวดเร็วในการจัดส่งถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารบนแพลตฟอร์ม

⁹³ Gu Yang, Wornchanok Chaiyasoonthorn และ Singha Chaveesuk, “Exploring the Influence of Live Streaming on Consumer Purchase Intention: A Structural Equation Modeling Approach in the Chinese E-Commerce Sector,” *Acta Psychologica* 249 (September 2024): 104415.

⁹⁴ Herbert Sima, Sihong Wu, Zheng Joseph Yan, Na Luo และ Yanlin Chen, “The Impact of Livestreaming E-Commerce on Consumer Purchase Intention in China,” *Journal of Consumer Marketing* 42, no. 6 (2025): 717-730.

สำหรับมาเลเซีย ข้อมูลสาธารณะที่ตรวจสอบได้ยังไม่เพียงพอสำหรับเปรียบเทียบผลการใช้ livestreaming กับไทยและเวียดนามโดยตรง อย่างไรก็ตาม การทำตลาดดิจิทัลของทุเรียนสดมาเลเซียเน้น Musang King และ Black Thorn รวมถึงแหล่งกำเนิดและการส่งตรงจากพื้นที่ผลิต เพื่อสนับสนุนตำแหน่งสินค้าพรีเมียม

2.2.8.2 KOL และ KOC: บทบาทก่อนและหลังการซื้อ

KOL มีบทบาทในการสร้างการรับรู้และอธิบายคุณลักษณะสินค้างานศึกษาผู้บริโภคจีนจำนวน 454 คนที่เคยซื้อสินค้าผ่าน Taobao Live พบว่า ความเชี่ยวชาญของผู้ถ่ายทอดสดและความสอดคล้องระหว่างผู้แนะนำกับสินค้ามีผลต่อความตั้งใจซื้อ⁹⁵ สำหรับทุเรียนสด การเลือก KOL จึงควรพิจารณาความสามารถในการอธิบายสายพันธุ์ แหล่งผลิต และคุณภาพสินค้าควบคู่กับจำนวนผู้ติดตาม

กรณีไทยที่ใช้ KOL ร่วมกับผู้แทนภาครัฐในการให้ข้อมูลด้านมาตรฐานเป็นตัวอย่างของการแยกบทบาทระหว่างผู้สร้างการเข้าถึงตลาดกับแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ขณะที่เวียดนามใช้การแสดงกระบวนการคัดสินค้าและข้อมูลคุณภาพ ณ คลังสินค้าเป็นส่วนหนึ่งของ livestreaming ส่วนมาเลเซียใช้เรื่องราวของสายพันธุ์และแหล่งกำเนิดเป็นสารหลักในการวางตำแหน่งสินค้า

ภายหลังการซื้อ บทบาทจะเปลี่ยนไปสู่ KOC และความคิดเห็นของผู้บริโภค ซึ่งสะท้อนว่าสินค้าที่ได้รับตรงกับข้อมูลที่นำเสนอหรือไม่ โดยเฉพาะความสุข ปริมาณเนื้อ สภาพผลเมื่อได้รับ และการจัดส่งรีวิว ภาพ และวิดีโอของผู้ซื้อจึงเป็นข้อมูลที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของร้านค้าและการตัดสินใจของผู้บริโภคต่อไป

2.2.8.3 การรับประกัน การเคลม และการจัดส่ง

สำหรับทุเรียนสด ความน่าเชื่อถือถูกทดสอบภายหลังการส่งมอบสินค้า กลไกการรับประกัน การคืนเงิน และการเคลมจึงช่วยลดความเสี่ยงจากผลอ่อน ผลเสีย หรือปริมาณเนื้อไม่เป็นไปตามที่คาด ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมการขายทุเรียนของ Douyin ในปี 2568 มีการใช้เงื่อนไขรับประกันจำนวนพูและการชดเชยเมื่อสินค้าไม่เป็นไปตามเงื่อนไข โดยมูลค่าการจำหน่ายหมวดทุเรียนในช่วงกิจกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 124

ด้านการจัดส่ง ไทยมีตัวอย่างการใช้การรับประกันสินค้าและบริการหลังการขายร่วมกับแพลตฟอร์ม ขณะที่เวียดนามใช้ข้อได้เปรียบด้านระยะทางและรูปแบบ “เข้าคลัง-ไลฟ์สด-

⁹⁵ Huizhuo Zhou และ Xiaoyu Xing, “Study on the Impact of Fresh Food E-Commerce Logistics Service Quality on Customer Satisfaction, Customer Trust, and Repurchase Intention,” The Journal of International Trade & Commerce 18, no. 5 (2022): 19-35.

จัดส่งวันถัดไป” ส่วนมาเลเซียต้องบริหารความเร็วในการขนส่งเป็นพิเศษ เนื่องจากทุเรียนสดสุกตามธรรมชาติมีช่วงเวลาจำหน่ายจำกัด โดย Tmall Malaysia Official Flagship Store ระบุว่า สามารถส่ง Musang King จากแหล่งผลิตถึงผู้บริโภคเร็วที่สุดประมาณ 36 ชั่วโมง

งานศึกษาผู้บริโภคอาหารสดผ่านแพลตฟอร์มจำนวน 285 คน พบว่า คุณภาพ ความตรงต่อเวลา และความน่าเชื่อถือของบริการโลจิสติกส์สัมพันธ์กับความพึงพอใจ ความไว้วางใจ และความตั้งใจซื้อซ้ำ⁹⁶ ดังนั้น การแข่งขันด้านการจัดส่งทุเรียนสดจึงควรพิจารณาความเร็วควบคู่กับคุณภาพของสินค้าที่ได้รับและประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาหลังการขาย

2.2.8.4 กรณีศึกษาข้อร้องเรียนและบทบาทของ Durian Digital Passport ในการจัดการข้อพิพาท

ข้อร้องเรียนหลังการซื้อเป็นประเด็นสำคัญของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จีน โดยในปี 2568 ระบบ 12315 ของจีนได้รับข้อร้องเรียนและการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการซื้อสินค้าออนไลน์รวม 15.067 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.3 จากปีก่อน และช่วยกู้คืนความเสียหายแก่ผู้บริโภคประมาณ 1.07 พันล้านหยวน ขณะที่ข้อร้องเรียนด้านบริการหลังการขายและคุณภาพสินค้านั้น คิดเป็นร้อยละ 42.3 ของข้อร้องเรียนและการแจ้งเบาะแสจากการซื้อสินค้าออนไลน์ทั้งหมด⁹⁷ ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนว่า การแข่งขันบนแพลตฟอร์มมิได้สิ้นสุดเมื่อเกิดคำสั่งซื้อ แต่ครอบคลุมถึงความสามารถในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและแก้ไขข้อพิพาทภายหลังจากส่งมอบสินค้า โดยเฉพาะทุเรียนซึ่งคุณภาพภายในผลไม่สามารถตรวจสอบได้จากภายนอกทั้งหมด

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁹⁷ State Administration for Market Regulation of the People’s Republic of China, “2025年消费者投诉举报呈现十大特点” [ลักษณะสำคัญ 10 ประการของข้อร้องเรียนและการแจ้งเบาะแสบริโภค ปี 2568], [ออนไลน์], 15 มีนาคม 2569, แหล่งที่มา: https://www.samr.gov.cn/xw/zj/art/2026/art_c669e8b73a21493b913752ca515cc261.html [29 สิงหาคม 2569].

ตารางที่ 10 กรณีศึกษาการร้องเรียนเกี่ยวกับทุเรียนบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

กรณีศึกษา	ประเด็นร้องเรียนและผลการดำเนินการ	ผลของกลไกร้องเรียน	นัยต่อ Durian Digital Passport
กรณีที่ 1: ทุเรียนเนื้อเสีย แพลตฟอร์มคืนเงินเต็มจำนวน	ผู้บริโภคซื้อเนื้อทุเรียนผ่านแพลตฟอร์ม เมื่อได้รับสินค้าพบว่าเสื่อมคุณภาพ ผู้ขายปฏิเสธการคืนเงิน ผู้บริโภคจึงขอให้แพลตฟอร์มเข้าดำเนินการ หลังตรวจสอบแพลตฟอร์มคืนเงินเต็มจำนวนและให้คูปองชดเชย 100 หยวน ⁹⁸	สำเร็จ ในระดับแพลตฟอร์ม	Passport สามารถเพิ่มหลักฐานเกี่ยวกับล็อต วันบรรจุ การขนส่ง และแหล่งที่มา ทำให้การพิจารณาเร็วขึ้น แต่ยังต้องใช้หลักฐานสภาพสินค้าที่ผู้บริโภคได้รับ
กรณีที่ 2: ทุเรียนนำเข้าไม่มีข้อมูลสำคัญ การใกล้เคียงบนแพลตฟอร์มไม่สำเร็จ	ผู้บริโภคซื้อเนื้อทุเรียนแช่แข็งนำเข้าพบว่าน้ำหนักไม่ตรงและบรรจุภัณฑ์ขาดข้อมูลสำคัญ รวมถึงข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับ ผู้ขายเสนอคืนเพียงส่วนต่าง 20 หยวน แพลตฟอร์มเข้าประสานแต่ตกลงกันไม่ได้ ภายหลังศาลสั่งให้ผู้ขายคืนเงินและจ่ายค่าชดเชย 1,000 หยวน	ไม่สำเร็จในระดับแพลตฟอร์ม ต้องใช้กระบวนการศาล	เป็นกรณีที่ Passport ช่วยได้มาก เพราะข้อพิพาทเกี่ยวข้องโดยตรงกับแหล่งที่มา เอกสารนำเข้า และข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับ
กรณีที่ 3: ผู้ซื้อกล่าวอ้างทุเรียนขึ้นราและได้รับ “คืนเงินโดยไม่คืนสินค้า” แต่ภายหลังพบการกล่าวอ้างอันเป็นเท็จ	เดือนเมษายน 2569 ผู้ซื้อทุเรียนแช่แข็งอ้างว่าสินค้าขึ้นราและยื่นขอคืนเงินโดยไม่คืนสินค้า แพลตฟอร์มคืนเงินเต็มจำนวน ต่อมาผู้ขายติดตามตรวจสอบและแจ้งตำรวจ โดยเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ซื้อสร้างข้อเท็จจริงเรื่องสินค้าขึ้นราเพื่อขอคืนเงิน	ล้มเหลวในด้านความถูกต้องของการตัดสินข้อร้องเรียน	Passport ช่วยป้องกันผู้ขายจากการร้องเรียนเท็จได้บางส่วน หากมีข้อมูลสภาพสินค้า เลขล็อต การบรรจุ และเหตุการณ์ขนส่งที่ตรวจสอบย้อนหลังได้ แต่ไม่สามารถทดแทนการพิสูจน์สภาพสินค้าขณะผู้บริโภครับสินค้า

กรณีแรกสะท้อน ความสำเร็จของกลไกแพลตฟอร์ม เมื่อสามารถเข้ามาเป็นตัวกลางหลังผู้ขายปฏิเสธการคืนเงิน และผู้บริโภคมีข้อมูลเพียงพอให้แพลตฟอร์มพิจารณา ขณะที่กรณีที่สองสะท้อนข้อจำกัดของกลไกเมื่อข้อพิพาทเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ผู้ขายต้องพิสูจน์ เช่น สถานะ

⁹⁸ 牡丹江市中级人民法院 [ศาลประชาชนระดับกลางเมืองมู่ตันเจียง], “网购‘鲜’果变‘烂’果, 法院判了” [ซื้อผลไม้สดออนไลน์แต่ได้รับผลไม้เสีย ศาลมีคำพิพากษา], [ออนไลน์], 14 มีนาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_30395384 [29 สิงหาคม 2569].

สินค้าเข้าเมือง แหล่งที่มา และข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งเมื่อผู้ขายไม่สามารถแสดงหลักฐานที่จำเป็น การเจรจาบนแพลตฟอร์มไม่สามารถยุติข้อพิพาทได้และต้องเข้าสู่กระบวนการศาล⁹⁹ ส่วนกรณีที่สามแสดงปัญหาในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ การออกแบบระบบที่คุ้มครองผู้บริโภคมากเกินไปโดยไม่มีข้อมูลตรวจสอบไขว้อาจเปิดช่องให้เกิดการร้องเรียนเท็จและสร้างความเสียหายแก่ผู้ขายได้¹⁰⁰

Durian Digital Passport ไม่ควรถูกออกแบบให้เป็นระบบตัดสินว่าผู้ซื้อหรือผู้ขายเป็นฝ่ายถูกโดยอัตโนมัติ แต่ควรทำหน้าที่เป็น “ระบบกลาง” ที่ทำให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าพิสูจน์ได้เร็วขึ้น โดยเมื่อเกิดข้อร้องเรียน ระบบควรเชื่อม Passport ID ของผลที่ถูกร้องเรียน + Lot ID ของล็อตต้นทาง + Order ID + ข้อมูลการร้องเรียน เข้าด้วยกัน เพื่อให้แพลตฟอร์มสามารถตรวจสอบว่า สินค้าที่ถูกร้องเรียนมาจากสวนใด คัดบรรจุเมื่อใด ผ่านผลตรวจใด ออกจากไทยเมื่อใด เข้าคลังจีนเมื่อใด และคำสั่งซื้อใดได้รับสินค้าล็อตนั้น วิธีนี้จะช่วยลดพื้นที่ของข้อพิพาทที่เกิดจาก “ต่างฝ่ายต่างกล่าวอ้าง” และสอดคล้องกับข้อเสนอในบทที่ 3 ของรายงาน ซึ่งกำหนดให้ข้อมูลการเคลมเชื่อมกลับเข้าสู่ Passport และล็อตต้นทางอยู่แล้ว

อย่างไรก็ดี สำหรับข้อร้องเรียนเรื่องผลอ่อน ผลเสีย รสชาติ หรือสภาพสินค้าเมื่อได้รับ Durian Digital Passport จะช่วยได้เพียงบางส่วน เพราะคุณภาพทุเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงระหว่างการขนส่งและหลังผู้บริโภครับสินค้า ดังนั้น ควรเชื่อม Passport กับหลักฐาน ณ จุดส่งมอบ เช่น วัน-เวลารับสินค้า ภาพสินค้าหรือ QR Code ที่ผู้ซื้อสแกนเมื่อเปิดกล่อง และหลักฐานภาพ/วิดีโอที่ยื่นพร้อมการเคลม การออกแบบดังกล่าวจะทำให้ Passport ช่วยคุ้มครอง ทั้งผู้บริโภคที่ได้รับสินค้ามีปัญหาจริง และผู้ประกอบการที่อาจถูกกล่าวอ้างหรือยื่นหลักฐานเท็จ ซึ่งสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของระบบในระยะยาว

Durian Digital Passport จึงมิได้ทำให้ข้อร้องเรียนหมดไป แต่สามารถเปลี่ยนกระบวนการจัดการข้อร้องเรียนจากการพิจารณาบนคำกล่าวอ้างและหลักฐานเฉพาะปลายทางไปสู่การตัดสินใจบนข้อมูลที่เชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่ ทำให้ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ล็อต

⁹⁹ 人民法院报 [People's Court Daily], “网购进口水果货不对版起诉商家和平台” [ซื้อผลไม้นำเข้าออนไลน์ไม่ตรงกับข้อมูลสินค้า ฟ้องผู้ขายและแพลตฟอร์ม], [ออนไลน์], 14 กุมภาพันธ์ 2568, แหล่งที่มา: <https://society.people.com.cn/n1/2025/0214/c1008-40418335.html> [29 สิงหาคม 2569].

¹⁰⁰ 中华人民共和国司法部智慧普法平台 [แพลตฟอร์มเผยแพร่ความรู้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม สาธารณรัฐประชาชนจีน], “榴莲遭‘仅退款’，商家驱车1600公里找买家？最新进展来了” [กรณีทุเรียนถูกขอคืนเงินโดยไม่คืนสินค้า ผู้ขายเดินทาง 1,600 กิโลเมตรเพื่อติดตามผู้ซื้อ], [ออนไลน์], 11 พฤษภาคม 2569, แหล่งที่มา: https://legalinfo.moj.gov.cn/pub/sfbzhfx/zhfxfzrd/202605/t20260511_534665.html [29 สิงหาคม 2569].

มาตรฐาน และการขนส่งสามารถพิสูจน์ได้รวดเร็วขึ้น ส่วนข้อพิพาทด้านสภาพสินค้าและรสชาติ ยังต้องใช้หลักฐาน ณ เวลารับสินค้าและกระบวนการพิจารณาของแพลตฟอร์มประกอบกัน

2.2.9 กลยุทธ์การจำหน่ายทุเรียนสดไทยตามฤดูกาลและความรวดเร็วในการจัดส่ง

การจำหน่ายทุเรียนสดไทยผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลจีนควรบริหารฤดูกาลผลิตและความรวดเร็วในการจัดส่งควบคู่กัน เนื่องจากผลผลิตไทยกระจายออกสู่ตลาดหลายช่วงของปี แต่มีปริมาณสูงในช่วงเดือนเมษายน-กรกฎาคม¹⁰¹ ดังนั้น ในช่วงผลผลิตมาก ผู้ประกอบการควรประสานกิจกรรมส่งเสริมการขายกับแผนขนส่งและความสามารถของด่านนำเข้า เพื่อลดความเสี่ยงจากความแออัด และการเสื่อมคุณภาพของสินค้า ขณะที่ช่วงนอกฤดูกาลซึ่งมีผลผลิตจำกัดกว่า ควรเน้นการรักษาคุณภาพ การระบุแหล่งกำเนิด และการสร้างมูลค่าเพิ่มมากกว่าการแข่งขันด้านปริมาณหรือราคา ทั้งนี้ ความได้เปรียบของไทยด้านการขนส่งเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาเส้นทางรถไฟจีน-ลาว ซึ่งสามารถขนส่งผลไม้จากไทยถึงนครคุนหมิงได้ประมาณ 26 ชั่วโมง และกระจายต่อไปยังเมืองต่าง ๆ ในจีนได้ภายในประมาณ 48 ชั่วโมง¹⁰²

นอกจากภาคตะวันออกและภาคใต้ซึ่งเป็นแหล่งผลิตหลักแล้ว ประเทศไทยยังมีผลผลิตทุเรียนจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก โดยข้อมูลพยากรณ์ผลผลิตปี 2568 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรระบุว่า ประเทศไทยมีผลผลิตทุเรียนรวมประมาณ 1.585 ล้านตัน ในจำนวนนี้ภาคเหนือมีผลผลิต 59,660 ตัน หรือประมาณร้อยละ 3.76 ของผลผลิตทั้งประเทศ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผลผลิต 25,179 ตัน หรือประมาณ ร้อยละ 1.59¹⁰³ ขณะที่ภาคตะวันตก 4 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีผลผลิตรวม 16,035 ตัน หรือประมาณร้อยละ 1.01 ของผลผลิตทั้งประเทศ¹⁰⁴ เมื่อรวมสามพื้นที่ดังกล่าวมีผลผลิตอย่างน้อยประมาณ 100,874 ตัน หรือ ร้อยละ 6.36 ของผลผลิตทุเรียนไทยทั้งประเทศ จึงสะท้อนว่า

¹⁰¹ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ปฏิทินสินค้าเกษตรที่สำคัญรายเดือน ปีเพาะปลูก 2568/69, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://catalog.oae.go.th/dataset/8f9fc13d-03ea-4929-a644-26672c9d617b/resource/6f1c0eac-a065-44d2-95e1-4e8784fb8073/download/calendar69.pdf> [29 สิงหาคม 2569].

¹⁰² กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, DITP สำรวจเส้นทางขนส่งทุเรียนผ่านรถไฟจีน-ลาว ใช้เวลา 26 ชม.ถึงคุนหมิง คงความสดใหม่ ผู้บริโภคชอบ, [ออนไลน์], 12 พฤษภาคม 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/ditpnew/okkd4e39ugf1xsufexdtv6hk> [29 สิงหาคม 2569].

¹⁰³ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ผลพยากรณ์ผลผลิต ทุเรียน ปี 2568, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://oae.go.th/uploads/files/2025/07/03/350acbfa00deadb2.pdf> [29 สิงหาคม 2569].

¹⁰⁴ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 ราชบุรี สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, สศท.10 เผยผลผลิตทุเรียนภาคตะวันตก ปี 2568 รวม 4 จังหวัด เพิ่มขึ้น 34% พร้อมชวนเที่ยวงานเทศกาล ‘ทุเรียนตะนาวศรี’ ตลอด มิ.ย.-ก.ค. นี้, [ออนไลน์], 26 มิถุนายน 2568, แหล่งที่มา: <https://oae.go.th/uploads/files/2025/06/26/9f486ca34e6b52dc.pdf> [29 สิงหาคม 2569].

โครงการผลิตทุเรียนไทยเริ่มกระจายตัวออกจากสองแหล่งผลิตหลัก แม้ปริมาณจากพื้นที่อื่นยังมีสัดส่วนไม่สูงนักก็ตาม

ตารางที่ 11 ผลผลิตทุเรียนไทยปี 2568 จำแนกตามแหล่งผลิต

แหล่งผลิต	ผลผลิตปี 2568 (ตัน)	สัดส่วนต่อผลผลิต ทั้งประเทศ
ภาคตะวันออก 3 จังหวัดหลัก ได้แก่ จันทบุรี ระยอง และ ตราด	871,692	54.99%
ภาคใต้	606,958	38.29%
ภาคเหนือ	59,660	3.76%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	25,179	1.59%
ภาคตะวันตก 4 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์	16,035	1.01%

ในเชิงยุทธศาสตร์ แหล่งผลิตเหล่านี้มีความสำคัญมากกว่าสัดส่วนปริมาณเพียงอย่างเดียว เพราะช่วยขยายฐานแหล่งกำเนิดและช่วงเวลา que ทุเรียนไทยออกสู่ตลาด โดยทุเรียนภาคเหนือออกสู่ตลาดตั้งแต่ประมาณเดือนเมษายน-ตุลาคม และมีผลผลิตมากในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขณะที่ภาคตะวันตกมีผลผลิตตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-กันยายนและออกมากในเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม¹⁰⁵ การขยายตัวของแหล่งผลิตใหม่จึงเพิ่มทางเลือกในการบริหารอุปทาน แต่ในขณะเดียวกันทำให้การระบุจังหวัด สวน และแหล่งกำเนิดของทุเรียนแต่ละล็อตมีความสำคัญมากขึ้น

¹⁰⁵ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ผลพยากรณ์ผลผลิต ทุเรียน ปี 2568, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://oae.go.th/uploads/files/2025/07/03/350acbfa00deadb2.pdf> [29 สิงหาคม 2569].

ตารางที่ 12 ฤดูกาลทุเรียนสดไทยและแนวทางส่งเสริมการขายบนแพลตฟอร์มจีน

เดือน	ในฤดูกาล	นอกฤดูกาล	แนวทางส่งเสริมการขายที่เหมาะสม
มกราคม	ยังไม่ใช่ช่วงผลผลิตในฤดูกาลของแหล่งผลิตหลัก	มีผลผลิตนอกฤดูกาลจากภาคใต้ โดยปี 2568 กรมส่งเสริมการเกษตร คาดว่า ผลผลิตทุเรียนนอกฤดูกาลภาคใต้มีมากกว่า 13,000 ตัน และมีผลผลิตกำหนดเก็บเกี่ยว ช่วง 11-31 มกราคมมากกว่า 4,000 ตัน ¹⁰⁶	เน้นตลาดที่ยอมรับราคาสูงกว่าปกติ สื่อสารความแตกต่างของสินค้านอกฤดูกาล แหล่งผลิต คุณภาพ และข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับ
กุมภาพันธ์	ภาคตะวันออกอยู่ในช่วงเตรียมเข้าสู่ฤดูกาล ผลผลิตในฤดูกาลยังมีจำกัด	ยังอยู่ในช่วงทุเรียนนอกฤดูกาลของภาคใต้	รักษาความต่อเนื่องของตลาด เน้นการส่งซื้อล่วงหน้าและการสื่อสารแหล่งกำเนิดสินค้า ไม่ควรเร่งโปรโมชั่นเกินปริมาณสินค้าจริง
มีนาคม	เริ่มมีผลผลิตในฤดูกาลจากภาคตะวันออก โดยพันธุ์เบาเข้าสู่ช่วงเก็บเกี่ยวก่อนพันธุ์หมอนทอง	ภาคใต้ยังอยู่ในช่วงผลผลิตนอกฤดูกาล	เริ่มกิจกรรมเปิดฤดูกาลทุเรียนไทย ใช้ข้อมูลสวน วันเก็บเกี่ยว และพันธุ์ทุเรียนประกอบการสื่อสารกับผู้ซื้อ
เมษายน	เข้าสู่ฤดูกาลหลักของภาคตะวันออก หลายพันธุ์เริ่มเก็บเกี่ยว รวมถึงหมอนทองในช่วงหลังของเดือนตามกรอบปี 2569	ภาคใต้ยังมีผลผลิตนอกฤดูกาล	เริ่มกิจกรรมส่งเสริมการขายหลักบนแพลตฟอร์ม พร้อมแยกแหล่งกำเนิดของทุเรียนในฤดูกาลและนอกฤดูกาลอย่างชัดเจน
พฤษภาคม	ผลผลิตในฤดูกาลภาคตะวันออกอยู่ในระดับสูง และภาคใต้บางจังหวัดเริ่มเข้าสู่ฤดูกาลช่วงปลายเดือน	ภาคใต้ช่วงต้นเดือนยังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากผลผลิตนอกฤดูกาลไปสู่ผลผลิตในฤดูกาล	เป็นช่วงสำคัญสำหรับการทำกิจกรรมขนาดใหญ่ แต่ต้องบริหารข้อมูลแหล่งผลิตให้ตรงกับสินค้าจริง เนื่องจากมีสินค้าจากหลายพื้นที่และหลายช่วงฤดูกาล

¹⁰⁶ กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร กำชับเจ้าหน้าที่ภาคใต้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจสถานการณ์ทุเรียนพร้อมกำกับ 'มาตรการ 4 ไม่ 1 ก', [ออนไลน์], 25 มกราคม 2568, แหล่งที่มา: <https://doanews.doe.go.th/archives/26401> [29 สิงหาคม 2569].

เดือน	ในฤดูกาล	นอกฤดูกาล	แนวทางส่งเสริมการขายที่เหมาะสม
มิถุนายน	มีผลผลิตในฤดูกาลสูง โดยผลผลิตภาค ตะวันออกช่วงปลายฤดู ซ้อนกับการเข้าสู่ฤดูกาล ของภาคใต้หลายจังหวัด	ไม่ใช่ช่วงหลักของผลผลิตนอก ฤดูกาลภาคใต้	เป็นช่วงเปลี่ยนฐานอุปทานจากภาค ตะวันออกสู่ภาคใต้ จึงควรปรับข้อมูล จังหวัด สวน และวันเก็บเกี่ยวบนหน้า สินค้าให้สอดคล้องกับสินค้าแต่ละล็อต
กรกฎาคม	ภาคใต้เป็นแหล่ง ผลผลิตในฤดูกาลที่ สำคัญ ขณะที่ภาค ตะวันออกเข้าสู่ปลาย ฤดูกาล	ไม่ใช่ช่วงหลักของผลผลิตนอก ฤดูกาล	ใช้จุดขายด้านความสด แหล่งกำเนิด และ คุณภาพของทุเรียนภาคใต้ พร้อมเชื่อม ข้อมูลตรวจสอบย้อนกลับกับการขาย
สิงหาคม	ผลผลิตในฤดูกาล ภาคใต้ยังออกสู่ตลาด ต่อเนื่อง	ไม่ใช่ช่วงหลักของผลผลิตนอก ฤดูกาล	เน้นคุณภาพ แหล่งผลิต รีวิวของผู้ซื้อ และ ข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ย้อนกลับได้ มากกว่า การแข่งขันด้านราคาเพียงอย่างเดียว
กันยายน	ยังอยู่ในช่วงผลผลิตใน ฤดูกาลของภาคใต้ แต่ ปริมาณโดยรวมเริ่ม ลดลง	ยังไม่ใช่ช่วงหลักของผลผลิต นอกฤดูกาล	ลดกิจกรรมเร่งยอดขายในวงกว้างและให้ น้ำหนักกับสินค้าคุณภาพสูง รวมถึงการ รักษาความน่าเชื่อถือของข้อมูลสินค้า
ตุลาคม	ช่วงปลายฤดูกาลของ ภาคใต้	เตรียมเข้าสู่ช่วงผลผลิตนอก ฤดูกาล	บริหารโปรโมชั่นตามปริมาณสินค้าจริง และเริ่มเปลี่ยนการสื่อสารจากสินค้าฤดู หลักไปสู่สินค้านอกฤดูกาล
พฤศจิกายน	ผลผลิตในฤดูกาลของ แหล่งผลิตหลักมีจำกัด	เข้าสู่ช่วงผลผลิตนอกฤดูกาล ของภาคใต้	วางตำแหน่งเป็นสินค้านอกฤดูกาลที่มี ความแตกต่าง เน้นแหล่งกำเนิด คุณภาพ และความสามารถตรวจสอบย้อนกลับ
ธันวาคม	ไม่ใช่ช่วงผลผลิตใน ฤดูกาลหลัก	เป็นช่วงผลผลิตนอกฤดูกาล ของภาคใต้	ใช้โอกาสจากความต้องการช่วงปลายปี และเทศกาล โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขัน ด้านปริมาณ และเน้นคุณค่า ความ น่าเชื่อถือ และแหล่งผลิต

เมื่อเปรียบเทียบฤดูกาลผลิตกับคู่แข่ง พบว่าไทยมีผลผลิตทุเรียนตลอดปี แต่กระจุกตัวสูงในช่วงเดือนเมษายน-กรกฎาคม โดยคิดเป็นร้อยละ 79.91 ของผลผลิตทั้งปี 2568 ขณะที่เวียดนามมีข้อได้เปรียบจากแหล่งผลิตหลายภูมิภาคและการผลิตนอกฤดูกาลในพื้นที่สามเหลี่ยมปาก

แม่น้ำโขง ทำให้มีผลผลิตเข้าสู่ตลาดได้เกือบตลอดปี ส่วนมาเลเซียมีฤดูหลักในช่วงกลางปี โดยผลผลิตเพิ่มขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคมและอยู่ในระดับสูงช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม^{107 108 109 110}

ตารางที่ 13 ตารางเปรียบเทียบฤดูกาลทุเรียนไทย เวียดนาม และมาเลเซีย

เดือน	ไทย: สัดส่วน ผลผลิตปี 2568	เวียดนาม	มาเลเซีย	สถานะเชิงแข่งขัน ของไทย
มกราคม	0.77%	มีผลผลิตนอกฤดูกาลจาก สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง	นอกฤดูหลัก/ ผลผลิตจำกัด	เสียเปรียบ - ผลผลิต ไทยต่ำ
กุมภาพันธ์	0.88%	มีผลผลิตนอกฤดูกาล	นอกฤดูหลัก/ ผลผลิตจำกัด	เสียเปรียบ
มีนาคม	0.99%	ช่วงปลายของผลผลิต นอกฤดูกาล	นอกฤดูหลัก/ ผลผลิตจำกัด	เสียเปรียบ
เมษายน	17.37%	เริ่มฤดูหลักในสามเหลี่ยม ปากแม่น้ำโขงและภาค ตะวันออกเฉียงใต้	ยังไม่เข้าสู่ฤดูหลัก	ได้เปรียบชัดเจน
พฤษภาคม	23.84% สูงสุดของปี	อยู่ในฤดูหลัก	เริ่มมีผลผลิตจาก บางพื้นที่	ได้เปรียบ แต่การ แข่งขันเริ่มสูงขึ้น

¹⁰⁷ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ปฏิทินสินค้าเกษตรที่สำคัญรายเดือน ปีเพาะปลูก 2568/69, [ออนไลน์], 2568, แหล่งที่มา: <https://catalog.oae.go.th/dataset/8f9fc13d-03ea-4929-a644-26672c9d617b/resource/6f1c0eac-a065-44d2-95e1-4e8784fb8073/download/calendar69.pdf> [29 สิงหาคม 2569].

¹⁰⁸ Vietnam Agriculture and Nature, *Durian and Positive Signals from the Market*, [ออนไลน์], 17 มีนาคม 2567, แหล่งที่มา: <https://vietnamagriculture.nongnghiep.vn/durian-and-positive-signals-from-the-market-d379051.html> [29 สิงหาคม 2569]. แหล่งข้อมูลดังกล่าวเป็นสื่อทางการของกระทรวงเกษตรและสิ่งแวดล้อมเวียดนาม และระบุว่าฤดูหลักของสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงอยู่ในช่วงเดือนเมษายน-สิงหาคม ภาคตะวันออกเฉียงใต้เดือนเมษายน-กรกฎาคม ที่ราบสูงตอนกลางเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม และพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงสามารถผลิตทุเรียนนอกฤดูกาลในช่วงเดือนตุลาคม-มีนาคม.

¹⁰⁹ Jabatan Pertanian Malaysia, *Harga Lantai Durian Kampung RM2.70 Sekilogram Bagi Mengurangkan Risiko Kerugian Pekebun*, [ออนไลน์], 24 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.doa.gov.my/index.php/announcements/view/60> [29 สิงหาคม 2569].

¹¹⁰ Tourism Malaysia, *The Malaysia Durian Tour: 2024/2025 Durian Tourism Packages*, [ออนไลน์], 2567, แหล่งที่มา: <https://www.malaysia.travel/storage/files/pdf/Durian-Tourism-Packages-2024.pdf> [29 สิงหาคม 2569]. แหล่งข้อมูลของมาเลเซียระบุว่าฤดูการเริ่มจากบางพื้นที่ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม และช่วงผลผลิตสูงของประเทศโดยทั่วไปอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน-สิงหาคม.

เดือน	ไทย: สัดส่วน ผลผลิตปี 2568	เวียดนาม	มาเลเซีย	สถานะแข่งขัน ของไทย
มิถุนายน	20.46%	อยู่ในฤดูหลัก	เข้าสู่ช่วงผลผลิต สูง	แข่งขันสูง - ทั้ง 3 ประเทศมีอุปทานมาก
กรกฎาคม	18.24%	ผลผลิตจากที่ราบสูง ตอนกลางเพิ่มขึ้น	ช่วงผลผลิตสูง	แข่งขันสูงที่สุด ช่วงหนึ่ง
สิงหาคม	7.47%	ช่วงผลผลิตสูง โดย เฉพาะที่ราบสูงตอนกลาง	ช่วงผลผลิตสูง	เสียเปรียบเพิ่มขึ้น - ผลผลิตไทยเริ่มลดลง ขณะที่คู่แข่งยังสูง
กันยายน	2.14%	ผลผลิตจากที่ราบสูง ตอนกลางยังอยู่ในระดับสูง	พ้นช่วงสูงสุด/มี ผลผลิตบางพื้นที่	เสียเปรียบ
ตุลาคม	1.12%	ยังมีผลผลิตจากที่ราบสูง ตอนกลาง และเริ่มเชื่อมสู่ ผลผลิตนอกฤดูกาลของ สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง	นอกฤดูหลัก	เสียเปรียบ โดยเฉพาะต่อ เวียดนาม
พฤศจิกายน	1.73%	ยังมีผลผลิตจากบางพื้นที่ และผลผลิตนอกฤดูกาล	นอกฤดูหลัก	เสียเปรียบ โดยเฉพาะต่อ เวียดนาม
ธันวาคม	4.99%	มีผลผลิตนอกฤดูกาลจาก สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง	นอกฤดูหลัก/อาจมี ผลผลิตบางพื้นที่	เสียเปรียบเชิง ปริมาณต่อเวียดนาม

ในเชิงการแข่งขัน ไทยมีช่วงได้เปรียบเชิงฤดูกาลที่ชัดเจนที่สุดในเดือนเมษายน - พฤษภาคม รวม 2 เดือน ซึ่งเป็นช่วงที่ผลผลิตไทยออกสู่ตลาดถึงร้อยละ 41.21 ของผลผลิตทั้งปี ขณะที่มาเลเซียยังไม่เข้าสู่ช่วงผลผลิตสูงเต็มที่ และผลผลิตขนาดใหญ่จากที่ราบสูงตอนกลางของเวียดนามยังไม่เข้าสู่ตลาด ในช่วงมิถุนายน-กรกฎาคม ไทยยังมีผลผลิตสูงรวมอีกร้อยละ 38.70 แต่ความได้เปรียบลดลงเพราะอุปทานจากเวียดนามและมาเลเซียเพิ่มขึ้นพร้อมกัน โดยเฉพาะตั้งแต่เดือนกรกฎาคมเป็นต้นไป

จุดที่ไทยเผชิญความเสี่ยงมากขึ้นคือช่วงสิงหาคม-มีนาคม รวม 8 เดือน ซึ่งไทยมีผลผลิตรวมเพียงร้อยละ 20.09 ของผลผลิตทั้งปี ขณะที่เวียดนามสามารถเชื่อมฤดูผลิตของที่ราบสูง

ตอนกลางกับการผลิตนอกฤดูกาลในสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงจนมีผลผลิตเข้าสู่ตลาดได้เกือบตลอดปี ดังนั้น ในเชิงนโยบาย ไทยควรใช้ช่วงเมษายน-พฤษภาคมเป็นหน้าต่างสำคัญในการเร่งสร้างส่วนแบ่งตลาด ส่วนช่วงที่คู่แข่งมีอุปทานมากควรลดการพึ่งพาการแข่งขันด้านปริมาณและราคา และเพิ่มการสร้าง ความแตกต่างด้วยคุณภาพ แหล่งกำเนิด ความรวดเร็วในการส่งมอบ และข้อมูลที่ตรวจสอบได้

ในส่วนของความรวดเร็วในการจัดส่งควรพิจารณาตลอดห่วงโซ่ตั้งแต่สวน โรงคัดบรรจุ การขนส่งข้ามแดน การตรวจปล่อยสินค้า คลังสินค้าในจีน จนถึงผู้บริโภค มิใช่พิจารณาเฉพาะ ระยะเวลาจัดส่งภายในจีน เนื่องจากความล่าช้าในจุดใดจุดหนึ่งสามารถกระทบต่อความสดและ คุณภาพของทุเรียนได้ แม้แพลตฟอร์มจะสามารถจัดส่งจากคลังถึงผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วก็ตาม ตัวอย่างการจำหน่ายทุเรียน GI ระยองผ่าน Douyin สามารถจัดส่งทุเรียนทั้งลูกทั่วประเทศจีนภายใน 1-2 วัน และทุเรียนแกะเนื้อในเมืองหนานหนิงภายใน 1 ชั่วโมง¹¹¹ ดังนั้น ไทยควรเชื่อมข้อมูลฤดูกาล แหล่งผลิต วันเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการส่งมอบเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบทั้ง ที่มา ความสด และระยะเวลาการเดินทางของสินค้า ซึ่งจะช่วยให้เปลี่ยน “ความรวดเร็ว” จากเพียง บริการด้านโลจิสติกส์ให้เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล

2.2.10 บทบาทของโรงคัดบรรจุ (ล้าง) ในห่วงโซ่ทุเรียนและ Durian Digital Passport

โรงคัดบรรจุหรือล้างอยู่ในช่วงกลางน้ำของห่วงโซ่ทุเรียน ระหว่างสวนและการส่งออก โดยทำหน้าที่รับซื้อหรือรวบรวมทุเรียนจากสวนและผู้รวบรวม ตรวจรับ คัดคุณภาพ แบ่งเกรด บรรจุ และจัดสินค้าเป็นล็อตก่อนเข้าสู่กระบวนการส่งออก ทั้งนี้ โรงคัดบรรจุที่จะส่งผลไม้ออกไปจีนต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง และอยู่ในระบบทะเบียนที่เชื่อมโยงกับการส่งออกไปจีน¹¹² ในเชิงธุรกิจ โรงคัดบรรจุบางแห่งมิได้ทำหน้าที่เพียงคัดบรรจุ แต่เชื่อมโยงกับผู้ซื้อ ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า หรือผู้กระจายสินค้าในจีนด้วย ดังนั้น ล้างจึงเป็น “จุดเชื่อมต่อ” ระหว่างข้อมูลจากสวนกับสินค้าที่เข้าสู่ ตลาดจีน และมีอิทธิพลโดยตรงต่อความถูกต้องของข้อมูลเลขล็อต แหล่งผลิต วันคัดบรรจุ พันธุ์ และ เกรดสินค้า

ห่วงโซ่โดยสังเขป:

สวนที่ได้รับการรับรอง GAP → ผู้รวบรวม/ผู้รับซื้อ → โรงคัดบรรจุ (ล้าง) → การตรวจวิเคราะห์/ เอกสารส่งออก → ผู้ส่งออกและผู้ให้บริการขนส่ง → ด่านนำเข้าจีน → ผู้นำเข้า/คลังสินค้า/ แพลตฟอร์ม → ผู้บริโภค

¹¹¹ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ไลฟ์สดทุเรียน GI ระยอง ปักธง ตลาดพรีเมียมจีน ผ่าน Douyin ยอดทะลุ 295,000 หยวน สะท้อนโอกาสใหม่ของทุเรียนไทย, [ออนไลน์], 4 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/gm4dovmip5lu7g1xvshml23y> [1 กันยายน 2569].

¹¹² กรมวิชาการเกษตร, กรมวิชาการเกษตรรวมพลล้างทุเรียนภาคตะวันออกออกเข้มชี้แจงการควบคุมคุณภาพผลไม้ส่งออกฤดูกาลผลิต ปี 2569, [ออนไลน์], 12 มีนาคม 2569, แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/106997/ [29 สิงหาคม 2569].

ลัทธิจึงควรมีบทบาทสำคัญในการจัดทำ Durian Digital Passport แต่ไม่ควรเป็น ผู้รับรองความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเอง โดยลัทธิควรรับผิดชอบเฉพาะข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติงานของตน เช่น เลขล็อต วันที่รับสินค้า น้ำหนักที่รับเข้า สวนต้นทาง วันที่คัดบรรจุ พันธุ์ เกรด จำนวนที่บรรจุ และเลขตู้สินค้า ขณะที่ข้อมูล GAP สถานะทะเบียนโรงคัดบรรจุ ผลตรวจสอบ BY2/ แคดเมียม และใบรับรองสุขอนามัยพืชควรถูกดึงจากหน่วยงานหรือห้องปฏิบัติการเจ้าของข้อมูล โดยตรง แนวทางนี้สอดคล้องกับร่างข้อเสนอเดิมของรายงานที่กำหนดให้โรงคัดบรรจุรับผิดชอบ เลขล็อตและวันคัดบรรจุ ขณะที่ข้อมูลมาตรฐานและความปลอดภัยเชื่อมจากฐานข้อมูลต้นทาง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ด้านโรงคัดบรรจุสะท้อนว่า กระบวนการ จัดเตรียมทุเรียนสดเพื่อส่งออกใช้เวลาอย่างน้อยประมาณ 3 วัน โดยวันแรกเป็นการรับผลผลิต คัดแยกเกรด ตรวจสอบคุณภาพ ตัดขั้วและก้าน และลดความร้อนของผล วันที่สองเป็นการบรรจุ กล่อง การจัด พาเลท และการเตรียมตู้คอนเทนเนอร์ ส่วนวันที่สามเป็นการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ ก่อนปิดผนึกตู้ จัดทำเอกสาร และนำสินค้าออกเดินทาง¹¹³ กระบวนการดังกล่าวแสดงว่าโรงคัดบรรจุ เป็นจุดที่เหมาะสมในการสร้าง Lot ID และเชื่อมข้อมูลจากสวนหลายแห่งเข้าสู่ล็อตส่งออก เนื่องจาก เป็นจุดที่ผลผลิตต้นทางถูกคัด แบ่งเกรด บรรจุ และเปลี่ยนสถานะเป็นสินค้าพร้อมส่งออก

ผู้ให้ข้อมูลยังระบุว่า “มือคัด” ซึ่งเป็นผู้คัดแยกคุณภาพและเกรดของทุเรียนเป็น ทรัพยากรสำคัญและมีจำนวนจำกัด โดยมีการเคลื่อนย้ายตามฤดูกาลผลิตระหว่างพื้นที่ ทำให้กำลัง การคัดบรรจุมีลักษณะกระจุกตัวตามช่วงเวลา¹¹⁴ ดังนั้น การนำร่อง Durian Digital Passport ควร เริ่มจากโรงคัดบรรจุที่มีความพร้อมและมีเครือข่ายสวนในความดูแล เนื่องจากเมื่อลงทะเบียนแล้ว สามารถกำหนดเงื่อนไขให้สวนที่ส่งผลผลิตเข้าสู่โรงบันทึกข้อมูลตามมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้ การขยายระบบมีประสิทธิภาพกว่าการเริ่มจากเกษตรกรรายย่อยที่ละราย¹¹⁵

ประเด็นว่า ลัทธิจะบันทึกข้อมูลอย่างไรไปตรงมาและโปร่งใสหรือไม่ ไม่ควรวิเคราะห์ จากสัญญาหรือแหล่งทุน แต่ควรพิจารณาจากแรงจูงใจและโครงสร้างการตรวจสอบ เนื่องจาก ผู้ประกอบการทุกประเภทอาจมีแรงจูงใจให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนได้ หากการระบุแหล่งผลิตหรือคุณภาพ ที่สูงกว่าสามารถเพิ่มโอกาสส่งออกหรือราคา กรณีจริงในปี 2568 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตรวจพบ

¹¹³ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-4 ผู้มีประสบการณ์ด้านโรงคัดบรรจุและการค้าทุเรียนไปสาธารณรัฐประชาชนจีน, ไม่เปิดเผยชื่อและ ตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว, การประชุมหรือผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น.

ผู้ให้ข้อมูลอธิบายกระบวนการโรงคัดบรรจุที่ใช้เวลาประมาณ 3 วัน ตั้งแต่การรับและคัดผลผลิตจนถึงการตรวจและปิดผนึกตู้ส่งออก

¹¹⁴ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-4, แหล่งเดิม. ผู้ให้ข้อมูลระบุว่ามือคัดทุเรียนมีจำนวนจำกัดและเคลื่อนย้ายตามฤดูกาลผลิตระหว่าง พื้นที่

¹¹⁵ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-3 และ KI-4, การประชุมหรือผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น. ที่ประชุมเห็นว่าการเริ่มต้นจากโรงคัดบรรจุมีโอกาสขยายระบบได้รวดเร็ว เนื่องจากลัทธิมีเครือข่ายสวนจำนวนมากในความดูแล

การสวมสิทธิ์ GAP ในล้ง 3 แห่งที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งจากการรับซื้อผ่านผู้รวบรวมและร้านตั้งแผง และพบความพยายามปลอมแปลงเอกสาร จนนำไปสู่การระงับทะเบียนโรงงานชั่วคราว¹¹⁶ นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรเคยระงับการส่งออกโรงคัดบรรจุ 26 แห่ง ภายหลังปัญหาทุเรียนที่จีนปฏิเสธการนำเข้าเนื่องจากพบสาร Basic Yellow 2¹¹⁷

ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงชี้ว่า Durian Digital Passport ต้องออกแบบบนหลัก “ตรวจสอบได้” มากกว่า “เชื่อข้อมูลที่ผู้ประกอบการบอก”

ตารางที่ 14 บทบาทของล้ง ความเสี่ยง และกลไกที่เสนอ

ข้อมูลสำคัญ	บทบาทของล้ง	ความเสี่ยง	กลไกที่เสนอ
สวนต้นทาง/ GAP	ระบุสวนที่ส่ง สินค้าเข้าล้ง	สวมสิทธิ์สวนหรือใช้ เลข GAP ที่ไม่ตรง สินค้า	ระบบตรวจสอบเลข GAP กับฐานกรม วิชาการเกษตรโดยอัตโนมัติ
น้ำหนัก รับเข้า	ชั่งและบันทึก ปริมาณจากแต่ละ สวน	บันทึกปริมาณไม่ตรง จริงหรือรวมสินค้า หลายแหล่ง	เครื่องชั่งเชื่อมระบบและประทับเวลา อัตโนมัติ
เลขล็อต	สร้างล็อตหลังตรวจ รับและคัดสินค้า	เปลี่ยนหรือรวมล็อต จนย้อนกลับไม่ได้	เลขล็อตไม่ซ้ำและมีประวัติการแก้ไข ทุกครั้ง
พันธุ์/เกรด	คัดและบันทึก	ระบุเกรดหรือพันธุ์สูง กว่าความจริง	สุ่มตรวจและเชื่อมภาพ/ข้อมูลการ ตรวจคุณภาพ
ผลตรวจ ความ ปลอดภัย	ใช้ประกอบการ ส่งออก	นำผลตรวจของล็อต อื่นมาใช้	ห้องปฏิบัติการส่งผลเข้าระบบโดยตรง
ปริมาณ ส่งออก	บันทึกสินค้าที่ออก จากล้ง	ปริมาณมากเกินไป ผลผลิตของสวนที่อ้าง	ระบบตรวจสอบความสมดุลผล ระหว่างผลผลิตสวน-น้ำหนักรับเข้า- น้ำหนักส่งออก

¹¹⁶ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ‘ฉก.พญานาคราช’ ลงดาบ 3 ล้ง โยงทุเรียนสวมสิทธิ์ที่จังหวัดอุดรดิตถ์, [ออนไลน์], 9 มิถุนายน 2568, แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-471391791240> [29 สิงหาคม 2569].

¹¹⁷ กรมวิชาการเกษตร, กรมวิชาการเกษตรสั่งทำลายทุเรียนปนเปื้อนสาร Basic Yellow 2 (BY2) กว่า 60 ตัน พร้อมระงับการส่งออก โรงคัดบรรจุ (ล้ง) จำนวน 26 ล้ง, [ออนไลน์], 5 กุมภาพันธ์ 2568, แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/89402/ [29 สิงหาคม 2569].

ในเชิงระบบ ควรใช้การตรวจสอบไขว้ข้อมูลเป็นกลไกหลัก กล่าวคือ ปริมาณทุเรียนที่ลงทะเบียนรับจากสวนหนึ่งต้องไม่เกินระดับผลผลิตที่สมเหตุสมผลของสวนนั้น น้ำหนักสินค้าที่ส่งออกต้องสัมพันธ์กับน้ำหนักที่รับเข้า และผลตรวจทางห้องปฏิบัติการต้องเชื่อมกับเลขล็อตเดียวกัน ระบบควรประทับวันและเวลาอัตโนมัติ เก็บประวัติการแก้ไขข้อมูล และกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละรายการอย่างชัดเจน หากมีการเปลี่ยนข้อมูลภายหลัง ระบบต้องสามารถตรวจสอบได้ว่าใครแก้ไข เมื่อใด และแก้ไขรายการใด นอกจากนี้ ควรใช้การสุ่มตรวจหน่วยงานและการวิเคราะห์ข้อมูลผิดปกติ เช่น สวนขนาดเล็กแต่มีปริมาณส่งออกสูงผิดปกติ หรือ GAP เดียวถูกนำไปใช้พร้อมกันหลายล้ง เพื่อแจ้งเตือนให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

สำหรับล้งที่มีเครือข่ายผู้ซื้อจีน ความเชื่อมโยงดังกล่าวอาจเป็นทั้งความเสี่ยงและโอกาส ความเสี่ยง คือ หากผู้ซื้อและผู้บันทึกข้อมูลอยู่ในเครือข่ายเดียวกัน การรับรองข้อมูลภายในเครือข่ายอาจขาดการตรวจสอบจากบุคคลภายนอก แต่ในอีกด้านหนึ่ง เครือข่ายจีนสามารถช่วยให้ Durian Digital Passport เชื่อมต่อไปยังผู้นำเข้า คลังสินค้า และแพลตฟอร์มจีนได้รวดเร็วขึ้น ทำให้ข้อมูล การรับสินค้า การขาย การเคลม และข้อร้องเรียนย้อนกลับมายังล็อตและล้งต้นทางได้ ดังนั้นภาครัฐไม่ควรกีดกันล้งออกจากระบบ แต่ควรกำหนดให้ล้งเป็น “ผู้สร้างข้อมูลบางรายการ” ไม่ใช่ “ผู้รับรองข้อมูลทั้งหมด” โดยใช้หลัก “ผู้สร้างข้อมูลเป็นผู้บันทึก หน่วยงานเจ้าของข้อมูลเป็นผู้รับรอง และ Durian Digital Passport เป็นผู้เชื่อมโยง” ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ร่างรายงานเสนอไว้แล้ว

ในทางปฏิบัติ การทำให้ล้งยอมเข้าร่วมระบบจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจควบคู่กับการกำกับ หาก Durian Digital Passport ทำให้ล้งต้องกรอกข้อมูลซ้ำหลายระบบ ผู้ประกอบการอาจมองเป็นต้นทุนและเกิดแรงต้าน แต่หากระบบสามารถดึงข้อมูลราชการเดิม ลดการกรอกเอกสารซ้ำ ช่วยลดความเสี่ยงการถูกปฏิเสธสินค้า ทำให้ตรวจสอบสาเหตุเมื่อเกิดการเคลมได้เร็ว และใช้ข้อมูลที่ตรวจสอบแล้วเป็นหลักฐานต่อผู้ซื้อและแพลตฟอร์มจีน ล้งจะมีประโยชน์เชิงพาณิชย์จากการเข้าร่วมมากขึ้น

ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ระบุแนวทางเตรียมติดตั้ง Digital Traceability Platform เพื่อเป็นแพลตฟอร์มกลางเชื่อมโยงข้อมูลจากสวนทุเรียนและโรงคัดบรรจุ (ล้ง) ไปถึงระบบปลายทางของ GACC ของจีน เพื่อเสริมประสิทธิภาพการตรวจสอบย้อนกลับและความโปร่งใสของกระบวนการผลิตและส่งออก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการลดการบันทึกข้อมูลซ้ำและการเชื่อมโยงข้อมูลตลอดห่วงโซ่การศึกษานี้เสนอ¹¹⁸

¹¹⁸ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ‘เอก.พญานาคราช’ ลงดาบ 3 ล้ง โยงทุเรียนสวมสิทธิ์ที่จังหวัดอุดรธานี, [ออนไลน์], 9 มิถุนายน 2568, แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-471391791240> [29 สิงหาคม 2569].

2.2.11 การวิเคราะห์ TOWS Matrix สำหรับประเทศไทย

ตารางที่ 15 TOWS Matrix สำหรับทุเรียนสดไทยบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

กลยุทธ์	แนวทางเชิงกลยุทธ์
SO ใช้จุดแข็งเพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาส	เปลี่ยนคุณภาพและมาตรฐานของทุเรียนสดไทยให้เป็นข้อมูลที่ผู้ซื้อสามารถตรวจสอบได้ โดยเชื่อมข้อมูลแหล่งผลิต การรับรองมาตรฐาน การตรวจสอบย้อนกลับ และการรับประกันสินค้าเข้ากับช่องทางจำหน่ายและ social commerce ของจีน
ST ใช้จุดแข็งเพื่อลดผลกระทบจากอุปสรรค	สร้างความแตกต่างจากคู่แข่งด้วยความน่าเชื่อถือของสินค้า แทนการแข่งขันด้านราคา โดยใช้ความสม่ำเสมอของคุณภาพ ข้อมูลแหล่งกำเนิด การรับประกัน และบริการหลังการขายเป็นองค์ประกอบร่วม
WO ใช้โอกาสเพื่อลดจุดอ่อน	ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นช่องทางนำข้อมูลมาตรฐานไปถึงตลาด โดยทำให้ข้อมูลที่มีอยู่ในระบบการผลิตและการรับรองสามารถนำไปใช้ประกอบการขาย การสาธิตสินค้า การตอบข้อสงสัย และการเคลมได้ง่ายขึ้น
WT ลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรค	พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อบริหารความเสี่ยงด้านคุณภาพและชื่อเสียง โดยเชื่อมข้อมูลสินค้า ผู้ขาย รีวิว การร้องเรียน และการตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อให้สามารถระบุสาเหตุและตอบสนองต่อปัญหาได้รวดเร็ว

ที่มา: ผู้ศึกษาสังเคราะห์จากผลการวิเคราะห์ในข้อ 2.2.3-2.2.10 ตามกรอบ TOWS Matrix

2.3 สรุปผลการศึกษา

การเปรียบเทียบไทย เวียดนาม และมาเลเซียแสดงให้เห็นตำแหน่งการแข่งขันที่ต่างกัน เวียดนามมีข้อได้เปรียบด้านราคาและระยะทางขนส่ง ขณะที่มาเลเซียมีความชัดเจนด้านตลาดพรีเมียมจากสายพันธุ์และแหล่งกำเนิด ส่วนไทยมีจุดแข็งจากฐานตลาดเดิม ปริมาณผลผลิต ความต่อเนื่องของฤดูกาล ระบบมาตรฐาน และการเข้าถึงแพลตฟอร์มหลายประเภท อย่างไรก็ตาม การแข่งขันของไทยจะมีข้อจำกัดหากยังพึ่งพาชื่อเสียงของทุเรียนไทยหรือกิจกรรมส่งเสริมการขายเป็นหลัก โดยไม่สามารถทำให้ข้อมูลด้านคุณภาพและมาตรฐานถูกนำมาใช้สร้างความแตกต่างบนแพลตฟอร์มได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลจาก SWOT และ TOWS Matrix จึงชี้ว่า แนวทางที่เหมาะสมสำหรับไทยคือ การเปลี่ยนจากการแข่งขันด้านราคาไปสู่การแข่งขันด้วย “ความเชื่อมั่นที่พิสูจน์ได้ด้วยข้อมูล” โดยทำให้ข้อมูลด้านแหล่งผลิต การรับรองมาตรฐาน ความปลอดภัย และการตรวจสอบย้อนกลับเชื่อมโยงกับข้อมูลที่

ผู้ซื้อใช้ประกอบการตัดสินใจจริง เช่น รายละเอียดสินค้า การรับประกัน การจัดส่ง การเคลม และรีวิวของผู้บริโภค ในการดำเนินการดังกล่าว ไทยไม่จำเป็นต้องพัฒนาแพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าใหม่ขึ้นมาแข่งขันหรือทำหน้าที่ซ้ำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของจีนที่มีฐานผู้ใช้งานและระบบการค้าอยู่แล้ว แต่ควรนำข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบและรับรองจากต้นทางของไทยไปเชื่อมโยงและแสดงผลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลจีนที่ผู้บริโภคใช้งานอยู่ เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ยืนยันคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่น และสร้างความแตกต่างให้แก่ทุเรียนสดไทยในกระบวนการซื้อขายได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อค้นพบสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความรวดเร็วในการจัดส่งมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสด แต่ต้องพิจารณาควบคู่กับความสม่ำเสมอของคุณภาพและบริการหลังการขาย ความเร็วเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างความได้เปรียบได้ หากสินค้าที่ผู้บริโภคได้รับไม่ตรงกับข้อมูลหรือคำรับประกันที่แสดงบนแพลตฟอร์ม ขณะที่ social commerce สามารถช่วยลดความไม่แน่นอนก่อนซื้อได้ผ่านการสาธิตสินค้าและการสื่อสารแบบทันที แต่ประสิทธิภาพในระยะยาวยังขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่นำเสนอ สินค้าที่ส่งมอบ และประสบการณ์หลังการซื้อ

ดังนั้น ช่องว่างเชิงยุทธศาสตร์ของไทยไม่ได้อยู่ที่การขาดตลาดหรือขาดช่องทางจำหน่าย หากอยู่ที่การเชื่อมข้อมูลที่มีอยู่ในระบบการผลิตและการรับรองเข้ากับกระบวนการซื้อขายบนแพลตฟอร์มจีน เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวสามารถใช้ยืนยันคุณภาพ สร้างความแตกต่าง และสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงเมื่อเกิดปัญหาได้

จากผลการศึกษาข้างต้น ประเด็นเชิงนโยบายในบทที่ 3 จึงมุ่งตอบคำถามว่า ประเทศไทยควรมีกฎใดในการทำให้ข้อมูลสำคัญของทุเรียนสดสามารถเชื่อมโยง ตรวจสอบ และนำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอการพัฒนา Durian Digital Passport ในฐานะกลไกเชื่อมข้อมูลที่เชื่อถือได้จากต้นทางกับตลาดและแพลตฟอร์มจีน เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นและความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในระยะยาว

บทที่ 3

ข้อเสนอ

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาชี้ว่า ความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยบนแพลตฟอร์มจีนควรยกระดับจากการพึ่งพาราคา ชื่อเสียง และกิจกรรมส่งเสริมการขาย ไปสู่การสร้างความน่าเชื่อถือที่มีข้อมูลรองรับ ผู้ศึกษาจึงเสนอให้พัฒนา Durian Digital Passport เป็นกลไกเชื่อมโยงข้อมูลสำคัญของทุเรียนสดไทยตั้งแต่ต้นทางกับข้อมูลที่ใช้ในการค้าและการตัดสินใจซื้อในตลาดจีน

ภาพที่ 1 แนวคิดและกลไกการทำงานของ Durian Digital Passport เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อทุเรียนสดไทยในตลาดจีน

ที่มา: ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นจากผลการศึกษา เพื่อเสนอแนวคิดการเชื่อมโยงข้อมูลด้านแหล่งผลิต มาตรฐาน ความปลอดภัย การตรวจสอบย้อนกลับ และการขนส่งกับแพลตฟอร์มดิจิทัลจีน

Durian Digital Passport ไม่ควรเป็นแพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าใหม่ และไม่ควรเป็นระบบรับรองมาตรฐานที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานเดิม แต่ควรทำหน้าที่เป็นระบบเชื่อมโยงข้อมูลที่เชื่อถือได้ ที่นำข้อมูลซึ่งได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานเจ้าของข้อมูลมาแสดงในรูปแบบที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบและนำไปใช้ประโยชน์ได้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับการดำเนินงานของกรมวิชาการเกษตรและสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติที่ได้หารือการจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับระดับชาติ (National Traceability System) โดยใช้ทุเรียนเป็นสินค้านำร่อง¹¹⁹

ข้อมูลหลักใน Durian Digital Passport ควรครอบคลุมเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นต่อการพิสูจน์คุณภาพและแหล่งที่มาของสินค้า ได้แก่ แหล่งผลิตและหมายเลขทะเบียนสวน การรับรองมาตรฐานโรงคัดบรรจุ เลขล็อต ผลการตรวจวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการส่งออก ใบรับรองสุขอนามัยพืช และข้อมูลการขนส่ง โดยอ้างอิงข้อมูลจากหน่วยงานเจ้าของข้อมูล ไม่ให้ผู้ขายกรอกหรือรับรองข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง ทั้งนี้ กรมศุลกากรได้เริ่มเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตและใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์กับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติสำหรับสินค้าทุเรียนสดตั้งแต่วันที่ 10 กรกฎาคม 2568 แล้ว¹²⁰ จึงควรใช้โครงสร้างข้อมูลที่มีอยู่เป็นฐาน มากกว่าพัฒนาฐานข้อมูลใหม่แยกออกจากระบบราชการเดิม

สำหรับการใช้งานในตลาด ควรกำหนดให้ Durian Digital Passport QR Code ระดับรายผล เชื่อมกับ Passport ID เฉพาะของทุเรียนแต่ละผล โดยติด QR Code ที่ขั้วหรือก้านทุเรียน ส่วน QR Code ระดับรายล็อตบนกล่องควรเชื่อมกับ Lot ID โดย Passport ID แต่ละรหัสต้องสามารถเชื่อมโยงกลับไปยัง Lot ID และ Orchard ID ที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับจากทุเรียนรายผลไปยังล็อต โรงคัดบรรจุ และสวนต้นทางได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อผู้ซื้อหรือผู้บริโภคสแกน QR Code ควรแสดงเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นและเข้าใจง่าย เช่น ประเทศและจังหวัดแหล่งผลิต สวนและสถานะ GAP สายพันธุ์ วันที่เก็บเกี่ยว วันคัดบรรจุ สถานะผลการตรวจ และข้อมูลการตรวจสอบย้อนกลับ ขณะที่ข้อมูลเชิงกำกับดูแลหรือข้อมูลทางธุรกิจที่มีความละเอียดอ่อน ควรกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงตามบทบาทของหน่วยงานและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

¹¹⁹ กรมวิชาการเกษตร, การประชุมเรื่อง ระบบตรวจสอบย้อนกลับ (National Traceability System) สำหรับจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับของสินค้า, [ออนไลน์], 24 กันยายน 2567, แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_board/81480/ [9 สิงหาคม 2569].

¹²⁰ กรมศุลกากร, ประกาศกรมศุลกากร ที่ 117/2568 เรื่อง การเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาต/ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำหรับสินค้าทุเรียนสด, [ออนไลน์], 9 กรกฎาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.customs.go.th/cont_strc_simple_with_date.php?current_id=14232a32414b505f4b464a4e464b4b [9 สิงหาคม 2569].

แม้ว่าการศึกษานี้จะมุ่งเน้นการใช้ Durian Digital Passport เพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจีนเป็นหลัก แต่ประโยชน์ของระบบมิได้จำกัดอยู่เฉพาะการซื้อขายออนไลน์ เนื่องจาก QR Code ระดับรายผลและรายล็อตสามารถใช้ตรวจสอบข้อมูลได้ตลอดช่องทางการจำหน่าย รวมถึงตลาดค้าส่ง ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านจำหน่ายผลไม้ และช่องทางค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจีน ผู้ซื้อ ผู้นำเข้า ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีกสามารถใช้ Passport ID เพื่อตรวจสอบแหล่งผลิต โรงคัดบรรจุ ล็อตสินค้า มาตรฐาน และสถานะการตรวจสอบ ขณะที่ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าจากร้านสามารถสแกน QR Code เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผยได้ เช่นเดียวกับ ผู้ซื้อบนแพลตฟอร์มดิจิทัล หากเกิดปัญหาด้านคุณภาพหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดข้อมูลดังกล่าวยังสามารถใช้สื่อย้อนกลับไปยังผู้เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานได้ ดังนั้น Durian Digital Passport จึงควรได้รับการออกแบบให้เป็นโครงสร้างข้อมูลที่ติดตามสินค้าไปได้ตลอดช่องทางการค้า และข้อมูลจาก Durian Digital Passport สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในช่องทางออนไลน์และออฟไลน์

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบสะท้อนว่า คุณค่าหลักของ Durian Digital Passport ไม่ควรถูกจำกัดอยู่ที่การให้ผู้บริโภคปลายทางสแกน QR Code หากควรเริ่มจากการทำให้ข้อมูลในช่วงการเก็บเกี่ยว การคัดบรรจุ และการตรวจวิเคราะห์ มีความถูกต้องและสามารถเชื่อมโยงกันได้ เนื่องจากเป็นช่วงที่กำหนดคุณภาพและความเสี่ยงสำคัญของทุเรียนก่อนการส่งออก เช่น ความแก่ของผล การคัดเกรด และความปลอดภัยของสินค้า¹²¹

ดังนั้น ระบบควรมีเป้าหมายสองระดับ ได้แก่ ระดับแรก การควบคุมและพิสูจน์มาตรฐานก่อนส่งออก และระดับที่สอง การนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปใช้สร้างความเชื่อมั่น สนับสนุนการค้า และจัดการข้อร้องเรียนในตลาดจีน ส่วน QR Code เป็นช่องทางเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว มิใช่สาระสำคัญของระบบในตัวเอง

¹²¹ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบและแพลตฟอร์มดิจิทัล, ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว, การประชุมหารือเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบ Durian Digital Passport,” ผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น. ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าจุดสำคัญของระบบอยู่ที่กระบวนการเก็บเกี่ยว คัดบรรจุ และตรวจวิเคราะห์ มากกว่าการสแกน QR Code ของผู้บริโภคปลายทาง

ตัวอย่างข้อมูลที่ผู้บริโภคเห็นภายหลังสแกน QR Code ของ Durian Digital Passport

ระบบ QR Code 2 ระดับ

1 ระดับรายผล
ติดที่ขั้วหรือก้านทุเรียน เพื่อเชื่อมข้อมูลเฉพาะของทุเรียนแต่ละผล

2 ระดับรายล็อต
ติดที่กล่องบรรจุภัณฑ์ เพื่อเชื่อมข้อมูลของสินค้าทั้งล็อต เช่น โรงคัดบรรจุ ผลตรวจ และการขนส่ง

ระบบนี้ใช้ QR Code 2 ระดับ ได้แก่ ระดับรายผล ติดที่ขั้วหรือก้านทุเรียน เพื่อเชื่อมข้อมูลเฉพาะของทุเรียนแต่ละผล และระดับรายล็อต ติดที่กล่องบรรจุภัณฑ์ เพื่อเชื่อมข้อมูลของสินค้าทั้งล็อต เช่น โรงคัดบรรจุ ผลตรวจ และการขนส่ง

1 ยืนยันตัวตนสินค้า
แสดงสถานะว่าเป็นทุเรียนของไทย ที่ตรวจสอบข้อมูลแล้ว

2 ข้อมูลสินค้า
สายพันธุ์และเกรด/ขนาด ช่วยให้ผู้บริโภคเลือกได้ถูกต้อง

3 แหล่งกำเนิด
ระบุจังหวัด แหล่งผลิต และสวน ที่ขึ้นทะเบียน สามารถตรวจสอบได้

4 มาตรฐานและการรับรอง
แสดงสถานะ GAP โรงคัดบรรจุ และวันหมดอายุของการรับรอง

5 ความปลอดภัย
ผลการตรวจเป็นไปตามข้อกำหนดการส่งออกของจีน (แสดงเฉพาะข้อมูลที่เปิดเผยได้)

6 การคัดบรรจุ
วันที่คัดบรรจุและเลขล็อต เพื่อการตรวจสอบย้อนหลัง

7 การเดินทางของสินค้า
เส้นทางการขนส่งหลัก จากไทยถึงคลังสินค้าในจีน

8 ตรวจสอบย้อนกลับ
กดเพื่อดูประวัติสินค้าทั้งหมด ตั้งแต่แหล่งผลิต

9 การรับประกัน/เคลม
เงื่อนไขการรับประกันและช่องทางติดต่อเมื่อเกิดปัญหา

10 สถานะ: Passport
สถานะปัจจุบันของ Passport และวันที่ปรับปรุงข้อมูลล่าสุด

ประโยชน์สำหรับผู้บริโภค

 มั่นใจในแหล่งกำเนิดและคุณภาพ

 ปลอดภัย ตรวจสอบได้ตามมาตรฐาน

 รู้เส้นทางและความเคลื่อนไหวของสินค้า

 มีการรับประกันและช่องทางเคลมชัดเจน

 ตรวจสอบง่าย เพียงสแกน QR Code

ภาพที่ 2 ตัวอย่างข้อมูลที่ผู้บริโภคได้รับภายหลังสแกน QR Code ของ Durian Digital Passport

หมายเหตุ: ตัวอย่างชื่อสวน โรงคัดบรรจุ หมายเลขล็อต วันที่ และข้อมูลในภาพข้างต้นเป็นข้อมูลตัวอย่างเพื่อแสดงแนวคิด มิใช่ข้อมูลของสินค้าจริง

ที่มา: ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแสดงแนวคิดการนำข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาแสดงแก่ผู้ซื้อและผู้บริโภคผ่าน Durian Digital Passport

ตารางที่ 16 ข้อมูลหลักบน Durian Digital Passport

ส่วนที่แสดงบนหน้าจอ	ข้อมูลที่แสดง
1. ยืนยันตัวตนสินค้า	Thai Durian - Verified Data ข้อมูลสินค้าได้รับการเชื่อมโยงและตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลสินค้า	สายพันธุ์ เช่น หมอนทอง ก้านยาว ชะนี พวงมณี หรือพันธุ์อื่น ขนาด/เกรด และเลขล็อต
3. แหล่งกำเนิด	ประเทศไทย จังหวัด แหล่งผลิต สวนที่ได้รับการขึ้นทะเบียน และสถานะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ที่ขึ้นทะเบียนในประเทศไทย ¹²² หากเกี่ยวข้อง
4. มาตรฐานและการรับรอง	สถานะ GAP โรงคัดบรรจุ และข้อมูลการรับรองที่เกี่ยวข้อง
5. ความปลอดภัย	สถานะผลการตรวจตามข้อกำหนดที่สามารถเปิดเผยได้ เช่น “ผ่านการตรวจตามข้อกำหนดการส่งออก” พร้อมวันที่ตรวจ
6. การคัดบรรจุ	โรงคัดบรรจุ วันที่คัดบรรจุ และข้อมูลล็อต
7. การเดินทางของสินค้า	ไทย → ด่าน/เส้นทางขนส่ง → คลังสินค้าในจีน โดยแสดงเฉพาะข้อมูลที่เหมาะสมต่อผู้บริโภค
8. ตรวจสอบย้อนกลับ	ปุ่ม “ตรวจสอบประวัติสินค้า” เพื่อดูเส้นทางตั้งแต่สวนถึงตลาด
9. การรับประกัน/เคลม	เงื่อนไขกรณีผลอ่อน ผลเสีย หรือสินค้าไม่ตรงตามที่ระบุ และช่องทางติดต่อร้าน/แพลตฟอร์ม
10. สถานะ Passport	สถานะปัจจุบันของ Passport และวันปรับปรุงข้อมูลล่าสุด

จุดสำคัญของข้อเสนอ คือ ข้อมูลใน Durian Digital Passport ต้องสามารถนำไปใช้บนแพลตฟอร์มจีนได้ ไม่ใช่เป็นเพียงฐานข้อมูลสำหรับภาครัฐ โดยควรออกแบบให้สามารถเชื่อมผ่าน QR Code หรือส่วนต่อประสานข้อมูล (Application Programming Interface: API) กับหน้าสินค้าร้านค้า การรับประกัน หรือกิจกรรม livestreaming บนแพลตฟอร์ม เช่น Tmall, JD Fresh, Hema และ Douyin เพื่อให้ข้อมูลแหล่งกำเนิดและมาตรฐานกลายเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ซื้อสินค้า

กรณีการจำหน่ายทุเรียน GI ระยองผ่าน Douyin ในปี 2569 แสดงให้เห็นแนวทางดังกล่าวในระดับหนึ่ง โดยผู้ประกอบการใช้หมายเลขประจำผลด้วยเลเซอร์เชื่อมโยงข้อมูลแหล่งผลิต การคัด

¹²² สถานะ GI ในที่นี้หมายถึง สถานะการขึ้นทะเบียนตามระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย มิได้หมายความว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยอัตโนมัติ

บรรจุ และการขนส่ง ควบคู่กับ KOL และบริการจัดส่งในการทำตลาดพรีเมียม¹²³ กรณีนี้สะท้อนว่า ระบบตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) สามารถทำหน้าที่มากกว่าการควบคุมสินค้า หากถูกนำมา เชื่อมกับการสื่อสารและการขายอย่างเหมาะสม

Durian Digital Passport จึงควรมีเป้าหมาย 2 ประการควบคู่กัน ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่น ก่อนซื้อ ผ่านข้อมูลที่ยืนยันแหล่งที่มาและมาตรฐาน และการบริหารความเชื่อมั่นหลังการซื้อ โดยทำให้ ขอร้องเรียนหรือการเคลมสามารถสืบย้อนกลับไปยังล็อตสินค้าและผู้เกี่ยวข้องได้ การเชื่อมข้อมูลสอง ด้านนี้จะทำให้ระบบตรวจสอบย้อนกลับมีมิติทางการค้าเพิ่มขึ้น และช่วยลด ความเสี่ยงที่ปัญหาของ สินค้าเฉพาะล็อตจะกระทบต่อภาพลักษณ์ทุเรียนสดไทยในวงกว้าง

ในเชิงบทบาทหน่วยงาน กระทรวงพาณิชย์ไม่ควรเป็นผู้รับรองข้อมูลด้านการผลิตหรือ ความปลอดภัย แต่ควรทำหน้าที่เชื่อมข้อมูลที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานเจ้าของมาตรฐานเข้ากับตลาด ผู้ประกอบการ ผู้นำเข้า และแพลตฟอร์มจีน โดยเฉพาะผ่านกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศในจีน ซึ่งมีประสบการณ์ดำเนินกิจกรรมร่วมกับ Tmall, Douyin, Kuaishou และผู้ประกอบการจีนอยู่แล้ว¹²⁴

ดังนั้น ข้อเสนอเชิงนโยบายมิใช่การสร้างระบบดิจิทัลอีกระบบหนึ่ง แต่คือ การทำให้ข้อมูล ที่ประเทศไทยมีอยู่แล้วสามารถเชื่อมโยง ตรวจสอบ และนำไปใช้สร้างมูลค่าทางการค้าได้ เพื่อเปลี่ยน “มาตรฐานของทุเรียนไทย” ให้เป็น “หลักฐานของความน่าเชื่อถือ” ที่ผู้ซื้อจีนสามารถรับรู้ได้

ผลกระทบหากประเทศไทยไม่พัฒนา Durian Digital Passport

หากประเทศไทยไม่พัฒนา Durian Digital Passport มิได้หมายความว่าทุเรียนไทยจะไม่สามารถส่งออกป็นได้ทันที เนื่องจากปัจจุบันจีนยังมิได้กำหนดให้ Digital Passport เป็นเงื่อนไข บังคับเฉพาะสำหรับทุเรียนไทย อย่างไรก็ตาม ไทยจะยังคงพึ่งพาข้อมูลที่กระจายอยู่ในหลายระบบ ทั้งข้อมูลสวน GAP โรงคัดบรรจุ ผลตรวจ ใบรับรองสุขอนามัยพืช การส่งออก และข้อมูลการจำหน่าย ในจีน ทำให้เมื่อเกิดปัญหาต้องใช้เวลาเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายหน่วยงาน และมีความเสี่ยงที่ปัญหา ของสินค้าเฉพาะล็อตจะขยายเป็นปัญหาความเชื่อมั่นต่อทุเรียนไทยโดยรวม ตัวอย่างในปี 2568 จีน ปฏิเสธทุเรียนไทยที่ตรวจพบสาร Basic Yellow 2 (BY2) จำนวน 64,671 กิโลกรัม มูลค่ากว่า 12 ล้านบาท

¹²³ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, โลฟสดทุเรียน GI ระยะของ ปักธง ตลาดพรีเมียมจีน ผ่าน Douyin ยอดทะลุ 295,000 หยวน สะท้อนโอกาสใหม่ของทุเรียนไทย, [ออนไลน์], 4 มิถุนายน 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/gm4dovmip5lu7g1xvshml23y> [1 กันยายน 2569].

¹²⁴ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, DITP ลุย Live Commerce ผ่าน Influencer เจาะตลาดจีน ดันยอดขายสินค้าไทยให้ปัง, [ออนไลน์], 6 กุมภาพันธ์ 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/ditpnew/spyds75ppx7lf80vpx4zqqde> [9 สิงหาคม 2569].

และกรมวิชาการเกษตรต้องระงับการส่งออกโรงคัดบรรจุที่เกี่ยวข้อง 26 แห่ง¹²⁵ ขณะเดียวกัน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังตรวจพบการสวมสิทธิ์ GAP และความพยายามปลอมแปลงเอกสารในโรงคัดบรรจุบางแห่ง¹²⁶ เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่า เมื่อข้อมูลต้นทางไม่สามารถเชื่อมโยงและตรวจสอบไขว้ได้อย่างรวดเร็ว ต้นทุนของปัญหามีได้เกิดเฉพาะกับผู้ประกอบการรายที่เกี่ยวข้อง แต่สามารถกระทบต่อการกำกับดูแลและภาพลักษณ์สินค้าของประเทศด้วย

ประการต่อมา ไทยมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียความได้เปรียบเชิงข้อมูลเมื่อเทียบกับคู่แข่ง โดยเฉพาะเวียดนาม ซึ่งเริ่มทดลองระบบตรวจสอบย้อนกลับทุเรียนระดับรายผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2569 ครอบคลุมข้อมูลตั้งแต่พื้นที่ปลูก การรับซื้อ การคัดบรรจุ การขนส่ง และการกระจายสินค้า พร้อมใช้ QR Code, NFC และ RFID และตั้งเป้าขยายระบบหลังสิ้นสุดระยะทดลอง¹²⁷ หากไทยยังคงมีเพียงระบบข้อมูลที่แยกส่วน ขณะที่คู่แข่งสามารถนำข้อมูลแหล่งกำเนิดและห่วงโซ่อุปทานไปแสดงต่อลูกค้าและผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น ความได้เปรียบของไทยด้านมาตรฐานและชื่อเสียงอาจถูกลดทอน เพราะตลาดจะเปรียบเทียบไม่เพียงว่า “ประเทศใดมีสินค้าคุณภาพ” แต่รวมถึง “ประเทศใดสามารถพิสูจน์คุณภาพและแหล่งที่มาได้เร็วและสะดวกกว่า”

ผลกระทบอีกด้านหนึ่งคือ ไทยจะเสียโอกาสในการเปลี่ยนข้อมูลที่มีอยู่แล้วให้เป็นมูลค่าทางการค้า ปัจจุบันรายงานพบว่า ข้อมูลแหล่งกำเนิด GI มาตรฐาน และการตรวจสอบย้อนกลับสามารถนำมาใช้ประกอบการขายบนแพลตฟอร์มได้ เช่น การจำหน่ายทุเรียน GI ระยองผ่าน Douyin ซึ่งสร้างยอดขาย 295,881 หยวน จากทุเรียน 952 ผล หากไม่มีระบบกลางที่เชื่อมข้อมูลดังกล่าวกับสินค้า ผู้ประกอบการแต่ละรายจะต้องจัดทำหลักฐานและสื่อสารข้อมูลเอง ทำให้การใช้ประโยชน์จาก GI มาตรฐาน GAP ผลตรวจ และเรื่องราวแหล่งผลิตเกิดขึ้นเป็นรายกรณี มากกว่าจะขยายเป็นความได้เปรียบของทุเรียนไทยโดยรวม นอกจากนี้ เมื่อเกิดข้อร้องเรียนบนแพลตฟอร์ม ผู้ขายและหน่วยงานไทยจะยังต้องใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อพิสูจน์ว่าสินค้าปัญหามาจากสวน ลีต หรือโรงคัดบรรจุใด ซึ่งทำให้การตอบสนองช้ากว่าระบบที่เชื่อม Passport ID กับลีตและคำสั่งซื้อไว้ตั้งแต่ต้น

ดังนั้น ต้นทุนของการไม่ทำ Durian Digital Passport ไม่ควรวัดเฉพาะจากยอดส่งออกที่อาจสูญเสียในระยะสั้น แต่ควรพิจารณาเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาส ได้แก่ ความล่าช้าในการตรวจสอบ

¹²⁵ กรมวิชาการเกษตร, กรมวิชาการเกษตรสั่งทำลายทุเรียนปนเปื้อนสาร Basic Yellow 2 (BY2) กว่า 60 ตัน พร้อมระงับการส่งออกโรงคัดบรรจุ (สั่ง จำนวน 26 ลัง, [ออนไลน์], 5 กุมภาพันธ์ 2568, แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/89402/ [29 สิงหาคม 2569].

¹²⁶ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ‘ฉก.พญานาคราช’ ลงดาบ 3 ลัง โยทุเรียนสวมสิทธิ์ที่จังหวัดอุดรธานี, [ออนไลน์], 9 มิถุนายน 2568, แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-471391791240> [29 สิงหาคม 2569].

¹²⁷ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงฮานอย กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, เวียดนามเร่งยกระดับมาตรฐานทุเรียน นำร่องระบบตรวจสอบย้อนกลับตลอดห่วงโซ่อุปทาน, [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/mp2f3q0vnfc2n4jz3c1vqt1> [29 สิงหาคม 2569].

ปัญหา ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง ภาระการตรวจเอกสารซ้ำ ความยากในการใช้ข้อมูล GI และมาตรฐานสร้างราคาพรีเมียม และช่องว่างด้านข้อมูลเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ในระยะยาว หากตลาดจีนให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและการตรวจสอบย้อนกลับมากขึ้น ขณะที่ประเทศคู่แข่งพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง การไม่ดำเนินการของไทยอาจทำให้จุดแข็งเดิมด้านคุณภาพและมาตรฐานไม่สามารถเปลี่ยนเป็นความได้เปรียบที่ผู้ซื้อสามารถมองเห็นและตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นความเสี่ยงต่อความสามารถในการแข่งขันมากกว่าการไม่มีเทคโนโลยีใหม่เพียงอย่างเดียว

ดังนั้น ข้อเสนอเชิงนโยบายมีใช้การสร้างระบบดิจิทัลอีกระบบหนึ่ง แต่คือ การทำให้ข้อมูลในประเทศไทยมีอยู่แล้วสามารถเชื่อมโยง ตรวจสอบ และนำไปใช้สร้างมูลค่าทางการค้าได้ เพื่อเปลี่ยน ‘มาตรฐานของทุเรียนไทย’ ให้เป็น ‘หลักฐานของความน่าเชื่อถือ’ ที่ผู้ซื้อจีนสามารถรับรู้ได้

3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

3.2.1 กลไกการบริหารและความรับผิดชอบด้านข้อมูล

เสนอให้ใช้คณะทำงานร่วมระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมศุลกากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกลไกขับเคลื่อน โดยไม่จัดตั้งหน่วยงานใหม่ เพื่อให้โครงสร้างการกำกับดูแลสามารถดำเนินงานได้จริง คณะทำงานร่วมควรกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพด้านการบริหารโครงการ (Project Owner) และผู้ดำเนินระบบทางเทคนิค (System Operator) ให้ชัดเจน โดยเจ้าภาพด้านการบริหารโครงการทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน จัดทำแผนและงบประมาณ กำกับข้อตกลงการแลกเปลี่ยนข้อมูล ติดตามผลการดำเนินงาน และกำกับผู้พัฒนาหรือผู้ให้บริการระบบ ส่วนผู้ดำเนินระบบทางเทคนิคทำหน้าที่ดูแลการให้บริการของระบบ การบริหารบัญชีและสิทธิ์ผู้ใช้งาน การเชื่อมต่อข้อมูลผ่าน API การบำรุงรักษาระบบ การสำรองและกู้คืนข้อมูล การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การบันทึกประวัติการใช้งาน และการรับมือเมื่อเกิดเหตุขัดข้องหรือเหตุการณ์ด้านความมั่นคงปลอดภัย รวมทั้งกำหนดระดับการให้บริการที่เหมาะสม (Service Level Agreement: SLA) ทั้งนี้ ผู้ดำเนินระบบทางเทคนิคไม่ควรทำหน้าที่รับรองความถูกต้องของข้อมูลแทนหน่วยงานเจ้าของข้อมูล แต่รับผิดชอบให้ข้อมูลจากแต่ละแหล่งสามารถเชื่อมโยงแสดงผล และตรวจสอบย้อนหลังได้อย่างถูกต้องตามสิทธิ์ที่กำหนด

กรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบข้อมูลด้านสวน GAP โรงคัดบรรจุ การตรวจสอบ และใบรับรองสุขอนามัยพืช สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติสนับสนุนด้านมาตรฐานและการเชื่อมโยงข้อมูล กรมศุลกากรสนับสนุนข้อมูลสถานะการส่งออก ส่วนกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศในจีนทำหน้าที่เชื่อมข้อมูลกับผู้นำเข้าผู้จัดจำหน่าย และแพลตฟอร์มจีน

การบริหารข้อมูลควรใช้หลัก “ผู้สร้างข้อมูลเป็นผู้บันทึก หน่วยงานเจ้าของข้อมูลเป็นผู้รับรอง และ Durian Digital Passport เป็นผู้เชื่อมโยง” ข้อมูลที่มีอยู่ในระบบราชการแล้วไม่ควรให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการกรอกซ้ำ ส่วนข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการค้า เช่น เลขล็อต วันคัดบรรจุ การขนส่ง และการเคลม ให้ผู้เกี่ยวข้องในขั้นตอนนั้นเป็นผู้บันทึก

ในด้านเทคโนโลยี ผลการสัมภาษณ์สนับสนุนการเริ่มต้นด้วยระบบที่เรียบง่ายและตรวจสอบได้ โดยยังไม่จำเป็นต้องใช้ Blockchain ในระยะเริ่มต้น หากวัตถุประสงค์หลักคือการบันทึกข้อมูลและป้องกันการแก้ไขย้อนหลังโดยไม่มีร่องรอย ระบบฐานข้อมูลที่กำหนดสิทธิ์ผู้ใช้งาน ระยะเวลา และจัดเก็บประวัติการเปลี่ยนแปลงสามารถรองรับระยะนำร่องได้ ขณะที่ Blockchain อาจนำมาพิจารณาในระยะต่อไปหากมีภาคีหลายฝ่ายและมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลร่วมกันในลักษณะที่ต้องการกลไกยืนยันข้อมูลร่วม¹²⁸

ในด้านการลงทุน ผู้ให้ข้อมูลเสนอให้ใช้หลัก “ต่อยอดมากกว่าสร้างใหม่” โดยใช้โครงสร้างดิจิทัล ฐานข้อมูล เซิร์ฟเวอร์ และฐานผู้ใช้งานที่ภาครัฐมีอยู่แล้วเป็นฐาน และพัฒนาเฉพาะส่วนที่ยังขาด โดยเฉพาะการเชื่อมข้อมูลการส่งออก ตลาดปลายทาง และการใช้ข้อมูลในการค้า วิธีนี้จะช่วยลดต้นทุน ลดการสร้างฐานข้อมูลซ้ำซ้อน และลดปัญหาการให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการลงทะเบียนหลายระบบ¹²⁹

ตารางที่ 17 ผู้รับผิดชอบข้อมูลใน Durian Digital Passport

ข้อมูลใน Passport	ผู้บันทึกข้อมูลต้นทาง	ผู้ตรวจสอบ/เจ้าของข้อมูล	วิธีเชื่อมเข้าสู่ Passport	ข้อมูลที่แสดงต่อผู้ซื้อ
ทะเบียนสวน และ GAP	เกษตรกรบันทึก/ปรับปรุงข้อมูลการผลิตผ่านระบบที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด	กรมวิชาการเกษตร	ดึงรหัส GAP และสถานะใบรับรองจากฐานข้อมูลกรมวิชาการเกษตร	จังหวัด/พื้นที่ผลิต รหัสสวน สถานะ GAP และวันสิ้นอายุ
ข้อมูลการเก็บเกี่ยว	เกษตรกรหรือผู้ได้รับมอบหมายจากสวน	เกษตรกรยืนยันข้อมูล; ใช้ร่วมกับข้อมูลตรวจสอบของกรมวิชาการเกษตร	เชื่อมจากระบบบันทึกการผลิต เช่น G-PASS หรือระบบที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด	วันที่เก็บเกี่ยว/ช่วงเก็บเกี่ยว และแหล่งผลิต

¹²⁸ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบและแพลตฟอร์มดิจิทัล, ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว, การประชุมหารือผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น. ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่าในระยะแรกสามารถใช้ฐานข้อมูลที่ออกแบบให้ไม่สามารถแก้ไขย้อนหลังโดยไม่มีร่องรอย และยังไม่จำเป็นต้องใช้ Blockchain

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน.

ข้อมูลใน Passport	ผู้บันทึกข้อมูลต้นทาง	ผู้ตรวจสอบ/เจ้าของข้อมูล	วิธีเชื่อมต่อเข้าสู่ Passport	ข้อมูลที่แสดงต่อผู้ซื้อ
การรับทุเรียน เข้าลัง	เจ้าหน้าที่รับวัตถุดิบ ของโรงคัดบรรจุ	ผู้รับผิดชอบโรงคัด บรรจุ	บันทึกรหัสสวน ปริมาณ วันที่รับ และสร้าง ความสัมพันธ์กับเลขล็อต	แหล่งผลิตและ เลขล็อต
ทะเบียน/ มาตรฐานโรง คัดบรรจุ	ผู้ประกอบการยื่น ข้อมูลในระบบที่ เกี่ยวข้อง	กรมวิชาการเกษตร และ มกอช. ตามอำนาจ หน้าที่	ตั้งสถานะทะเบียน/ ใบอนุญาตจากระบบต้น ทาง	ชื่อ/รหัสโรงคัดบรรจุ และสถานะการ รับรอง
เลขล็อต และวันคัด บรรจุ	เจ้าหน้าที่โรงคัดบรรจุ	ผู้ควบคุมคุณภาพของ โรงคัดบรรจุ	บันทึกเมื่อปิดล็อตสินค้า และระบบสร้าง Lot ID	เลขล็อต วันคัดบรรจุ สายพันธุ์ และเกรด
ผลตรวจ BY2/ แคดเมียมและ รายการที่ กำหนด	ห้องปฏิบัติการที่ได้รับ การยอมรับ/ขึ้น ทะเบียน	ห้องปฏิบัติการออก รายงานผล; กรม วิชาการเกษตรใช้ ประกอบการควบคุม การส่งออก	ส่งเลขที่ COA และ สถานะผลตรวจเข้าระบบ โดยตรง	แสดงเพียง “ผ่าน/ไม่ ผ่านตามเงื่อนไขการ ส่งออก” วันที่ตรวจ และเลขอ้างอิง
ใบรับรอง สุขอนามัยพืช (e-Phyto)	ผู้ส่งออกหรือตัวแทน ยื่นคำขอในระบบ e- Phyto	เจ้าหน้าที่กรมวิชาการ เกษตรเป็นผู้ออก ใบรับรอง	ตั้งเลขที่ใบรับรองและ สถานะจาก e-Phyto	เลขอ้างอิงและสถานะ ใบรับรอง
ข้อมูลใบขน สินค้าขาออก	ผู้ส่งออกหรือตัวแทน ออกของ	กรมศุลกากร	ตั้งเลขที่ใบขนและ สถานะการส่งออกหลัง ผ่านระบบศุลกากร	แสดงสถานะ “ส่งออกจากประเทศ ไทยแล้ว” โดยไม่ เปิดเผยข้อมูลการค้า ละเอียด
ข้อมูลการ ขนส่ง	ผู้ให้บริการโลจิสติกส์/ ผู้ส่งออก	ผู้ส่งออกและผู้ให้ บริการขนส่ง	API หรือบันทึก เหตุการณ์ออกจากไทย ถึงด่าน และเข้าคลังจีน	เส้นทางหลัก วันที่ ออก และวันที่ถึงคลัง
การรับสินค้า ในจีน	ผู้นำเข้าหรือคลังสินค้า ในจีน	ผู้นำเข้า/คู่ค้าจีน	บันทึกหรือส่งข้อมูลผ่าน API	วันที่ถึงคลัง/สถานะ พร้อมจำหน่าย
ข้อมูลหน้าร้าน และการ รับประกัน	ผู้นำเข้า/ผู้ขายบน แพลตฟอร์ม	แพลตฟอร์มตามกติกา ของตน	เชื่อม Lot ID กับ SKU ของสินค้า และเชื่อม Passport ID เพิ่มเติมใน กรณีที่สามารถระบุสินค้า ถึงระดับรายละเอียดได้	ราคา คุณลักษณะ สินค้า การรับประกัน และเงื่อนไขการเคลม

ข้อมูลใน Passport	ผู้บันทึกข้อมูลต้นทาง	ผู้ตรวจสอบ/เจ้าของข้อมูล	วิธีเชื่อมต่อเข้าสู่ Passport	ข้อมูลที่แสดงต่อผู้ซื้อ
ข้อร้องเรียน และการเคลม	แพลตฟอร์ม/ผู้ขาย/ ผู้นำเข้า	ผู้ขายและแพลตฟอร์ม	ส่งหมายเลข Passport/ ลีตกลับเข้าสู่ระบบเมื่อ มีปัญหา	ผู้บริโภคเห็น สถานะการเคลมของตน ส่วนภาครัฐเห็น ข้อมูลสรุปเพื่อ วิเคราะห์ปัญหา

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรของหน่วยงานไทยชี้ว่าการออกแบบ Durian Digital Passport ควรแยกการเชื่อมโยงข้อมูลระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลออกจากการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงพาณิชย์อย่างชัดเจน ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ภาคเอกชนและผู้บริโภคจึงอาจเห็นประโยชน์จากข้อมูลที่ตรวจสอบได้ แต่ไม่ควรคาดหวังว่าจะยอมรับต้นทุนเพิ่มเติมโดยไม่มีประโยชน์เชิงพาณิชย์ตอบแทน ขณะที่ในระดับรัฐบาล ความร่วมมือด้านข้อมูลที่มีความเป็นรูปธรรมอยู่ในส่วนใบรับรองสุขอนามัยพืชอิเล็กทรอนิกส์ (e-Phyto) และการเชื่อมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำกับการณ์นำเข้า¹³⁰

ดังนั้น ข้อเสนอของไทยไม่ควรตั้งสมมติฐานว่าหน่วยงานภาครัฐจะเปิดฐานข้อมูลภายในให้ระบบไทยหรือภาคเอกชนเข้าถึง แต่ควรกำหนดให้ข้อมูลภาครัฐเชื่อมเฉพาะเท่าที่มีกลไกความร่วมมือและอำนาจหน้าที่รองรับ ส่วนข้อมูลเชิงพาณิชย์ เช่น การรับสินค้า สถานะคลังสินค้า รายการสินค้า คำสั่งซื้อ และข้อมูลการเคลม ควรเชื่อมผ่านความร่วมมือระหว่างผู้นำเข้า ผู้ขาย และแพลตฟอร์มตามสิทธิ์ที่คู่ค้าอนุญาต

ภาระการบันทึกข้อมูลและประโยชน์ที่ได้รับ

การจัดทำ Durian Digital Passport อาจเพิ่มภาระให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะเกษตรกร โรงคัดบรรจุ ผู้ส่งออก และผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งต้องเรียนรู้วิธีใช้งานระบบและบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่ในแต่ละขั้นตอน เช่น วันเก็บเกี่ยว ปริมาณที่ส่งเข้าคลัง เลขล็อต วันคัดบรรจุ และสถานะการขนส่ง ภาระดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหากผู้ใช้งานต้องกรอกข้อมูลเดียวกันซ้ำในหลายระบบ หรือกรอกข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐมีอยู่แล้ว ดังนั้น ระบบควรใช้หลัก “บันทึกครั้งเดียว ใช้ได้หลายกระบวนการ” โดยเชื่อมข้อมูลที่ได้รับการรับรองแล้ว เช่น GAP สถานะ

¹³⁰ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-2 เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรของหน่วยงานไทย, ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว; สรุปผลการสัมภาษณ์ก่อนหน้าไว้ในการประชุมหรือเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบ Durian Digital Passport,” 28 สิงหาคม 2569. ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าความร่วมมือด้านข้อมูลไทย-จีนที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวข้องกับ e-Phyto และเห็นว่าฝ่ายจีนมีข้อจำกัดในการเปิดฐานข้อมูลภายในแก่ภาคเอกชน

โรงคัดบรรจุ ผลตรวจวิเคราะห์ ใบรับรองสุขอนามัยพืช และข้อมูลศุลกากรจากฐานข้อมูลต้นทางโดยอัตโนมัติ และให้ผู้ประกอบการกรอกเฉพาะข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของตน แนวทางดังกล่าวมีฐานรองรับจากการที่กรมศุลกากรเริ่มเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตและใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์สำหรับทุเรียนสดกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 10 กรกฎาคม 2568 เป็นต้นมา¹³¹

เมื่อออกแบบระบบให้ลดการกรอกข้อมูลซ้ำ ภาระของผู้ใช้งานจึงควรเป็นภาระเพิ่มเติมเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นในจุดที่ข้อมูลเกิดขึ้น แลกกับประโยชน์ที่เกิดขึ้นตลอดห่วงโซ่ ได้แก่ ผู้ประกอบการสามารถใช้ข้อมูลชุดเดียวเป็นหลักฐานประกอบการตรวจสอบและการส่งออก ลดเวลาในการค้นหาเอกสารเมื่อเกิดปัญหา ตรวจสอบย้อนกลับไปยังสวนและล็อตสินค้าได้รวดเร็วขึ้น และใช้ข้อมูลประกอบการชี้แจงข้อร้องเรียนหรือการเคลมจากผู้ซื้อสินค้าได้ ส่วนภาครัฐสามารถลดการตรวจสอบข้อมูลซ้ำและวิเคราะห์ความผิดปกติของห่วงโซ่ได้ดีขึ้น ขณะที่ผู้ซื้อและผู้บริโภคสามารถตรวจสอบแหล่งกำเนิด การรับรอง และสถานะของสินค้าได้ง่ายขึ้น ปัจจุบันระบบ ProPass ของกรมวิชาการเกษตรก็ใช้แนวคิดการเชื่อมข้อมูลสวน การเก็บเกี่ยว และการบรรจุเพื่อให้ผู้บริโภคตรวจสอบย้อนกลับผ่าน QR Code ซึ่งสะท้อนว่าข้อมูลที่บันทึกเพื่อการกำกับดูแลสามารถนำมาต่อยอดเป็นประโยชน์ทางการค้าและสร้างความเชื่อมั่นได้¹³²

ดังนั้น ความสำเร็จของ Durian Digital Passport ไม่ควรวัดจากจำนวนข้อมูลที่ระบบสามารถเก็บได้ แต่ควรวัดจากความสามารถในการใช้ข้อมูลเดิมให้เกิดประโยชน์โดยไม่เพิ่มภาระที่ไม่จำเป็นแก่ผู้ใช้งาน โดยข้อมูลหนึ่งรายการควรถูกบันทึก ณ จุดที่เกิดข้อมูลเพียงครั้งเดียว แล้วนำไปใช้ต่อได้ตลอดกระบวนการตรวจสอบ การส่งออก การจำหน่าย และการจัดการข้อร้องเรียน

ข้อมูลด้านมาตรฐานและความปลอดภัย เช่น GAP สถานะโรงคัดบรรจุ ผลตรวจวิเคราะห์ และ e-Phyto ควรเชื่อมจากฐานข้อมูลของหน่วยงานเจ้าของข้อมูลโดยตรง ขณะที่โรงคัดบรรจุรับผิดชอบเลขล็อตและวันคัดบรรจุ ผู้ให้บริการโลจิสติกส์รับผิดชอบสถานะการขนส่ง และผู้นำเข้าหรือแพลตฟอร์มบันทึกข้อมูลการรับสินค้าและการเคลม วิธีการดังกล่าวช่วยลดการบันทึกข้อมูลซ้ำและทำให้สามารถตรวจสอบที่มาของข้อมูลแต่ละรายการได้

¹³¹ กรมศุลกากร, ประกาศกรมศุลกากร ที่ 117/2568 เรื่อง การเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาต/ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำหรับสินค้าทุเรียนสด, [ออนไลน์], 9 กรกฎาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.customs.go.th/cont_strc_simple_with_date.php?current_id=14232a32414b505f4b464a4e464b4b [29 สิงหาคม 2569].

¹³² กรมวิชาการเกษตร, สิทธิประโยชน์จาก ProPass — สิ่งที่จะได้รับเมื่อใช้งาน ProPass, [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: <https://propass.doa.go.th/benefits> [29 สิงหาคม 2569].

3.2.2 ความคุ้มค่า แหล่งงบประมาณ และการบูรณาการข้อมูลของ Durian Digital Passport

การประเมินความคุ้มค่าของ Durian Digital Passport ไม่ควรพิจารณาเฉพาะรายได้ที่ระบบสร้างขึ้นโดยตรง เนื่องจากระบบมีลักษณะเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลเพื่อบริหารความเสี่ยงและสร้างความเชื่อมั่นทางการค้า ประโยชน์จึงเกิดทั้งจากการลดต้นทุนและความเสียหาย เช่น ลด การกรอกและตรวจเอกสารซ้ำ ลดระยะเวลาการสืบบย้อนเมื่อเกิดปัญหา ลดความเสี่ยงจากการสวมสิทธิ์หรือข้อมูลไม่ตรงกับสินค้า และช่วยจำกัดปัญหาให้อยู่เฉพาะล็อตที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ประโยชน์ทางการค้า ได้แก่ การใช้ข้อมูลแหล่งกำเนิด GI มาตรฐาน และผลตรวจประกอบการวางตำแหน่งสินค้าพรีเมียมและการจัดการข้อร้องเรียนบนแพลตฟอร์มจีน ทั้งนี้ ปี 2568 ไทยส่งออกทุเรียนสดไปจีนมูลค่า 122,290.49 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 97.29 ของปริมาณส่งออกทุเรียนสดทั้งหมดของไทย¹³³ ดังนั้น แม้ระบบจะช่วยป้องกันความเสียหายหรือรักษามูลค่าการค้าได้เพียงสัดส่วนเล็กน้อย ก็อาจมีความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ อย่างไรก็ดี ไม่ควรกำหนดผลตอบแทนเป็นตัวเลขว้างหน้าโดยไม่มีผลนำร่อง แต่ควรประเมินจากต้นทุนจริงต่อหนึ่งล็อต ระยะเวลาการตรวจสอบก่อนและหลังใช้ระบบ จำนวนข้อร้องเรียนที่สืบบย้อนสาเหตุได้ ต้นทุนเอกสารที่ลดลง และผลด้านราคาเพื่อควบคุมต้นทุน หลักสำคัญคือ ไม่สร้างฐานข้อมูลขนาดใหญ่อีกชุดหนึ่งขึ้นมาทดแทนระบบเดิม แต่ใช้ Durian Digital Passport เชื่อมข้อมูลจากระบบที่มีอยู่แล้ว ปัจจุบันกรมศุลกากรและสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติได้เริ่มเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตและใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์สำหรับทุเรียนสดตั้งแต่วันที่ 10 กรกฎาคม 2568¹³⁴ ขณะที่รายงานฉบับนี้กำหนดอยู่แล้วว่า GAP โรงคัดบรรจุ ผลตรวจ และ e-Phyto ควรดึงจากฐานข้อมูลเจ้าของข้อมูลโดยตรง ไม่ให้ผู้ประกอบการกรอกซ้ำ แนวทางดังกล่าวทำให้ต้นทุนหลักของโครงการอยู่ที่การกำหนดมาตรฐานข้อมูล การสร้างรหัสเชื่อม การพัฒนาส่วนเชื่อมต่อ การรักษาความมั่นคงปลอดภัย และการนำร่องมากกว่าการสร้างระบบใหม่ทั้งชุด/ยอดขายของสินค้าที่แสดง Passport เปรียบเทียบกับสินค้าที่ไม่ได้ใช้ระบบ

¹³³ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศ ปี 2568, [ออนไลน์], 2569, แหล่งที่มา: <https://catalog.oae.go.th/dataset/dataoae3102> [29 สิงหาคม 2569].

¹³⁴ กรมศุลกากร, ประกาศกรมศุลกากร ที่ 117/2568 เรื่อง การเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาต/ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำหรับสินค้าทุเรียนสด, [ออนไลน์], 9 กรกฎาคม 2568, แหล่งที่มา: https://www.customs.go.th/cont_strc_simple_with_date.php?current_id=14232a32414b505f4b464a4e464b4b [29 สิงหาคม 2569].

ตารางที่ 18 แหล่งงบประมาณที่เสนอ

รายการ	แหล่งงบประมาณ ที่เสนอ	เหตุผล
มาตรฐานข้อมูล ระบบรหัส Orchard ID-Lot ID-Passport ID และการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ	แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล	เป็นโครงการที่ต้องเชื่อมโยงข้อมูลข้ามหน่วยงานและสอดคล้องกับแนวทางรัฐบาลดิจิทัล
ปรับระบบต้นทางของกรมวิชาการเกษตร มกอช. กรมศุลกากร และหน่วยงานเจ้าของข้อมูล	งบประมาณประจำของแต่ละหน่วยงาน	แต่ละหน่วยงานควรรับผิดชอบคุณภาพและระบบข้อมูลตามภารกิจของตน
การพัฒนาต้นแบบการทดลองเทคโนโลยี และนวัตกรรมตรวจสอบย้อนกลับ	อาจเสนอขอสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	กองทุนมีกรอบสนับสนุนโครงการด้าน Digital Agriculture และ Digital Government & Infrastructure แต่ต้องผ่านหลักเกณฑ์ของกองทุน ไม่ควรถือว่าเป็นแหล่งงบประมาณที่ได้รับแน่นอน
QR Code ฉลาก เครื่องอ่าน และต้นทุนใช้งานเชิงพาณิชย์หลังพ้นระยะนำร่อง	ผู้ส่งออก/โรงคัดบรรจุร่วมรับผิดชอบ	เป็นค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์กับปริมาณสินค้าของผู้ประกอบการโดยตรง
การเชื่อมโยง SKU, Order ID และข้อมูลการเคลมในจีน	ผู้นำเข้า ผู้ขาย และแพลตฟอร์มจีนร่วมดำเนินการ	เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลในระบบการค้าของภาคเอกชน ไม่ควรให้รัฐไทยเป็นผู้รับภาระทั้งหมด

การบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

การบูรณาการควรใช้หลัก “ข้อมูลอยู่ที่เจ้าของเดิม แต่เรียกใช้ร่วมกันได้” โดยไม่รวบรวมข้อมูลทุกประเภทมาเก็บไว้ใน Durian Digital Passport กรมวิชาการเกษตรเป็นแหล่งข้อมูลสวน GAP โรงคัดบรรจุ การตรวจสอบ และ e-Phyto; มกอช. สนับสนุนด้านมาตรฐานและการเชื่อมโยงข้อมูล; กรมศุลกากรให้ข้อมูลสถานะการส่งออก; ห้องปฏิบัติการเป็นแหล่งผลตรวจ; โรงคัดบรรจุบันทึก Lot ID และวันคัดบรรจุ; ผู้ให้บริการขนส่งบันทึกเหตุการณ์ขนส่ง; และเมื่อถึงจีนผู้นำเข้าหรือแพลตฟอร์มจึงเชื่อมโยง Lot ID กับ SKU และข้อมูลสินค้าที่จำหน่าย และเชื่อมโยง Lot ID

และ/หรือ Passport ID กับ Order ID และข้อมูลการเคลมตามระดับข้อมูลที่คู่ค้าสามารถรองรับได้ ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างผู้รับผิดชอบข้อมูลที่รายงานกำหนดไว้แล้ว

ในเชิงเทคนิค เสนอให้จัดทำแผนผังข้อมูลและชุดข้อมูลขั้นต่ำร่วมกัน แล้วใช้โดยมีความสัมพันธ์แบบลำดับขั้น Orchard ID → Lot ID → Passport ID โดยข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐไทยสามารถพิจารณาเชื่อมผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange: GDX) หรือส่วนเชื่อมต่อข้อมูลของหน่วยงานตามความเหมาะสม GDX ถูกออกแบบให้เจ้าของข้อมูลยังเก็บและดูแลข้อมูลไว้ในระบบเดิม ขณะที่ระบบกลางทำหน้าที่แลกเปลี่ยนข้อมูลภายใต้สิทธิ์ที่กำหนด พร้อมระบบยืนยันตัวตน การควบคุมสิทธิ์ และบันทึกการใช้งาน¹³⁵ ส่วนการเชื่อมกับผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และแพลตฟอร์มจีน ซึ่งมีใช้หน่วยงานภาครัฐ ควรผ่าน API ของ Durian Digital Passport ที่เปิดเผยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับอนุญาต ไม่ควรเปิดฐานข้อมูลภาครัฐโดยตรงให้ภาคเอกชนเข้าถึง

ในการเชื่อมข้อมูลเชิงพาณิชย์กับระบบของคู่ค้าและแพลตฟอร์มจีน ควรใช้หลักการเก็บและแลกเปลี่ยนข้อมูลเท่าที่จำเป็นต่อวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบย้อนกลับ โดยไม่ควรนำชื่อที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ หรือข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคเข้าสู่ Durian Digital Passport หากไม่จำเป็น การเชื่อม Order ID และข้อมูลการเคลมควรใช้รหัสอ้างอิงที่สามารถเชื่อมโยงกับสินค้าได้โดยไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ซื้อแก่หน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดสิทธิ์การเข้าถึง ระยะเวลาการเก็บรักษา และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของแต่ละฝ่าย

ในเชิงบริหาร ควรกำหนดให้ มกอช. และกรมวิชาการเกษตรเป็นแกนด้านมาตรฐาน และข้อมูลต้นทางตามบทบาทที่รายงานเสนอไว้ ขณะที่กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศทำหน้าที่เชื่อมความต้องการของผู้นำเข้าและแพลตฟอร์มจีน และสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลสามารถสนับสนุนด้านมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและสถาปัตยกรรมการเชื่อมข้อมูล ทั้งนี้ ไม่ควรโอนความเป็นเจ้าของข้อมูลจากหน่วยงานเดิมไปยังหน่วยงานกลาง แต่ให้คณะทำงานร่วมกำหนดมาตรฐาน สิทธิ์การเข้าถึง และรหัสเชื่อมชุดเดียวกัน วิธีนี้จะลดทั้งต้นทุนการลงทุนซ้ำ ความขัดแย้งเรื่องเจ้าของข้อมูล และภาระการกรอกข้อมูลของผู้ประกอบการ

ความคุ้มค่าของ Durian Digital Passport จึงขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบให้เป็น “ระบบเชื่อม” มากกว่า “ระบบสร้างใหม่” โดยใช้ข้อมูลและโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐที่มีอยู่เป็นฐาน ใช้งบประมาณภาครัฐสำหรับส่วนที่เป็นประโยชน์สาธารณะ และให้ภาคเอกชนร่วมรับผิดชอบต้นทุนที่

¹³⁵ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange: GDX), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/our-services/digital-platform-services/gdx/> [29 สิงหาคม 2569].

เกิดจากการใช้งานเชิงพาณิชย์ หากการนำร่องสามารถพิสูจน์ได้ว่าระบบช่วยลดเวลาการตรวจสอบ ลดข้อผิดพลาด ลดความเสียหายจากข้อร้องเรียน และเพิ่มความสามารถในการใช้ข้อมูลสร้างมูลค่าทางการค้า จึงค่อยขยายระบบในระดับประเทศ

3.2.3 แผนดำเนินงานและกรอบเวลา

เสนอให้ดำเนินการในกรอบประมาณ 16 เดือน โดยเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานข้อมูลและพัฒนาระบบต้นแบบ ก่อนนำร่องกับทุเรียนสดภาคตะวันออกในฤดูกาลปี 2570 จากนั้นจึงขยายการทดลองไปยังภาคใต้ เพื่อทดสอบการใช้งานข้ามพื้นที่และข้ามฤดูกาล กรอบเวลาดังกล่าวเป็นข้อเสนอของผู้ศึกษาและสามารถปรับตามกระบวนการอนุมัติ งบประมาณ และความพร้อมของหน่วยงาน

ตารางที่ 19 Timeline การขับเคลื่อน Durian Digital Passport

ระยะเวลา	การดำเนินงาน	หน่วยงานหลัก
เดือนที่ 1-2	จัดตั้งคณะทำงาน กำหนดหน่วยงานเจ้าภาพด้านการบริหารโครงการและผู้ดำเนินระบบทางเทคนิค จัดทำแผนผังข้อมูล (data mapping) ระบุเจ้าของข้อมูลและระบบต้นทาง รวมทั้งกำหนดข้อมูลที่สามารถเปิดเผยต่อผู้ซื้อและข้อมูลที่จำกัดสิทธิ์การเข้าถึง	กรมวิชาการเกษตร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และกรมศุลกากร
เดือนที่ 3-4	กำหนดชุดข้อมูลขั้นต่ำ (minimum data set) ซึ่งรวมถึงสายพันธุ์ แหล่งผลิต สถานะ GI (ถ้ามี) โครงสร้างรหัส Orchard ID-Lot ID-Passport ID โครงสร้าง QR Code สิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล และมาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างระบบ	มกอช. และกรมวิชาการเกษตร เป็นแกนด้านข้อมูลและมาตรฐาน ร่วมกับ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ในส่วนข้อมูลที่เป็นต่อตลาดจีน
เดือนที่ 5-6	พัฒนาระบบต้นแบบ เชื่อมข้อมูลทะเบียนสวน GAP โรงคัดบรรจุ ผลตรวจวิเคราะห์ และ e-Phyto พร้อมทดสอบความถูกต้องของข้อมูลและอบรมผู้ประกอบการนำร่อง	กรมวิชาการเกษตร มกอช. ห้องปฏิบัติการ และผู้ประกอบการนำร่อง
เดือนที่ 7-9	นำร่องกับทุเรียนสดภาคตะวันออก เชื่อม QR Code กับสินค้าจริง และทดลองใช้ Passport บนแพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าและ social commerce	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ/สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศในจีน

ระยะเวลา	การดำเนินงาน	หน่วยงานหลัก
		ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และแพลตฟอร์มพันธมิตร
เดือนที่ 10-12	ขยายการทดลองสู่ทุเรียนสดภาคใต้ เพื่อทดสอบการเปลี่ยนแหล่งผลิต การเชื่อมต่อข้อมูลรายล็อต การจัดส่ง และการจัดการข้อร้องเรียนข้ามฤดูกาล	กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้ประกอบการภาคใต้
เดือนที่ 13-14	ประเมินผลการนำร่อง ทั้งด้านการใช้ QR Code การตรวจสอบย้อนกลับ การร้องเรียนและการเคลม ความเชื่อมั่นของผู้ซื้อ และภาระต้นทุนของผู้ประกอบการ	คณะทำงานร่วม โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมวิชาการเกษตร และ มกช.
เดือนที่ 15-16	ปรับปรุงระบบและแนวทางปฏิบัติจากผลการทดลอง จัดทำมาตรฐานการใช้งาน และกำหนดแนวทางขยายไปยังผู้ส่งออก แหล่งผลิต และแพลตฟอร์มเพิ่มเติม	คณะทำงานร่วม Durian Digital Passport

ระย่นำร่องควรเลือกผู้ส่งออก โรงคัดบรรจุ และสวนที่สนใจและมีความพร้อมด้านข้อมูล โดยในระยะแรกควรใช้ทุเรียนพันธุ์หมอนทองเป็นสินค้าหลัก เนื่องจากมีฐานตลาดจีนและข้อมูลการค้าเพียงพอสำหรับใช้ประเมินการทำงานของระบบ พร้อมคัดเลือกทุเรียน GI ที่มีความพร้อมเป็นกลุ่มทดลองเพิ่มเติม เพื่อทดสอบการเชื่อมต่อข้อมูลแหล่งกำเนิดและสถานะ GI เข้ากับ Passport ID และการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้สื่อสารกับผู้ซื้อและผู้บริโภคจีน เมื่อระบบพื้นฐานมีเสถียรภาพแล้ว จึงขยายไปยังทุเรียนพันธุ์อื่นหรือ GI จากแหล่งผลิตอื่น เพื่อทดสอบความสามารถของระบบในการรองรับความหลากหลายด้านพันธุ์ พื้นที่ผลิต และฤดูกาล ทั้งนี้ การนำร่องควรทดลองกับอย่างน้อยหนึ่งแพลตฟอร์มจำหน่ายสินค้าและหนึ่งช่องทาง social commerce เพื่อประเมินทั้งการใช้งานในกระบวนการซื้อขายและการนำข้อมูลพันธุ์ แหล่งกำเนิด และมาตรฐานไปใช้สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคจีน

ในระยะนำร่องควรทดสอบทั้งการใช้งานระดับรายล็อตและระดับรายผล โดยการติด QR Code รายผลอาจเริ่มจากสินค้ากลุ่มพรีเมียม ทุเรียน GI หรือสินค้าที่จำหน่ายผ่านช่องทางซึ่งสามารถใช้ข้อมูลรายผลสร้างมูลค่าได้อย่างชัดเจน ก่อนพิจารณาความเหมาะสมในการขยายไปยังสินค้าในวงกว้าง ทั้งนี้ ควรประเมินต้นทุนแรงงาน วัสดุ ความคงทนของ QR Code และประโยชน์ทางการค้าที่เกิดขึ้นจริงควบคู่กันไป

3.2.4 กระบวนการทำงานของ Durian Digital Passport

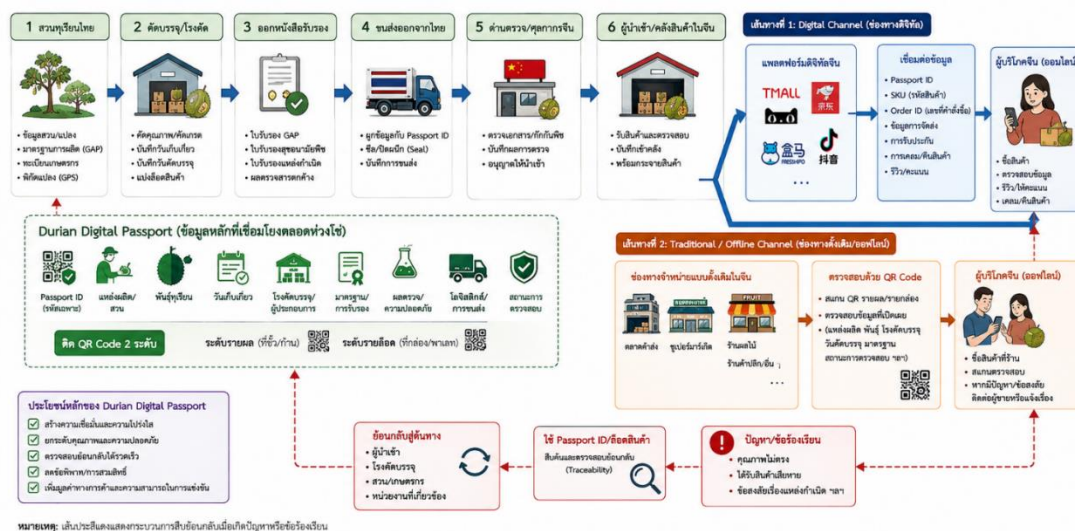
การสร้าง Durian Digital Passport ควรเริ่มเมื่อโรงคัดบรรจุรับทุเรียนจากสวนที่มีข้อมูลอ้างอิงในระบบ โดยสร้าง Lot ID เพื่อเชื่อมสินค้ากับสวนต้นทาง เมื่อผ่านการคัดและบรรจุแล้ว จึงสร้าง Passport ID เฉพาะสำหรับทุเรียนแต่ละผล และเชื่อม Passport ID เหล่านั้นเข้ากับ Lot ID ของสินค้าล็อตนั้น จากนั้นระบบจึงเชื่อมผลตรวจวิเคราะห์ ใบรับรองสุขอนามัยพืช สถานะการส่งออก และข้อมูลการขนส่งตามลำดับ

เมื่อสินค้าถึงตลาดจีน Durian Digital Passport สามารถนำไปใช้ได้ตามช่องทางการจำหน่ายของสินค้า โดยแบ่งได้เป็น 2 ช่องทางหลัก ได้แก่ ช่องทางดิจิทัล และช่องทางการค้าแบบดั้งเดิมหรือออฟไลน์ สำหรับการจำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้นำเข้าหรือผู้ขายสามารถเชื่อม Lot ID กับรายการสินค้า (SKU) และเชื่อม Lot ID และ/หรือ Passport ID กับข้อมูลคำสั่งซื้อ (Order ID) ตามระดับข้อมูลที่คู่ค้าและแพลตฟอร์มรองรับ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด มาตรฐาน และสถานะการตรวจสอบสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อ การรับประกัน การจัดการข้อร้องเรียน และการเคลมสินค้าได้

สำหรับช่องทางการค้าแบบดั้งเดิมหรือออฟไลน์ เช่น ตลาดค้าส่ง ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านจำหน่ายผลไม้ และร้านค้าปลีก สามารถใช้ QR Code ที่ติดบริเวณขั้วหรือก้านทุเรียนในระดับรายผล หรือ QR Code ที่ติดบนกล่องในระดับรายล็อต เป็นช่องทางเข้าถึงข้อมูลของ Passport ได้โดยตรง ผู้ซื้อ ผู้นำเข้า ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และผู้บริโภคสามารถตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผย เช่น สายพันธุ์ แหล่งผลิต สถานะ GAP โรงคัดบรรจุ วันคัดบรรจุ และสถานะการตรวจสอบโดยไม่จำเป็นต้องซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ทั้งนี้ หากสินค้าถูกแบ่งจำหน่ายจากกล่องเดิมไปยังร้านค้าปลีก QR Code ระดับรายผลจะช่วยให้ข้อมูลประจำผลยังคงติดตามสินค้าไปจนถึงจุดจำหน่ายและผู้บริโภคปลายทางได้

หากเกิดข้อร้องเรียนหรือปัญหาด้านคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์หรือออฟไลน์ Passport ID หรือ Lot ID สามารถใช้เป็นรหัสอ้างอิงเพื่อสืบย้อนกลับไปยังข้อมูลต้นทาง เช่น ผู้นำเข้า คลังสินค้า โรงคัดบรรจุ ล็อตสินค้า และสวนที่เกี่ยวข้องได้ กระบวนการดังกล่าวทำให้ Durian Digital Passport ทำหน้าที่ทั้งก่อนการซื้อ เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบข้อมูลและลดความไม่แน่นอนของผู้ซื้อ และหลังการซื้อ เพื่อสนับสนุนการสืบย้อนกลับและการแก้ไข ข้อร้องเรียน

กระบวนการดังกล่าวสามารถสรุปเป็นเส้นทางการเชื่อมโยงข้อมูลตั้งแต่ต้นทางในประเทศไทยไปจนถึงการจำหน่ายผ่านช่องทางดิจิทัลและช่องทางออฟไลน์ในจีน รวมทั้งการสืบย้อนกลับเมื่อเกิดปัญหา ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กระบวนการทำงานของ Durian Digital Passport ตั้งแต่สวนทุเรียนไทยถึงผู้บริโภคจีน
ที่มา: ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นจากข้อเสนอเชิงนโยบายในการศึกษานี้

Durian Digital Passport สำหรับตลาดจีนจึงควรถูกออกแบบให้เป็นระบบเชื่อมโยงข้อมูลตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่สวนทุเรียนไทยจนถึงผู้บริโภคจีน โดยข้อมูลสำคัญเริ่มต้นจากระดับสวนและเกษตรกร เช่น รหัสสวน GAP แหล่งผลิต สายพันธุ์ และวันที่เก็บเกี่ยว จากนั้นจึงเชื่อมต่อไปยังขั้นตอนการเก็บเกี่ยว โรงคัดบรรจุ ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ การจัดทำเอกสารส่งออก การขนส่ง พิธีการนำเข้าของจีน ผู้นำเข้า และคลังสินค้าในจีน ก่อนกระจายสินค้าไปยังช่องทางจำหน่ายทั้งแพลตฟอร์มดิจิทัลและช่องทางออฟไลน์ และถึงผู้บริโภคปลายทาง ระบบดังกล่าวควรใช้รหัสเชื่อมโยงหลัก 3 ระดับ ได้แก่ Orchard ID สำหรับสวนต้นทาง Lot ID สำหรับล็อตสินค้า และ Passport ID สำหรับทุเรียนรายผล โดยกำหนดความสัมพันธ์แบบ Orchard ID → Lot ID → Passport ID เพื่อให้ข้อมูลจากแต่ละช่วงของห่วงโซ่สามารถอ้างอิงถึงกันได้อย่างต่อเนื่องและสามารถสืบย้อนกลับได้เมื่อเกิดปัญหา

ในเชิงปฏิบัติ ระบบควรใช้ QR Code 2 ระดับ ได้แก่ QR Code ระดับรายผลที่ติดบริเวณขั้วหรือก้านทุเรียน และ QR Code ระดับรายล็อตที่ติดบนกล่อง เพื่อให้การตรวจสอบย้อนกลับทำได้ทั้งในระดับผลและระดับล็อตสินค้า QR Code ดังกล่าวควรใช้เป็นช่องทางเข้าถึงข้อมูลเดียวกันไม่ว่าสินค้าจะถูกจำหน่ายผ่านช่องทางใด โดยในช่องทางดิจิทัลสามารถเชื่อม Lot ID กับ SKU และเชื่อม Lot ID และ/หรือ Passport ID กับ Order ID ข้อมูลการรับประกัน และข้อมูลการร้องเรียน หรือการเคลมตามระดับข้อมูลที่แพลตฟอร์มรองรับ

ขณะที่ในช่องทางออฟไลน์ ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และผู้บริโภครสามารถสแกน QR Code เพื่อเข้าถึงข้อมูลที่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผย และใช้ Passport ID หรือ Lot ID เป็นรหัสอ้างอิงเมื่อมีข้อร้องเรียนหรือจำเป็นต้องตรวจสอบย้อนกลับ

ข้อมูลจากฝั่งไทยควรเชื่อมกับข้อมูลเชิงพาณิชย์ในจีนเท่าที่คู่ค้าและแพลตฟอร์มอนุญาต ผ่านรหัสกลางและส่วนต่อประสานข้อมูล (Application Programming Interface: API) โดยไม่จำเป็นต้องรวมฐานข้อมูลภาครัฐของทั้งสองประเทศไว้ในฐานเดียวกัน ในกรณีแพลตฟอร์มดิจิทัล สามารถเชื่อมกับข้อมูล เช่น SKU, Order ID สถานะคลังสินค้า และข้อมูลการร้องเรียนหรือการเคลม ส่วนช่องทางออฟไลน์อาจไม่จำเป็นต้องเชื่อมกับข้อมูลคำสั่งซื้อในลักษณะเดียวกับแพลตฟอร์ม แต่ควรรักษาความเชื่อมโยงระหว่าง Lot ID และ Passport ID ที่อยู่ภายใต้ล็อตนั้นกับสถานที่กระจายสินค้าและข้อมูลของผู้นำเข้าหรือผู้จำหน่ายเท่าที่สามารถดำเนินการได้ เพื่อให้ยังสามารถระบุเส้นทางของสินค้าและผู้เกี่ยวข้องเมื่อเกิดปัญหา

เมื่อระบบเชื่อมข้อมูลได้ครบวงจร ผู้ซื้อและผู้บริโภคจีนทั้งในช่องทางออนไลน์และออฟไลน์จะสามารถตรวจสอบแหล่งกำเนิด ผลตรวจ และข้อมูลสำคัญของสินค้าได้รวดเร็วขึ้น ขณะที่ภาครัฐและผู้ประกอบการไทยจะสามารถติดตามปัญหาและย้อนกลับไปยังล็อต โรงคัดบรรจุ และสวนที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ อันจะช่วยเพิ่มความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความสามารถในการจัดการข้อร้องเรียนในตลาดจีน

ประเด็นสำคัญคือ ระบบหลักของ Durian Digital Passport ควรอยู่ฝั่งไทย โดยในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลให้เชื่อมเฉพาะข้อมูลที่มีกลไกความร่วมมือรองรับ เช่น ข้อมูลด้านใบรับรองและพิธีการนำเข้า ส่วนข้อมูลเชิงพาณิชย์ในจีนให้เชื่อมตามลักษณะของช่องทางจำหน่าย สำหรับแพลตฟอร์มดิจิทัล อาจครอบคลุม SKU, Order ID สถานะคลังสินค้า ยอดจำหน่าย และข้อมูลการเคลม โดยเชื่อมผ่าน API หรือช่องทางแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผู้นำเข้า ผู้ขาย หรือแพลตฟอร์มจีนอนุญาต ขณะที่ช่องทางออฟไลน์ควรเน้นการรักษาความเชื่อมโยงของ Passport ID และ Lot ID กับผู้นำเข้า จุดกระจายสินค้า และการตรวจสอบผ่าน QR Code โดยไม่จำเป็นต้องสร้างระบบธุรกรรมใหม่ขึ้นมาทดแทนระบบของผู้ค้าส่งหรือผู้ค้าปลีกเดิม การออกแบบในลักษณะดังกล่าวจะทำให้ Durian Digital Passport สามารถรองรับการจำหน่ายทุเรียนสดไทยได้ทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ ลดการพึ่งพาการเข้าถึงฐานข้อมูลของภาครัฐจีน และทำให้ข้อเสนอสามารถดำเนินการได้จริงมากขึ้น ¹³⁶

¹³⁶ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-2 เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรของหน่วยงานไทย, ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว; สรุปผลการสัมภาษณ์ก่อนหน้าไว้ในการประชุมหารือเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบ Durian Digital Passport,” 28 สิงหาคม 2569. ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าความร่วมมือด้านข้อมูลไทย-จีนที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวข้องกับ e-Phyto และเห็นว่าฝ่ายจีนมีข้อจำกัดในการเปิดฐานข้อมูลภายในแก่ภาคเอกชน

3.2.5 การป้องกันการโกงและการปลอมแปลงข้อมูลใน Durian Digital Passport

Durian Digital Passport มีความเสี่ยงต่อการโกงหรือปลอมแปลงข้อมูลได้หลายจุด ตั้งแต่การนำข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเข้าสู่ระบบ เช่น การสวมสิทธิ์สวน GAP การระบุแหล่งผลิตหรือพันธุ์ไม่ตรงกับสินค้าจริง การนำผลตรวจของล็อตหนึ่งไปใช้กับอีกล็อตหนึ่ง การแก้ไขข้อมูลภายหลังไปจนถึง การคัดลอก QR Code จากสินค้าที่ถูกต้องไปใช้กับสินค้าที่ไม่มีสิทธิ์ ความเสี่ยงดังกล่าวมิใช่เพียงข้อสมมติ เนื่องจากในปี 2568 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตรวจพบการสวมสิทธิ์ GAP ในโรงคัดบรรจุ 3 แห่ง ในจังหวัดอุดรธานี และพบความพยายามปลอมแปลงเอกสารเพื่อสวมสิทธิ์¹³⁷ ดังนั้น ระบบไม่ควรถือว่า “ข้อมูลที่ถูกรวบรวมเข้าสู่ระบบแล้วเท่ากับข้อมูลที่ถูกต้อง” แต่ต้องออกแบบให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มา ตรวจสอบไขว้ และตรวจพบการแก้ไขข้อมูลได้

หลักการสำคัญจึงควรเป็น “ผู้สร้างข้อมูลเป็นผู้บันทึก หน่วยงานเจ้าของข้อมูลเป็นผู้รับรอง และระบบเป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้อง” โดยข้อมูลทางราชการ เช่น GAP ทะเบียนโรงคัดบรรจุ ใบรับรองสุขอนามัยพืช และสถานะการส่งออก ควรดึงจากฐานข้อมูลของหน่วยงานเจ้าของข้อมูลผ่านการเชื่อมต่อระบบโดยตรง ส่วนผลตรวจวิเคราะห์ควรส่งจากห้องปฏิบัติการเข้าสู่ Durian Digital Passport โดยไม่ผ่านการกรอกใหม่ของผู้ประกอบการ ขณะที่ข้อมูลการดำเนินงาน เช่น การรับสินค้า เลขล็อต การคัดบรรจุ และการขนส่ง ให้ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนเป็นผู้บันทึก แนวทางนี้สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งกำหนดให้ข้อมูลถูกบันทึกตามเหตุการณ์สำคัญในห่วงโซ่ เช่น การรับสินค้า การบรรจุ การส่ง และการขนส่ง พร้อมข้อมูลว่า ใคร ทำอะไร ที่ใด เมื่อใด และเพื่ออะไร¹³⁸

¹³⁷ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ‘ฉก.พยานาคราช’ ลงดาบ 3 ลัง โยนทุเรียนสวมสิทธิ์ที่จังหวัดอุดรธานี, [ออนไลน์], 9 มิถุนายน 2568, แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-471391791240> [29 สิงหาคม 2569].

¹³⁸ GS1, GS1 Global Traceability Standard, Release 2.0, [ออนไลน์], สิงหาคม 2560, แหล่งที่มา: <https://ref.gs1.org/standards/global-traceability/2.0.0/> [29 สิงหาคม 2569].

ตารางที่ 20 ความเสี่ยงและมาตรการป้องกันการปลอมข้อมูลใน Durian Digital Pass-port

ความเสี่ยง	ตัวอย่างที่อาจเกิดขึ้น	วิธีป้องกันที่เสนอ	ระบบ/เทคโนโลยี
สวมสิทธิ์สวนหรือ GAP	นำทุเรียนจากสวนอื่นมาอ้างรหัสสวนที่ได้รับ GAP	ไม่ให้ผู้ขายพิมพ์เลข GAP เอง แต่ดึงสถานะจากฐานกรมวิชาการเกษตร และตรวจปริมาณผลผลิตกับขนาด/ศักยภาพสวน	API เชื่อมฐานข้อมูล + กฎตรวจสอบความสมเหตุสมผล
ปลอมผลตรวจหรือเอกสาร	ใช้ผลตรวจ BY2/ แคดเมียมของล็อตอื่น	ให้ห้องปฏิบัติการส่งเลข COA และสถานะผลตรวจเข้าสู่ระบบโดยตรง และใช้ลายมือชื่อดิจิทัลยืนยันแหล่งที่มา	API + Digital Signature/PKI
แก้ไขข้อมูลภายหลัง	เปลี่ยนสวน วันเก็บเกี่ยว พันธุ์ หรือ เลขล็อตหลังสร้าง Passport	เก็บข้อมูลทุกเวอร์ชัน พร้อมผู้แก้ไข วัน เวลา และเหตุผล โดยห้ามลบประวัติเดิม	Audit Log + Timestamp + Hash
คัดลอก QR Code ไปใช้กับสินค้าอื่น	นำ QR ของทุเรียนที่ได้รับการรับรองไปติดผลหรือกล่องอื่น	ใช้ Passport ID ไม่ซ้ำ ตรวจสอบสถานะจากระบบกลางทุกครั้งที่สแกน และตรวจจับการสแกนผิดปกติ	QR Code แบบตรวจสอบกับระบบกลาง + Unique ID
สับเปลี่ยนผลหรือกล่อง	ทุเรียนในกล่องไม่ตรงกับล็อตหรือ QR รายผล	เชื่อม QR รายผลที่ซื้อ/ก้านเข้ากับ QR รายล็อตที่กล่อง และบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างผล-กล่อง-ล็อต	Passport ID + Lot ID
บันทึกปริมาณเกินจริง	สวนมีผลผลิต 20 ตัน แต่ถูกอ้างใน Passport รวม 60 ตัน	ตรวจสอบดุลปริมาณตั้งแต่สวน → น้ำหนักรับเข้าลัง → น้ำหนักคัดบรรจุ → ปริมาณส่งออก	ระบบตรวจสอบไขว้และแจ้งเตือนความผิดปกติ
ใช้บัญชีผู้มีสิทธิ์โดยมิชอบ	บุคคลหนึ่งแก้ไขข้อมูลแทนเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่น	แยกสิทธิ์ตามบทบาท ผู้บันทึกไม่ควรเป็นผู้รับรองข้อมูลเดียวกัน และยืนยันตัวตนก่อนทำรายการสำคัญ	Role-Based Access Control + การยืนยันตัวตนหลายขั้นตอน
การสมรู้ร่วมกันหลายฝ่าย	สวน ลัง หรือผู้ส่งออกตกลงบันทึกข้อมูลให้สอดคล้องกันแต่ไม่ตรงกับสินค้า	ใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งอิสระร่วมกัน พร้อมสุ่มตรวจทางกายภาพ และวิเคราะห์รูปแบบผิดปกติ	Cross-check + Data Analytics + Random Audit

ลายมือชื่อดิจิทัลควรใช้กับข้อมูลหรือเอกสารที่มีความสำคัญสูง เช่น ผลตรวจใบรับรอง และการรับรองของหน่วยงาน เนื่องจากสามารถใช้ตรวจพบการแก้ไขข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตและยืนยันตัวตนของผู้ลงนามได้¹³⁹ ขณะเดียวกัน ระบบต้องมีประวัติการทำรายการที่ตรวจสอบย้อนหลังได้ (audit trail) ตั้งแต่การสร้าง แก้ไข รับรอง ไปจนถึงการยกเลิก Passport โดยบันทึกผู้ดำเนินการ วัน เวลา ข้อมูลก่อนและหลังแก้ไข และเหตุผลประกอบ แนวทางการบริหารบันทึกเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญของการตรวจสอบและความรับผิดชอบของระบบสารสนเทศ¹⁴⁰

สำหรับ QR Code ควรดำเนินการตามข้อเสนอของรายงานที่กำหนด 2 ระดับ คือ QR Code รายผลติดที่ขั้วหรือก้านทุเรียน และ QR Code รายล็อตติดที่กล่องบรรจุภัณฑ์ โดย QR ทั้งสองระดับต้องเชื่อมโยงกันในระบบ ไม่ควรเป็นเพียงรหัสที่พิมพ์ข้อมูลคงที่ไว้บนฉลาก การสแกนควรเรียกข้อมูลล่าสุดจากฐานข้อมูลกลางและตรวจสอบสถานะว่า Passport ยังใช้งานอยู่หรือไม่ หาก QR เดียวกันถูกสแกนในหลายพื้นที่ห่างกันผิดปกติ หรือมีจำนวนการสแกนมากผิดปกติ ระบบควรแจ้งเตือนเพื่อพิจารณาว่าเกิดการคัดลอกรหัสหรือไม่ วิธีนี้จะทำให้การปลอม QR ทำได้ยากกว่าการใช้ QR Code ที่บรรจุข้อความคงที่เพียงอย่างเดียว

ในด้านโครงสร้างข้อมูล ควรกำหนดรหัสที่ไม่ซ้ำกัน สำหรับสวน ล็อต ผลทุเรียน โรงคัดบรรจุ และจุดสำคัญของห่วงโซ่ รวมทั้งบันทึกเหตุการณ์สำคัญ เช่น กOารเก็บเกี่ยว การรับเข้าคลัง การคัดบรรจุ การตรวจวิเคราะห์ การส่งออก การรับเข้าคลังเงิน และการขาย แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐาน GS1 ซึ่งเสนอการใช้เหตุการณ์สำคัญในการตรวจสอบย้อนกลับ (Critical Tracking Events) และข้อมูลสำคัญของแต่ละเหตุการณ์ (Key Data Elements) รวมถึงการใช้รหัสเฉพาะเพื่อเชื่อมการเคลื่อนย้ายทางกายภาพกับข้อมูลตลอดห่วงโซ่vvvvv

ข้อเสนอด้านเทคโนโลยีสำหรับไทย

ในเชิงนโยบาย ไม่ควรกำหนดให้ Blockchain เป็นเทคโนโลยีหลักของ Durian Digital Passport ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น เนื่องจาก Blockchain สามารถช่วยทำให้ข้อมูลที่บันทึกแล้วแก้ไขย้อนหลังได้ยาก แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อมูลที่ถูกนำเข้าสู่ระบบครั้งแรกเป็นความจริง ตัวอย่างเช่น หากผู้ปฏิบัติงานกรอกรหัสสวนผิดตั้งแต่ต้น การนำข้อมูลดังกล่าวขึ้น Blockchain ไม่ได้ทำให้ข้อมูลนั้นถูกต้อง ดังนั้น ระบบระยะนำร่องควรให้ความสำคัญกับ API เชื่อมฐานข้อมูลต้นทาง + Digital Signature + Audit Log ที่แก้ไขย้อนหลังไม่ได้โดยไม่มีร่องรอย + การควบคุมสิทธิ์ผู้ใช้ +

¹³⁹ National Institute of Standards and Technology, Digital Signature Standard (DSS), FIPS 186-5, [ออนไลน์], 3 กุมภาพันธ์ 2566, แหล่งที่มา: <https://csrc.nist.gov/pubs/fips/186-5/final> [29 สิงหาคม 2569].

¹⁴⁰ National Institute of Standards and Technology, Guide to Computer Security Log Management, NIST Special Publication 800-92, [ออนไลน์], กันยายน 2549, แหล่งที่มา: <https://csrc.nist.gov/pubs/sp/800/92/final> [29 สิงหาคม 2569].

การตรวจสอบไขว้และการวิเคราะห์ความผิดปกติ ก่อน หากในระยะต่อมาพบว่ามี ความจำเป็นต้องสร้างหลักฐานร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงานหรือคู่ค้าข้ามประเทศ จึงอาจพิจารณาใช้ Blockchain แบบจำกัดสิทธิ์ เฉพาะสำหรับบันทึกค่าตรวจสอบความถูกต้องของเหตุการณ์สำคัญ โดยไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลทั้งหมดขึ้น Blockchain

Durian Digital Passport จึงไม่ควรออกแบบบนสมมติฐานว่า “ผู้กรอกข้อมูลทุกคน จะกรอกข้อมูลถูกต้อง” แต่ควรออกแบบให้แม้มีผู้พยายามกรอกข้อมูลผิด ปลอมเอกสาร สวมสิทธิ์ หรือแก้ไขข้อมูล ระบบก็สามารถตรวจพบความไม่สอดคล้อง ระบุตัวผู้ดำเนินการ และย้อนกลับไปตรวจสอบหลักฐานต้นทางได้ การสร้างความเชื่อมั่นจึงต้องเกิดจากโครงสร้างการตรวจสอบหลายระดับ ไม่ใช่จากเทคโนโลยีใดเทคโนโลยีหนึ่งเพียงลำพัง

3.2.6 การติดตามและประเมินผล

การประเมินผลควรมุ่งพิสูจน์ว่า Durian Digital Passport สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบและสร้างประโยชน์ทางการค้าได้จริง ตัวชี้วัดจึงควรครอบคลุมความครบถ้วนของข้อมูล ระยะเวลาในการตรวจสอบย้อนกลับ การตอบสนองต่อข้อร้องเรียน การใช้งานของผู้บริโภค ผลตอบรับจากแพลตฟอร์ม และภาระต้นทุนของผู้ประกอบการ

ตารางที่ 21 ตัวชี้วัดผลการดำเนินการจัดทำ Durian Digital Passport

มิติ	ตัวชี้วัดที่เสนอ
ความครบถ้วนของข้อมูล	ลือตนำร่องทุกลือตสามารถเชื่อมกลับไปยังสวน โรงคัดบรรจุ ผลตรวจ และเอกสารส่งออกได้
การลดข้อมูลซ้ำซ้อน	สัดส่วนข้อมูลในระบบดึงจากฐานข้อมูลราชการโดยไม่ต้องกรอกซ้ำ
การตรวจสอบย้อนกลับ	ระยะเวลาตั้งแต่รับ Passport ID ของสินค้าที่มีปัญหาจนสามารถระบุสวน โรงคัดบรรจุ และผลตรวจที่เกี่ยวข้องได้
ความเชื่อมั่นของตลาด	อัตราการสแกน QR Code ผลสำรวจความเข้าใจ/ความเชื่อมั่นของผู้ซื้อ และความคิดเห็นของผู้นำเข้า
บริการหลังการขาย	จำนวนการเคลม ระยะเวลาแก้ไขข้อร้องเรียน และสัดส่วนปัญหาที่สามารถระบุสาเหตุได้
ผลทางการค้า	อัตราการซื้อซ้ำ ผลตอบรับจากแพลตฟอร์ม และความสามารถในการรักษาระดับราคาของสินค้าที่มี Passport เทียบกับสินค้ากลุ่มควบคุม
ภาระผู้ประกอบการ	เวลาและต้นทุนในการบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมต่อหนึ่งลือต เพื่อยืนยันว่าระบบไม่เพิ่มภาระโดยไม่จำเป็น

ก่อนเริ่มนำร่องควรเก็บข้อมูลฐาน (baseline) ของตัวชี้วัดสำคัญ เช่น ระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบย้อนกลับ ระยะเวลาการจัดการข้อร้องเรียน ต้นทุนการบันทึกข้อมูล และผลทางการค้าของสินค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อใช้เปรียบเทียบกับผลหลังใช้ Durian Digital Passport ในการประเมินผลทางการค้าควรเปรียบเทียบกับสินค้ากลุ่มควบคุมที่มีสายพันธุ์ เกรด แหล่งผลิต ช่วงเวลา และช่องทางจำหน่ายใกล้เคียงกัน เพื่อแยกผลของ Passport ออกจากปัจจัยด้านฤดูกาล ราคา โปรโมชั่น และแพลตฟอร์ม ทั้งนี้ เมื่อสิ้นสุดระยะนำร่อง คณะทำงานควรกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจขยาย ปรับปรุง หรือยุติบางองค์ประกอบของระบบจากผล KPI และต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง

โดยสรุป การขับเคลื่อน Durian Digital Passport มิได้มุ่งเพิ่มระบบหรือภาระด้านข้อมูล หากมุ่งเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ตลอดห่วงโซ่การค้า ตั้งแต่แหล่งผลิ การคัดบรรจุ การตรวจสอบ การส่งออก จนถึงการจัดจำหน่ายและบริการหลังการขายในตลาดจีน ภายใต้บทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนของแต่ละหน่วยงาน การดำเนินงานแบบเป็นระยะ การทดลองใช้กับสินค้าจริง และการประเมินผลก่อนขยายผล จะช่วยให้ข้อเสนอสามารถพัฒนาไปสู่กลไกที่ใช้ได้ในทางปฏิบัติ และทำให้คุณภาพ มาตรฐาน และแหล่งกำเนิดของทุเรียนสดไทยได้รับการยืนยันด้วยข้อมูลที่ตรวจสอบได้ อันเป็นการเปลี่ยน “ความเชื่อมั่น” จากคุณค่าที่เป็นนามธรรมให้เป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขันที่จับต้องได้ และสนับสนุนการรักษาความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนสดไทยในตลาดจีนได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

หนังสือ เอกสารนโยบาย และรายงานทางวิชาการ

กระทรวงพาณิชย์. แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกระทรวงพาณิชย์. นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2565.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศ ปี 2568.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2569.

Organisation for Economic Co-operation and Development. Measuring the Digital Transformation: A Roadmap for the Future. Paris: OECD Publishing, 2019.

Organisation for Economic Co-operation and Development. Understanding Online Consumer Ratings and Reviews. OECD Digital Economy Papers, No. 289. Paris: OECD Publishing, 2019.

บทความในวารสารวิชาการ

Liang, Ting-Peng, and Efraim Turban. Introduction to the Special Issue Social Commerce: A Research Framework for Social Commerce. International Journal of Electronic Commerce 16, no. 2 (2011): 5-14.

Liu, Ruifeng, Zhifeng Gao, Rodolfo M. Nayga Jr., Heather Arielle Snell, and Hengyun Ma. Consumers' Valuation for Food Traceability in China: Does Trust Matter? Food Policy 88 (2019): 101768.

Sima, Herbert, Sihong Wu, Zheng Joseph Yan, Na Luo, and Yanlin Chen. The Impact of Livestreaming E-Commerce on Consumer Purchase Intention in China. Journal of Consumer Marketing 42, no. 6 (2025): 717-730.

Yang, Gu, Wornchanok Chaiyasoonthorn, and Singha Chaveesuk. Exploring the Influence of Live Streaming on Consumer Purchase Intention: A Structural Equation Modeling Approach in the Chinese E-Commerce Sector. Acta Psychologica 249 (September 2024): 104415.

Zhou, Huizhuo, and Xiaoyu Xing. Study on the Impact of Fresh Food E-Commerce Logistics Service Quality on Customer Satisfaction, Customer Trust, and

Repurchase In-tention. The Journal of International Trade & Commerce 18, no. 5 (2022): 19-35.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเอกสารออนไลน์

แหล่งข้อมูลภาษาไทยและหน่วยงานของไทย

กรมศุลกากร. ประกาศกรมศุลกากร ที่ 117/2568 เรื่อง การเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาต/ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำหรับสินค้าทุเรียนสด.

[ออนไลน์]. 9 กรกฎาคม 2568. แหล่งที่มา:

https://www.customs.go.th/cont_strc_simple_with_date.php?current_id=14232a32414b505f4b464a4e464b4b [29 สิงหาคม 2569].

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. กรมทรัพย์สินทางปัญญา ปลื้ม! ทุเรียน GI ไทยกระแสนแรง สร้างมูลค่าการตลาดทะลุ 6.8 หมื่นล้านบาท ชู 5 สุดยอดทุเรียนอัตลักษณ์ แคมป์มูลค่าสูงสุดแห่งปี.

[ออนไลน์]. 2 มีนาคม 2569. แหล่งที่มา: <https://www.dip.go.th> [1 กันยายน 2569].

กรมส่งเสริมการเกษตร. กรมส่งเสริมการเกษตร กำชับเจ้าหน้าที่ภาคใต้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจสถานการณ์ทุเรียนพร้อมกำกับ ‘มาตรการ 4 ไม่ 1 ก’. [ออนไลน์]. 25 มกราคม 2568.

แหล่งที่มา: <https://doanews.doae.go.th/archives/26401> [29 สิงหาคม 2569].

กรมส่งเสริมการเกษตร. กรมส่งเสริมการเกษตร ยกโมเดลตะวันออกคุมเข้มทุเรียนได้ เน้นย้ำยึดประกาศวันเก็บเกี่ยว ตรวจสอบตัด สกัดทุเรียนอ่อน. [ออนไลน์]. 26 พฤษภาคม 2569.

แหล่งที่มา: <https://doanews.doae.go.th/archives/32167> [9 สิงหาคม 2569].

กรมส่งเสริมการเกษตร. ดีเดย์ฤดูกาลทุเรียนภาคตะวันออก! เกษตรฯ ประกาศวันเก็บเกี่ยว เน้นย้ำกระบวนการผลิตปลอดภัย. [ออนไลน์]. 24 กุมภาพันธ์ 2569. แหล่งที่มา:

<https://doanews.doae.go.th/archives/29858> [9 สิงหาคม 2569].

กรมส่งเสริมการเกษตร. ระบบรายงานสถานการณ์ผลไม่รายวัน จำแนกตามชนิดสินค้า: ทุเรียนภาคตะวันออกและภาคใต้ ข้อมูล ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2568. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา:

<https://simplefruit.doae.go.th/> [8 สิงหาคม 2569].

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. DITP ลุย Live Commerce ผ่าน Influencer เจาะตลาดจีน ดันยอดขายสินค้าไทยให้ปัง. [ออนไลน์]. 6 กุมภาพันธ์ 2569. แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/ditpnew/spyds75ppx7lf80vpx4zqqde> [9 สิงหาคม 2569].

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. DITP สำรวจเส้นทางขนส่งทุเรียนผ่านรถไฟจีน-ลาว ใช้เวลา 26 ชม.ถึงคุณหมิง คงความสดใหม่ ผู้บริโภคชอบ. [ออนไลน์]. 12 พฤษภาคม 2569. แหล่งที่มา:

<https://www.ditp.go.th/post/ditpnew/okkd4e39ugf1xsufexdtv6hk> [29 สิงหาคม 2569].

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ‘นภินทร’ บุกเชียงใหม่ รุกตลาดนำเข้าผลไม้ไทย ดันผลไม้สดผ่าน E-Commerce โฉมใหม่ขยายทุเรียนหมอนทองไทยกระหึ่มแพลตฟอร์มจีน. [ออนไลน์]. 15 พฤษภาคม 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/204032> [8 สิงหาคม 2569].

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ‘ศุภจี’ ปิดตู้ปล่อยคาราวานส่งออก ‘ทุเรียนไทยคุณภาพ’ สู่อุตสาหกรรมโลก ร่วมไลฟ์สดอินฟลูเอนเซอร์เจาะตลาด Live Commerce. [ออนไลน์]. 26 เมษายน 2569. แหล่งที่มา: <https://test-web.ditp.go.th/post/ditpnew/ltjdt0zrb9smpftqyrr8fqf> [8 สิงหาคม 2569].

กรมวิชาการเกษตร. การผลิตทุเรียน. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: <https://www.doa.go.th/hort/wp-content/uploads/2020/01/การผลิตทุเรียน.pdf> [29 สิงหาคม 2569].

กรมวิชาการเกษตร. การประชุมเรื่อง ระบบตรวจสอบย้อนกลับ (National Traceability System) สำหรับจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับของสินค้า. [ออนไลน์]. 24 กันยายน 2567. แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_board/81480/ [9 สิงหาคม 2569].

กรมวิชาการเกษตร. กรมวิชาการเกษตรเดินหน้าลุยมาตรการ ตรวจสอบสาร Basic Yellow 2 ในทุเรียนส่งออก ต่อ ‘จันทบุรีโมเดล’. [ออนไลน์]. 16 กุมภาพันธ์ 2568. แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/89690/ [8 สิงหาคม 2569].

กรมวิชาการเกษตร. กรมวิชาการเกษตรรวมพลล้งทุเรียนภาคตะวันออกออกเข้มชี้แจงการควบคุมคุณภาพผลไม้ส่งออกฤดูกาลผลิต ปี 2569. [ออนไลน์]. 12 มีนาคม 2569. แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/106997/ [29 สิงหาคม 2569].

กรมวิชาการเกษตร. กรมวิชาการเกษตรสั่งทำลายทุเรียนปนเปื้อนสาร Basic Yellow 2 (BY2) กว่า 60 ตัน พร้อมระงับการส่งออกโรงคัดบรรจุ (ล้ง) จำนวน 26 ล้ง. [ออนไลน์]. 5 กุมภาพันธ์ 2568. แหล่งที่มา: https://www.doa.go.th/th/news_release/89402/ [29 สิงหาคม 2569].

กรมวิชาการเกษตร. สิทธิประโยชน์จาก ProPass — สิ่งที่จะได้รับเมื่อใช้งาน ProPass. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://propass.doa.go.th/benefits> [29 สิงหาคม 2569].

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ‘ฉก.พญานาคราช’ ลงดาบ 3 ล้ง โยงทุเรียนสวมสิทธิ์ที่จังหวัดอุดรธานี. [ออนไลน์]. 9 มิถุนายน 2568. แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-471391791240> [29 สิงหาคม 2569].

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. เกษตรฯ บุกจีน เร่งเครื่องขึ้นทะเบียนสวน โรงคัดบรรจุไทย. [ออนไลน์]. 4 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.moac.go.th/news-preview-411691791930> [29 สิงหาคม 2569].
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://defund.bde.go.th/th/page/item/index/id/9> [29 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570.” [ออนไลน์]. 12 พฤศจิกายน 2568. แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/59678-2/2570-2/> [29 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Exchange: GDX). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/our-services/digital-platform-services/gdx/> [29 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ผลไม้สด - จีน. [ออนไลน์]. 2567. แหล่งที่มา: <https://marketintelligence.sme.go.th/wp-content/uploads/2024/01/1.-ผลไม้สด-จีน.pdf> [29 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ปฏิทินสินค้าเกษตรที่สำคัญรายเดือน ปีเพาะปลูก 2568/69. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: <https://catalog.oae.go.th/dataset/8f9fc13d-03ea-4929-a644-26672c9d617b/resource/6f1c0eac-a065-44d2-95e1-4e8784fb8073/download/calendar69.pdf> [29 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. ผลพยากรณ์ผลผลิตทุเรียน ปี 2568. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: <https://oae.go.th/uploads/files/2025/07/03/350acbfa00deadb2.pdf> [29 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 ราชบุรี สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สศท.10 เผยผลผลิตทุเรียนภาคตะวันตก ปี 2568 รวม 4 จังหวัด เพิ่มขึ้น 34% พร้อมชวนเที่ยวงานเทศกาล ‘ทุเรียนตะนาวศรี’ ตลอด มิ.ย.-ก.ค. นี้. [ออนไลน์]. 26 มิถุนายน 2568. แหล่งที่มา: <https://oae.go.th/uploads/files/2025/06/26/9f486ca34e6b52dc.pdf> [29 สิงหาคม 2569].
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. [ออนไลน์]. 13 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/nsr/ns/> [2 กันยายน 2569].
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570. [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/the->

national-economic-and-social-development-plan/the-thirteenth-plan-2023-2027/ [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (03) การเกษตร. [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: <https://www.nesdc.go.th/wordpress/wp-content/uploads/2025/08/04-NS66-03.pdf> [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานงบประมาณ. งบประมาณรายจ่ายฉบับปรับปรุง ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 เล่มที่ 18 (2): แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล. [ออนไลน์]. 18 กันยายน 2568. แหล่งที่มา: <https://www.bb.go.th/infocenter/topic-detail.php?id=18103&mid=545&catID=0> [29 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. เวียดนาม เร่งยกระดับมาตรฐานทุเรียน นำร่องระบบตรวจสอบย้อนกลับตลอดห่วงโซ่อุปทาน. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/mp2f3q0ovnfc2n4jz3c1vqt1> [29 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองชิงต่าว กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. รายงาน ตลาดเชิงลึก - ตลาดผลไม้แช่แข็งของจีน. [ออนไลน์]. 11 มิถุนายน 2569. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/fr188qkwhcx17wcsbbylakq6> [29 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ผู้ประกอบการทุเรียนของจีนมุ่งทำตลาด เพื่อต้อนรับฤดูกาลทุเรียนไทยที่เริ่มขึ้นแล้ว. [ออนไลน์]. 29 เมษายน 2567. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/x9y246jl8nj7l5p1ltjaugt4> [1 กันยายน 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองเซี่ยเหมิน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. จีนคุมเข้ม ทุเรียนเวียดนามส่งออกจวบ ราคาถึง 50%. [ออนไลน์]. 2 มิถุนายน 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/205392> [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. จีนอนุญาตให้นำเข้าทุเรียนสดจาก สปป.ลาวอย่างเป็นทางการ. [ออนไลน์]. 18 ธันวาคม 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/xfr37z6nnx4v6qrx0qi4y6zp> [29 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. จีนอนุญาตให้นำเข้าทุเรียนสดจากมาเลเซียอย่างเป็นทางการ. [ออนไลน์]. 4 กรกฎาคม 2567. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/a4xoj686r9s9hqau03v9mqjs> [29 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

ท่าเรือชินโจว อีกหนึ่งช่องทางเลือกในการส่งออกทุเรียนไทยเข้าสู่ตลาดจีน. [ออนไลน์]. 29 พฤษภาคม 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/en/post/205171> [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

ทุเรียนสดของมาเลเซียเข้าตลาดจีนผ่านทางบกเป็นครั้งแรก. [ออนไลน์]. 6 กุมภาพันธ์ 2569. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/r5v1q1g2hrfmncg5h9dmz9cx> [29 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

ทุเรียนไทยพีเวอร์! พาณิชย์หนุนไลฟ์สดขายเงินไทย 3.1 ล้านหยวนใน 1.5 ชั่วโมง. [ออนไลน์]. 21 พฤษภาคม 2569. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/fg3yckifwqu86l2hnlyijdj6> [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

ราคาจำหน่ายทุเรียนในตลาดจีนมีการปรับตัว. [ออนไลน์]. 10 กรกฎาคม 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/jzfjsfpd498sx3w315112llo> [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

ศุลกากรจีนยกระดับการตรวจสอบการนำเข้าทุเรียนอย่างเข้มงวด. [ออนไลน์]. 15 มกราคม 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/193286> [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองหนานหนิง กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

ไลฟ์สดทุเรียน GI ระยอง ปักธงตลาดพรีเมียมจีน ผ่าน Douyin ยอดทะลุ 295,000 หยวน สะท้อนโอกาสใหม่ของทุเรียนไทย. [ออนไลน์]. 4 มิถุนายน 2569. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/gm4dovmip5lu7g1xvshml23y> [29 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเฉิงตู กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ทำความเข้าใจทุเรียน 10 สายพันธุ์ยอดนิยมในจีน. [ออนไลน์]. 22 พฤษภาคม 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/e55dfeallgvq8gmpq7scbkqgm> [1 กันยายน 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเฉิงตู กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. รู้ทันสถานการณ์ช่องทางการค้าปลีกของจีน ปี 2568. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/post/bdy7d31cd1wugdy2ntz62cz> [8 สิงหาคม 2569].

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ระหว่างวันที่ 20-24 มกราคม 2568: สถานการณ์ทุเรียนเวียดนามใน

ตลาดจีน. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: <https://www.ditp.go.th/wp-content/uploads/2025/01/News-20-24-January-VN-durian-Edit.pdf> [8 สิงหาคม 2569].

แหล่งข้อมูลต่างประเทศ

Consulate General of Malaysia in Nanning, Ministry of Foreign Affairs Malaysia. China-Malaysia Durian Day Kicks Off with Inaugural Festival in Nanning. [ออนไลน์]. 29 มิถุนายน 2569. แหล่งที่มา: https://www.kln.gov.my/web/chn_nanning/news-from-mission/-/blogs/china-malaysia-durian-day-kicks-off-with-inaugural-festival-in-nanni-2 [8 สิงหาคม 2569].

Consulate General of Malaysia in Nanning, Ministry of Foreign Affairs Malaysia. Malaysia's DMasking® Brand Lands in Nanning. [ออนไลน์]. 20 พฤษภาคม 2568. แหล่งที่มา: https://www.kln.gov.my/web/chn_nanning/news-from-mission/-/blogs/10122245 [8 สิงหาคม 2569].

Consulate General of Malaysia in Nanning, Ministry of Foreign Affairs Malaysia. The Consul General Promotes Malaysian Palm Oil in DOFCOM's Cross-Border Trade Efforts. [ออนไลน์]. 26 มิถุนายน 2569. แหล่งที่มา: https://www.kln.gov.my/web/chn_nanning/news-from-mission/ [8 สิงหาคม 2569].

European Parliament and Council of the European Union. Regulation (EU) 2024/1781 Establishing a Framework for the Setting of Ecodesign Requirements for Sustainable Products. [ออนไลน์]. 13 มิถุนายน 2567. แหล่งที่มา: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1781/oj> [29 สิงหาคม 2569].

Federal Agricultural Marketing Authority (FAMA). Pengeksportan Isi Durian Sejuk Beku ke China. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.fama.gov.my/> [29 สิงหาคม 2569].

General Administration of Customs of the People's Republic of China. Announcement No. 66 of 2022 on Phytosanitary Requirements for Import of Fresh Durian from Viet Nam. [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา: https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjmywg/art/2022/art_3b407235b2344d47871aaa1e2ef86400.html [8 สิงหาคม 2569].

General Administration of Customs of the People's Republic of China. “中华人民

共和国海关总署公告2021年第89号” [ประกาศสำนักงานศุลกากรแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ฉบับที่ 89 ปี 2021 ว่าด้วยข้อกำหนดการตรวจสอบและกักกันโรคสำหรับการนำเข้าและส่งออกผลไม้จีน-ไทยผ่านประเทศที่สาม]. [ออนไลน์]. 3 พฤศจิกายน 2564. แหล่งที่มา: <https://dcj.mofcom.gov.cn/article/zcfb/zcwg/202201/20220103241562.shtml> [29 สิงหาคม 2569].

General Administration of Customs of the People’s Republic of China. **“中华人民共和国海关总署公告2023年第1号”** [GACC Announcement No. 1 of 2023: Phytosanitary Requirements for Importation of Fresh Durian from the Philippines]. [ออนไลน์]. 7 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjmywg/art/2023/art_7be510fb46c242ad8e34ce5684a0a0da.html [29 สิงหาคม 2569].

General Administration of Customs of the People’s Republic of China. **“中华人民共和国海关总署公告2024年第72号”** [GACC Announcement No. 72 of 2024: Phytosanitary Requirements for Importation of Fresh Durian from Malaysia]. [ออนไลน์]. 24 มิถุนายน 2567. แหล่งที่มา: https://www.mofcom.gov.cn/zcfb/zgdwjmywg/art/2024/art_32633a5a3a08421d9fe75b8c20f11787.html [29 สิงหาคม 2569].

General Administration of Customs of the People’s Republic of China. **Inspection and Quarantine Requirements for Export of Fresh Durian from Lao PDR to China.** [ออนไลน์]. 12 ธันวาคม 2568. แหล่งที่มา: <https://www.foodgacc.com/china-customs-ciqcode-gacc-registration-cifer-approved-list-export-of-durian-from-laos> [29 สิงหาคม 2569].

General Administration of Quality Supervision, Inspection and Quarantine of the People’s Republic of China. **“进境水果检验检疫监督管理办法** [Measures for the Supervision and Administration of Inspection and Quarantine of Imported Fruits].” คำสั่งที่ 68. [ออนไลน์]. 5 มกราคม 2548. มีผลใช้บังคับ 5 กรกฎาคม 2548. แหล่งที่มา: https://www.moj.gov.cn/pub/sfbgw/flfggz/flfggzbmgy/200506/t20050620_143950.html [29 สิงหาคม 2569].

- Government of Vietnam. Nghị định số 37/2026/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều và biện pháp để tổ chức, hướng dẫn thi hành Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa [Decree No. 37/2026/ND-CP]. [ออนไลน์]. 23 มกราคม 2569. แหล่งที่มา: <https://baochinhphu.vn/ung-dung-cong-nghe-trong-quan-ly-chat-luong-san-pham-hang-hoa-102260126112432497.htm> [29 สิงหาคม 2569].
- GS1. GS1 Global Traceability Standard, Release 2.0. [ออนไลน์]. สิงหาคม 2560. แหล่งที่มา: <https://ref.gs1.org/standards/global-traceability/2.0.0/> [29 สิงหาคม 2569].
- Intellectual Property Corporation of Malaysia (MyIPO). List of Registered Geographical Indication. [ออนไลน์]. ข้อมูลถึงเดือนธันวาคม 2568. แหล่งที่มา: MyIPO [29 สิงหาคม 2569].
- Intellectual Property Office of Vietnam. Geographical Indication Protection of ‘Cái Mơn’ for Durian. [ออนไลน์]. 27 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา: Intellectual Property Office of Vietnam [29 สิงหาคม 2569].
- Jabatan Pertanian Malaysia. Harga Lantai Durian Kampung RM2.70 Sekilogram Bagi Mengurangkan Risiko Kerugian Pekebun. [ออนไลน์]. 24 มิถุนายน 2569. แหล่งที่มา: Jabatan Pertanian Malaysia [29 สิงหาคม 2569].
- JD.com. JD.com Redefines Durian Offering in China with Industry-First ‘Guaranteed 5-Lobe’ Quality Benchmark. [ออนไลน์]. 27 เมษายน 2569. แหล่งที่มา: <https://jdcorporateblog.com/> [8 สิงหาคม 2569].
- JD.com. “京鲜生泰国进口金枕头鲜榴莲” [ทุเรียนสดหอมทองนำเข้าจากไทย ภายใต้ JD Fresh]. [ออนไลน์]. 2569. แหล่งที่มา: https://www.jd.com/phb/key_12473645724d598f44153.html [8 สิงหาคม 2569].
- Ministry of Agriculture and Environment of Vietnam. “Quyết định 5272/QĐ-BNNMT về Kế hoạch thí điểm truy xuất nguồn gốc quả sầu riêng” [Decision No. 5272/QĐ-BNNMT on the Pilot Plan for Durian Fruit Traceability]. [ออนไลน์]. 13 ธันวาคม 2568. แหล่งที่มา: <https://hethongphapluat.com/quyet-dinh-5272-qd-bnnmt-nam-2025-ve-ke-hoach-thi-diem-truy-xuat-nguon-goc-qua-sau-rieng-do-bo-truong-bo-nong-nghiep-va-moi-truong-ban-hanh.html> [29 สิงหาคม 2569].

National Institute of Standards and Technology. Digital Signature Standard (DSS), FIPS 186-5. [ออนไลน์]. 3 กุมภาพันธ์ 2566. แหล่งที่มา:

<https://csrc.nist.gov/pubs/fips/186-5/final> [29 สิงหาคม 2569].

National Institute of Standards and Technology. Guide to Computer Security Log Management, NIST Special Publication 800-92. [ออนไลน์]. กันยายน 2549.

แหล่งที่มา: <https://csrc.nist.gov/pubs/sp/800/92/final> [29 สิงหาคม 2569].

Plant Protection Department, Ministry of Agriculture and Rural Development of Vietnam. “Sầu riêng được xuất khẩu chính ngạch sang Trung Quốc” [ทุเรียนเวียดนาม

ได้รับอนุญาตให้ส่งออกอย่างเป็นทางการไปจีน]. [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา:

<https://sansangxuatkhu.ppd.gov.vn/tin-tuc-su-kien/sau-rieng-duoc-xuat-khu-chinh-ngach-sang-trung-quoc.html> [29 สิงหาคม 2569].

Shanghai Municipal People’s Government. “首批马来西亚鲜食榴莲来沪”

[ทุเรียนสดมาเลเซียล็อตแรกเดินทางถึงเซี่ยงไฮ้]. [ออนไลน์]. 27 สิงหาคม 2567.

แหล่งที่มา: [https://www.shanghai.gov.cn/nw4411/20240827/](https://www.shanghai.gov.cn/nw4411/20240827/ee75889ccbea4d319fca3055bec3dc1f.html)

[ee75889ccbea4d319fca3055bec3dc1f.html](https://www.shanghai.gov.cn/nw4411/20240827/ee75889ccbea4d319fca3055bec3dc1f.html) [8 สิงหาคม 2569].

Standing Committee of the National People’s Congress of the People’s Republic of China. E-Commerce Law of the People’s Republic of China. [ออนไลน์]. 2561.

แหล่งที่มา: [https://www.samr.gov.cn/zfjcj/tzgg/art/2023/](https://www.samr.gov.cn/zfjcj/tzgg/art/2023/art_d337c3291e8b40459ca03dea54395856.html)

[art_d337c3291e8b40459ca03dea54395856.html](https://www.samr.gov.cn/zfjcj/tzgg/art/2023/art_d337c3291e8b40459ca03dea54395856.html) [8 สิงหาคม 2569].

State Administration for Market Regulation of the People’s Republic of China. “2025

年消费者投诉举报呈现十大特点” [ลักษณะสำคัญ 10 ประการของ

ข้อร้องเรียนและการแจ้งเบาะแสผู้บริโภค ปี 2568]. [ออนไลน์]. 15 มีนาคม 2569.

แหล่งที่มา: [https://www.samr.gov.cn/xw/zj/art/2026/](https://www.samr.gov.cn/xw/zj/art/2026/art_c669e8b73a21493b913752ca515cc261.html)

[art_c669e8b73a21493b913752ca515cc261.html](https://www.samr.gov.cn/xw/zj/art/2026/art_c669e8b73a21493b913752ca515cc261.html) [29 สิงหาคม 2569].

Synagie. AGONG Durian Uses Blockchain to Authenticate Every Musang King. [ออนไลน์].

13 กรกฎาคม 2569. แหล่งที่มา: <https://www.thailand-business-news.com/pr-news/official-launch-agong-durian-uses-blockchain-to-authenticate-every-musang-king> [29 สิงหาคม 2569].

Tourism Malaysia. The Malaysia Durian Tour: 2024/2025 Durian Tourism Packages.

[ออนไลน์]. 2567. แหล่งที่มา: Tourism Malaysia [29 สิงหาคม 2569].

Vietnam Agriculture and Nature. Durian and Positive Signals from the Market.

[ออนไลน์]. 17 มีนาคม 2567. แหล่งที่มา: Vietnam Agriculture and Nature [29 สิงหาคม 2569].

Vietnam Agriculture and Nature. Several Durian Varieties Have High Export Value.

[ออนไลน์]. 3 ตุลาคม 2567. แหล่งที่มา: <https://van.nongnghiepmoitruong.vn/several-durian-varieties-have-high-export-value-d402262.html> [29 สิงหาคม 2569].

Vietnam Television. “Cơ chế ‘luồng xanh’ mở ra cơ hội lớn cho sầu riêng Việt Nam”

[กลไกช่องทางสีเขียวเปิดโอกาสใหม่ให้ทุเรียนเวียดนาม]. [ออนไลน์]. 11 เมษายน 2569. แหล่งที่มา: <https://vtv.vn/co-che-luong-xanh-mo-ra-co-hoi-lon-cho-sau-rieng-viet-nam-100260410221244628.htm> [29 สิงหาคม 2569].

中国农业农村信息网. “榴莲批量上市进热销期.” [ออนไลน์]. 27

พฤษภาคม 2568. แหล่งที่มา: https://www.agri.cn/zx/xxlb/bj/202505/t20250527_8736555.htm [29 สิงหาคม 2569].

中国日报网. “从‘报恩榴莲’到‘榴莲保交房’：618榴莲品类日解锁营销新玩法”

[จากทุเรียนราคาคุ้มค่าสู่การรับประกันจำนวนทุเรียน: รูปแบบการตลาดทุเรียนในเทศกาล 618]. [ออนไลน์]. 7 มิถุนายน 2568. แหล่งที่มา: <https://ex.chinadaily.com.cn/exchange/partners/82/rss/channel/cn/columns/sz8srm/stories/WS684417a1a310205377036faa.html> [8 สิงหาคม 2569].

中华人民共和国司法部智慧普法平台 [แพลตฟอร์มเผยแพร่ความรู้กฎหมาย

กระทรวงยุติธรรม สาธารณรัฐประชาชนจีน]. “榴莲遭‘仅退款’，商家驱车1600公里找买家？最新进展来了” [กรณีทุเรียนถูกขอคืนเงินโดยไม่คืนสินค้า ผู้ขายเดินทาง 1,600 กิโลเมตรเพื่อติดตามผู้ซื้อ]. [ออนไลน์]. 11 พฤษภาคม 2569. แหล่งที่มา: https://legalinfo.moj.gov.cn/pub/sfbzhfx/zhxfzrd/202605/t20260511_534665.html [29 สิงหาคม 2569].

人民法院报 [People's Court Daily]. “网购进口水果货不对版起诉商家和平台”

[ซื้อผลไม้นำเข้าออนไลน์ไม่ตรงกับข้อมูลสินค้า ฟ้องผู้ขายและแพลตฟอร์ม]. [ออนไลน์]. 14 กุมภาพันธ์ 2568. แหล่งที่มา:

<https://society.people.com.cn/n1/2025/0214/c1008-40418335.html> [29

สิงหาคม 2569].

牡丹江市中级人民法院 [ศาลประชาชนระดับกลางเมืองมู่ตันเจียง]. “网购‘鲜’果变‘烂’果，法院判了” [ซื้อผลไม้สดออนไลน์แต่ได้รับผลไม้เสีย ศาลมีคำพิพากษา].

[ออนไลน์]. 14 มีนาคม 2568. แหล่งที่มา:

https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_30395384 [29 สิงหาคม 2569].

รัฐบาลประชาชนเมืองเอ้อโจว. “前置仓秒变直播间 900吨越南榴莲

‘次日达’” [คลังสินค้าหน้าเมืองเปลี่ยนเป็นสตูดิโอไลฟ์สด ทูเรียนเวียดนาม 900 ตัน จัดส่งวันถัดไป]. [ออนไลน์]. 18 ตุลาคม 2568. แหล่งที่มา:

https://www.ezhou.gov.cn/smpd/smgz/202510/t20251018_730045.html [8

สิงหาคม 2569].

新华网. “天猫马来西亚官方旗舰店进博会上线，猫山王榴莲

鲜果首次实现产地直发” [Tmall Malaysia Official Flagship Store เปิดตัวในงาน CIE และเริ่มจำหน่ายทุเรียนสด Musang King ส่งตรงจากแหล่งผลิต].

[ออนไลน์]. 7 พฤศจิกายน 2568. แหล่งที่มา: <https://www.news.cn/tech/20251107/94dab1b05c5c4502b243486e1dc0628f/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

新华网. 拼多多发布《2025农产品上行半年报》：‘多多好特产’加码扶持农货商家，农产品销量同比增长47%.

[ออนไลน์]. 25 สิงหาคม 2568. แหล่งที่มา: [https://www.news.cn/tech/](https://www.news.cn/tech/20250825/1fcfe0ee7f8e4345ad90bd78fe3f753b/c.html)

[20250825/1fcfe0ee7f8e4345ad90bd78fe3f753b/c.html](https://www.news.cn/tech/20250825/1fcfe0ee7f8e4345ad90bd78fe3f753b/c.html) [8 สิงหาคม 2569].

新华网. 抖音电商年度报告：超8万新商家直播成交额破百万.

[ออนไลน์]. 15 มกราคม 2569. แหล่งที่มา: <https://www.news.cn/tech/20260115/4edff26a18614c088844c150025f8c89/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

新华网. 用户深耕，长效经营 在小红书开启食饮行业高质量生长新路径. [ออนไลน์]. 16 พฤษภาคม 2568. แหล่งที่มา:

<https://www.news.cn/food/20250516/9fead12989c14425b2bb72ce2be7494a/c.html> [8 สิงหาคม 2569].

การสัมภาษณ์และเอกสารที่ไม่ได้เผยแพร่

รายงานการประชุมหารือและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ. “แนวทางการพัฒนาระบบทุเรียนดิจิทัลพาสปอร์ต (Durian Digital Passport).” ครั้งที่ 1/2569. ประชุมผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-1. ผู้แทนแพลตฟอร์ม JD.com. สัมภาษณ์โดยผู้ศึกษา. ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว. สรุปผลการสัมภาษณ์ไว้ในการประชุมหารือเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบ Durian Digital Passport,” 28 สิงหาคม 2569.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-2. เจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรของหน่วยงานไทย. สัมภาษณ์โดยผู้ศึกษา. ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว. สรุปผลการสัมภาษณ์ไว้ในการประชุมหารือเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบ Durian Digital Passport,” 28 สิงหาคม 2569.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบและแพลตฟอร์มดิจิทัล. สัมภาษณ์โดยผู้ศึกษา. ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว. ประชุมผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ KI-4. ผู้มีประสบการณ์ด้านโรคติดบรรจุและการค้าทุเรียนไปสาธารณรัฐประชาชนจีน. สัมภาษณ์โดยผู้ศึกษา. ไม่เปิดเผยชื่อและตำแหน่งเฉพาะเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัว. ประชุมผ่านระบบ Zoom Meeting, 28 สิงหาคม 2569, เวลา 15.08-16.16 น.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวอรนุช วรรณภิญโญ
ประวัติการศึกษา	– อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – Master of Management (International Program) College of Management, Mahidol University – Master of Public Policy (ทุนรัฐบาลญี่ปุ่น) National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS) กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2550	นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
พ.ศ. 2554	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
พ.ศ. 2560	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
พ.ศ. 2564	กงสุล (ฝ่ายการพาณิชย์) สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว สาธารณรัฐประชาชนจีน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
พ.ศ. 2568	พาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่งปัจจุบัน	พาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติการอบรม

- ฝึกปฏิบัติงานที่สำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม จัดโดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
- หลักสูตร WTO Regional Workshop on Market Access Related Issues for Asian Economies จัดโดยองค์การการค้าโลก ณ กรุงเวียงจันทน์ สปป.ลาว
- หลักสูตร Promoting Innovation and Entrepreneurship through Incubation (ทุนรัฐบาลอินเดีย) ณ เมือง Ahmedabad ประเทศอินเดีย
- หลักสูตร International Visitors Leadership Program (IVLP) (ทุนกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา) ณ กรุงวอชิงตันดีซี นิวยอร์ก ชิคาโก ซานฟรานซิสโก และนอร์ทแคโรไลนา ประเทศสหรัฐอเมริกา
- หลักสูตร World Trade Organization (WTO) Advanced Trade Policy (ทุนองค์การการค้าโลก) ณ เมืองเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส
- หลักสูตร การบริหารจัดการภาครัฐ และภาวะความเป็นผู้นำ จัดโดยสำนักงาน ก.พ. ณ Potsdam Center for Policy and Management (PCPM) ประเทศเยอรมนี
- หลักสูตร World Trade Organization (WTO) E-Learning (Online) 10 หลักสูตร ดังนี้
 - 1) Introduction to the WTO
 - 2) Sanitary and Phytosanitary Measures (Certificate with Distinction)
 - 3) Trade Remedies and the WTO (Certificate with Distinction)
 - 4) eWTO: the Multilateral Trade Agreements (Certificate with Distinction)
 - 5) Trade in Services in the WTO (Certificate with Distinction)
 - 6) Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights
 - 7) The WTO and Trade Economics
 - 8) Trade and Environment (Certificate with Distinction)
 - 9) Market Access on Trade in Goods and Non-Agricultural Market Access in the WTO
 - 10) Technical Barriers to Trade